

EX
LIBRIS

DR. HEINRICH
CHRISTENSEN.

Т. Б. 4/91

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 14631

DE IULII VALERII EPITOMA
OXONIENSI.

DISSERTATIO INAUGURALIS

QUAM AD SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES AB AMPLISSIMO
PHILOSOPHORUM ORDINE

ACADEMIAE WILHELMAE ARGENTINENSIS

RITE IMPETRANDOS

SCRIPSIT

GABRIEL GEDEON CILLÉ.

WELLINGTONENSIS.

ARGENTORATI

TYPIS EXPRESSIT M. DUMONT-SCHAUBERG

MCMV.

Von der Fakultät genehmigt am 23. Juli 1904.

Die Abhandlung bildet den ersten Teil einer größeren Arbeit, die unter dem Titel DE DUABUS IULII VALERII EPTOMIS demnächst erscheinen soll.

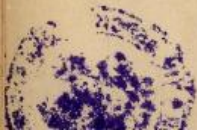
Marthae Helenae Cillié
Mariae Elisabethae van Niekerk
sacrum.

Praefatio.

Autumno anni 1901 cum in Britannia essem, Ricardo Reitzenstein, praeceptore clarissimo et erga me benevolentissimo, hortante Oxonium me contuli, ut codicem Corporis Christi Collegii 82, quo praeter cetera Iulii Valerii epitoma continetur, inspicerem. Sed temporis angustis pressus nec satis in legendis veterum scriptorum codicibus versatus librum manu scriptum non perlegere, nedum transcribere potui. Postquam Argentoratum redii, Reitzensteinio intercedente singulari benignitate eorum, qui bibliothecae Bodleianae praesunt, quinque ¹⁾ huius codicis phototypos adeptus sum. Quos cum curiosius inspexissem, non acta agere mihi videbar, si hanc recensionem epitomae, utpote Zacheriana epitoma longiorem, ederem. Vere igitur insequentis anni Oxonium iam melioribus subsidiis instructus repetii integram epitomam transcripturus.

Codicis Oxoniensis — in sequentibus O dico — Corporis Christi Collegii 82 descriptioni, quae in Coxii catalogo (Oxonii 1852 Tom. II) invenitur, pauca addo. Pars scripta singularum paginarum in longitudinem patet 33,5 cm, singulae columnae — nam duabus, ut iam docuit Coxius, columnis constant — in latitudinem 10 cm, singulae paginae inter 48 et 49 versus in unaquaque columna scriptos variant. Totus codex, praeter paginas 184, 185, 186, ut mihi videtur, ab eodem librario scriptus est. Epitoma historiae Alexandri a Iulio Valerio confectae, quae paginis 137—156 continetur, non est in libros divisa, sed in capita, quae in margine lineola

¹⁾ His phototypis comprehenduntur p. 139, 140 (= nostrae ed. 6, 11—12, 14), 147 (= 28, 22—31, 12), 151 (= 39, 16—42 add. 7), 155 (= 49 add. 17—52 add. 15 et 49, 1—50, 3).

(φ) distingui videntur. Titulus a prima manu rubris litteris superscriptus est: Iulii Valerii Alexandri regis magni Macedonum ortus, vita et obitus.¹⁾ Unus est codex noster, qui in huius operis fronte Iulii Valerii nomen servavit, atque ipsa hac inscriptione maxime recedit a ceteris huius epitomae libris manu scriptis, ut recte monuit Paulus Meyer.²⁾ Valerii plenioris codices initio mutili scriptoris nomen in subscriptionibus singulis libris additis produnt. Sed in Oxo-niensis libri subscriptione Iulii Valerii nomen non invenitur; iisdem rubris litteris expressa legimus haec: Explicit ortus, vita et obitus Alexandri regis magni Macedonum. Incipit epistola e. q. s.

Egerunt de hoc codice haud ita pauci viri docti. Iulius enim Zacher, vir doctissimus et de historia fabulosa Alexandri Magni optime meritus, cum epitomae editionem principem³⁾ atque adhuc unicam emitteret, pauca de eo praefatus est. Usus autem est Zacher apographo a Perizonio olim facto, quod quinque tantum continuit capita. Perizonium plura non transcripsisse valde se dolere⁴⁾ Zacher ait, quoniam ex paucis his paginis satis intellegatur codicem O singularem inter ceteros epitomae libros locum tenere.⁵⁾

¹⁾ Quod Coxius l. l. iam docuit, ideo afferro, quia Iulius Zacher in libro inscripto „Pseudo-Callisthenes-Forschungen zur Kritik und Geschichte der ältesten Aufzeichnung der Alexandersage, Halle 1867“ p. 42 dubitat, utrum haec inscriptio in O ipso inveniatur an a Coxio ficta sit.

²⁾ „Alexandre le grand dans la Littérature Française du Moyen âge. Tom. II, Paris 1886.“ De hac quaestione egit vir doctus Tom. II p. 21, cf. etiam infra.

³⁾ Iulii Valerii Epitome zum erstenmal herausgegeben, Halle 1867.

⁴⁾ Cf. Ed. Zacher, Praef. VII et XI.

⁵⁾ In Perizonii apographum multi errores gravesque inreperunt. Pauca exempla afferam:

Pag. 2, 2	Per. legit	scythas	O habet	festas
„ 2, 9	„	auraso	„	autem raso
„ 3, 21	„	transmigrari	„	transingari
„ 3, 21	„	qui	„	cui
„ 4, 9	„	deorum	„	decorum
„ 4, 15	„	eraptis	„	carptis.

Inspexit deinde codicem O, quin potius collatione eiusdem ab aliis facta usus est Didericus Volkmann, qui anno 1882 Portae libellum, cui inscripsit „Adnotationes criticae in Iulium Valerium“ in vulgus edidit.¹⁾ Hunc ego libellum valde doleo quod neque apud bibliopolas neque in bibliothecis Argentinensi, Berolinensi, Hallensi, Ienensi, Portensi reperi. Exscripsit eum Bernhardus Kuebler et in suae editionis²⁾ Iulii Valerii apparatu, quem dicunt, critico ad Valerii textum emendandum adhibuit. Volkmannus vero, si Kuebleri silentio fidem habeas, multa, quae ad Valerii verba sananda usui sunt, omisit; interdum etiam erravit. Nam verba „*ut arcanum sermonem tulo committeret*“, quae Kuebler p. 3, 20 editioni suae inseruit addens³⁾ Volkmannum ea ex codice O attulisse, inveniuntur quidem in Sergii personati explanatione in Donatum (Gram. Lat. IV, 557, 26 Keil), sed deesse ea in codice O mihi credi volo.

Venio iam ad auctorem illum, qui solus, quod sciam, codicem O accurate diligenterque examinavit, qualis esset et quae contineret, in lucem produxit, quem locum teneret inter tot libellos de rebus ab Alexandro gestis compositos exponere conatus est, Paulum dico Meyer, virum doctissimum litterisque florentissimum, qui de scriptoribus, qui hanc historiam medio aevo, ut aiunt, tractaverunt, optime meritus est. Is igitur in libri supra laudati tom. II p. 21–26 haec fere de codice nostro exposuit. Omnium epitomae codicum

¹⁾ Cf. Carolum Boysen „Wochenschrift für klassische Philologie, 1884“, p. 333 sqq. Boysen, qui censor Volkmani libelli exstitit, ex eo protulit sententiam hanc: „Efficitur opusculum, quod est in libro Oxoniensi, multo ante epitomam esse compositum“. Ipse Boysen l. l. ita pergit: „Muß man aber nicht geradezu sagen, daß die bisher bekannte verbreitete Epitome nun nicht mehr als direkte Verkürzung des Originals zu betrachten sei, sondern der Cod. Ox., oder vielmehr der Text, den dieser Codex repräsentirt, eine Mittelstufe zur Epitome war?“ Quibus ex verbis probabiliter colligas Volkmannum parum perspexisse eam, quae re vera, ut docebo, intercedit inter O et epitomam Zacharianam rationem.

²⁾ Iulii Valerii res gestae Alexandri magni. Lipsiae 1888.

³⁾ Cf. etiam Boysenum l. l.

O esse unicum, quo Iulii Valerii nomen conservatum sit. Inde iam suspicari nos posse unum hunc testem superesse recensionis vel familiae, ut aiunt, codicum, quae se pressius quam ceterorum epitomae librorum manus ad archetypum, id est ad Valerium ipsum, applicaverit. Neque hanc suspicionem te fallere. Propius enim inspectanti apparere librum O intercedere inter Valerium ipsum et epitomam a Zachero editam — Z in sequentibus dico — quoniam in O saepenumero sententiae obviae sint, quae apud Valerium pleniorum reperiantur, in Z desiderantur. Inde facile perspicere codicem nostrum medium inter Valerium ipsum et Z locum tenere, ita tamen, ut artius cum Z quam cum Valerio cohaereat. Deinde Paulus Meyer, postquam indicavit, quibus in locis O cum Z, quibusque cum Valerio consentiret, sic pergit (p. 24) — ipsi iam utor eius verbis —: „Il ne serait pas inadmissible en soi que la leçon de Corpus (sc. O) et l'*építome* représentassent deux abrégés de Valerius, faits indépendamment l'un de l'autre; mais si on examine de près les rapports des trois textes, on reconnaîtra que la leçon de Corpus forme réellement, comme je l'indiquais plus haut, la transition entre Valerius et l'*építome*, que l'auteur de ce dernier texte abrégé, non pas directement Valerius, mais la leçon déjà abrégée que nous a conservée le ms. de Corpus. J'ose croire qu'il ne restera sur ce point aucun doute pour quiconque aura pris la peine de comparer les trois rédactions ci-après rapportées d'un même morceau, qui est tiré du l. III ch. 3e. Deinde in medio ponit Valerii verba p. 116, 23—117, 9, „*Igitur Persae* — — — *instetere*“; O p. 38 add. 19 verba: „*Igitur Persae* — — — *desiderati fuerant*“; Z p. 53, 13—54, 3 (nostr. ed. 37, 19—38, 9) verba: „*Cumque Indi* — — — *mortui fuerant*“, et concludit verbis his: „On peut donc considérer comme établi que l'*építome*, avant de parvenir à l'état où nous le possédons dans un si grand nombre de mss., a d'abord passé par un état intermédiaire que représente seul jusqu'à présent le ms. de Corpus“.

Haec quidem Paulus Meyer, cuius opinionem hoc stemmate, quod vocant, illustrare liceat:

Iulius Valerius
|
Codex Oxoniensis
|
Epitoma Zacheriana.

Atque profecto cum codex O aut epitomae formam pleniorē aut multo plura, quam quae in Z leguntur, praebeat,¹⁾ nihil probabilius videtur et verisimilius, quam Valerium et O et Z ita, ut Paulus Meyer sibi persuasit, inter se cohaerere. Sed si eas partes, quae sunt inter O et Z communes, cum illis, quae in O solo exstant quasque in sequentibus nota Oi significo, contuleris, primo aspectu intelleges, eas maxime inter se differre. Eas quidem partes, quae sunt eadem in Z et in O, ex eodem archetypo fluxisse exemplis argumentisque affirmare supervacaneum est. Cuivis enim obiter legenti manifestum erit. Cui parti quomodo coniunctae sint eae, quas O solus exhibet partes, duabus viis explicari potest: aut ea, quam instituit Paulus Meyer et Boysen, aut ea, quam nos praeferimus, ut scribam epitomam Zacherianam plerumque secutum e pleno ipsius Valerii exemplari, quod praeter illam ad manus habebat, has partes inseruisse et addidisse credamus. Quam sententiam hoc quasi stemmate illustrare liceat:

Iulius Valerius
|
Epit. Zach.
|
Codex Oxoniensis.

Nostram hanc opinionem argumentis firmare iam liceat. Epitomatorem,²⁾ qui ipse operae suae rationem non dedit,³⁾ festinante calamo satis neglegenter quae in ampliore

¹⁾ O tertia ferme parte superat Z.

²⁾ Sic ego in eis, quae sequuntur, Zacherianae epitomae scriptorem appello.

³⁾ Quod fecerunt exempli gratia Iustinus, Iulius Paris, Ianuarius Nepotianus.

libro invenerat in breve contraxisse nemo negabit. Singula cur aut omiserit aut receperit, frustra quaeras, nisi quod, ut plerumque fit in hoc librorum genere, quo propius ad finem pervenerit, eo brevior eum fieri facile intellegis. Primus enim Valerii liber, qui in Kuebleri editione 65 paginis continetur, in Z 38 paginas implet, secundus in Valerio 45 in epitoma 15 paginis absolvitur, tertius apud illum 58 in hac 13 amplectitur. Quae capita integri Valerii in epitoma praetermissa sint, quamquam et Iulius Zacher et Paulus Meyer iam docuerunt, quia nunc Kuebleriana editione uti licet, repetam. Desiderantur¹⁾ in libro primo capitis 7 magna pars itidemque capitis 9.²⁾ Deinde caput 20 totum, 23 praeter primam sententiam, capita 24—32,³⁾ 34, 39 praeter supremam sententiam et capita 46—50. In libro vero secundo desunt caput primum et secundum fere totum, deinde 8, 11, 12, 13, 14, capitis 16 dimidia pars, capita 17, 18, 25 fere totum, capitum 27, 28, 29 partes magnae, 30, 35, capitis 37 dimidia pars 38, 39 totum suprema sententia excepta. In libro tertio frustra quaeras capita haec: 1, 2, 9, 10—28, 32 fere totum, 33, 35—37, ex capitibus 41—53 una sententia ex initio scilicet capitis 46 servata est, 56 fere totum deest, nec non capita 57, 58, 59 tota.

Epitomator autem quamquam tam multa silentio praeteriit, ut non nisi ossa quasi et umbram historiae ipsius servaverit, praecipue in libris secundo tertioque, tamen eundem narrationis tenorem, qui est apud Valerium, retinuit, uno loco excepto.⁴⁾ In epitoma Candace regina pictorem, qui

¹⁾ Illos tantum affero locos, quibus integras narrationes Epitomator omisit.

²⁾ Primus locus totus et secundi pars maior in Pseudocallisthene quoque desiderantur.

³⁾ His in capitibus Valerius Alexandri res in Aegypto gestas narrat, quae narratio fere tota in codice Parisino (P apud Kueblerum, Vp apud nos) deest. Itaque quamquam e codice Parisino certe non fluxit epitoma, mutilatum tamen codicem etiam ab Epitomatore adhibitum esse suspicor. Ita factum esse crediderim, ut unicus, qui nobis aliquis momenti esset locus Valerii silentio praetermitteretur.

⁴⁾ Pag. 40 sqq. (= Val. 136 sqq.; causa facile perspicitur), cf. etiam p. 25, 20 sqq. cum Val. pp. 70 et 71.

Alexandri imaginem accuratissime depingat, mittit; deinde Alexander Candacae litteras scribit, quibus receptis illa respondet additque se Alexandro magna dona tribuere; mitteret, qui ea sumerent. Apud Valerium contra Candace pictorem mittit, postquam Alexander munera ab illa data accepit. At minutis in rebus persaepe Z narrationem aut aliquid inserendo aut alias rerum causas fingendo mutavit. Quare saepissime Z his in rebus ab exemplo suo recedit. Quod maxime premo, quia inde optime intellegitur, quae ratio inter Z et Oi intercedat. Oi enim in rebus nunquam ab Valerio pleniore dissentit. Quam ob rem magna cum probabilitate iam nunc suspiceris Oi et Z non ab eodem scriptore compositas esse. Exempla dabo. Val. 20, 22, sqq. leguntur: „Sedet patri (sc. Philippo) professio adulescentis (sc. Alexandri) et 'Equos', ait, 'ad hosce tibi usus iubebo protinus deductu iri, de quibus tibi ad votum proclivitas fiat; neque enim improbo huiusce desiderii gloriam'. Tunc filius: 'Gratiam equidem tibi, pater, huiusce muneris facio; habeo quippe equos, quos ex aetatula iam recenti ad haec mihi studiosius praeparavi'“. Haec Z vertit 12, 22 sqq.: „Philippus quoque equos illi et cetera itineri necessaria praeparari iussit.“ Val. 15, 17/18 „Quippe nescius, quae te impenderent humi, rimare ea, quae caeli sunt“, quae ad verbum Epitomator 11, 13 exscribit, sed inter „humi“ et „rimare“ addit: „nunc resupinus iacens“. Sed hoc quidem additamentum ad scribam epitomae nescio quem referri posse non nego¹⁾, vix tamen illud quod legitur in epitoma 15, 15/16: „Miratur Alexander et petendi morem et titulum dixitque uni, qui primus illorum esse videbatur“, quae verba ex Val. 26, 23/24 sunt translata, sed illic verba „dixitque uni, qui primus illorum esse videbatur“ non reperiuntur. Deinde in epitoma 31, 18—21 legimus haec: „Tum Darius, 'Numnam', inquit, 'tu ipse ades, Alexander, qui nobis adeo constanter confideretque bellum indicis'? Negat ille sese Alexandrum fuisse, enimvero eius internuntium.“ Valerius habet haec (92, 32—93, 4): „Numnam quaeso, (cum Darius) dixisset, tu ipse

¹⁾ Ipse Epitomatorem verba *gratiam facio* et *rimare* parum intellexisse credo.

Alexander ades, qui adeo nihilum reverens nostri confidentissime loqueris?' responsum accepit sese quidem internuntium esse, enim pro ipso Alexandro loqui oportere¹. Cf. hos quoque locos: epit. 14, 1—5 (= Val. 24, 3—8); epit. 22, 15—18 (= Val. 62, 8—10); epit. 19, 28 (= Val. 50, 8); epit. 43, 30—44, 6 (= Val. 140, 11—27). His ex exemplis plane apparet Epitomatorem, etiamsi plerumque Valerii narrationem fideliter, quantum in epitoma fieri potuit, servaverit, compluribus locis eam mutavisse aut aliquid ei addidisse. Atque cum huius rei in Oi exemplum frustra quaesieris, non sine causa mihi conclusisse videor fieri non posse, ut Z et Oi ab eodem scriptore ex Valerio pleniore sint translatae. —

Hactenus de historia et de ipsa rerum tractatione. Iam ad genus dicendi et sermonis consuetudinem, quae in tribus recensionibus conspiciuntur, transeo. Inquirendum erit, quatenus et Epitomator (Z) et scriptor Oi Valerii genus dicendi secuti sint, quid retinuerint, quid aspernati sint. Alia enim ratione in Valerio excerpto Z uti, aliam Oi scriptorem in eodem exscribendo sequi etiam ei, qui obiter neglegenterque legerit, manifestum erit.

In universum igitur spectans non quae supra modum sint inepta dices, si contendes Valerii tumidum illud atque inflatum dicendi genus¹), quod ipsi cum Apuleio atque ex parte etiam cum Minucio Felici commune est neque ab illa, quae nonnullis viris doctis semper in ore est, Africitate²) abhorret, apud Epitomatorem plerumque simplicius fieri aut omnino praetermitti. Cui studio ita Z indulgit, ut hic illic ieiunitatem quandam adsecutus videatur. Contra Oi scriptor perraro Valerii verba commutat, atque si id uno alterove loco facit, hae mutationes semper levissimae sunt aut talibus in locis occurrunt, quibus probari possit, textum exemplaris, quo usus est, iam corruptum fuisse. Quod ut probem, haec exempla proferam.

¹) Cf. Geierum, „Zeitschrift f. Altertumswissenschaft 1838“, p. 419 et Landgrafium, „Zeitschrift f. d. Oest. Gymnasien 1882“, p. 429.

²) Etiam Iulius Valerius in scriptorum Africanorum numerum nuper receptus est, cf. Landgrafium l. l. et „Phil. Rundschau 1881“, p. 126.

I. Epitomator Valerii verba simpliciora reddit. Val. 46, 21—24 Alexander Tyriis scribit: „At enim vos primi omnium exstitistis, qui mihi insolentius obviaretis. Igitur per vos ceteris etiam magisterium procurabitur“, quae vertit epitoma 18, 9—11: „Sed cum vos primi omnium exstitistis, qui meis iussis insolentius obviaretis, terribile exemplum aliis praebebitis“. Quod exemplum est aptissimum ad illustrandam rationem, quam in epitoma conficienda noster secutus est. Videmus enim iisdem fere verbis, quae sunt Valerii, eum usum esse, sed minutis in rebus haud leviter sermonem immutasse. Nam non modo impeditum illud membrum et obscurum „Igitur per vos ceteris etiam magisterium procurabitur“ simplicius reddere conatus est, sed etiam „aliis“ pro „ceteris“ ad grammaticam artem haud dubie spectans posuit, atque „at enim“ in „sed cum“ mutavit, ut totam sententiam una periodo complecteretur. Denique animadvertas velim Epitomatorem „meis iussis“ pro „mihi“ substituere. Quae cum ita sint, persuasum habeo Epitomatorem exemplar suum hoc loco de industria correxisse. — Val. 94, 9—10 legimus: „Unus quippe ex convivantibus, cui vocabulum Pasarges erat“, quae verba vitato archaismo ita convertit Epitomator (32, 12): „Unus quippe ex convivantibus, Pasarges nomine“. — Val. 20, 12 sqq. leguntur haec: „Sed Alexander quintum et decimum ingressus annum explorato temporis opportuno, cum veniam a paternis auribus praepignerato osculo impetrasset, precario petit, ut sibi Pisas apud Olympia certaturo iter largiretur“, quae Epitomator reddit (12, 20 sqq.): „Sed enim Alexander quintum decimum agens annum petit, ut sibi Pisas adire liceret gratia quadrigis certandi“. — Val. 68, 27 sqq.: „Si igitur declinando huic experimento consulitis, decem oratores vestros ad me deduci patiemini. Hoc enim modo reliquorum urbisque vestrae habebitur ratio“, pro quibus Epitomator scribit (24, 27 sqq.): „Si vero huic experimento declinando consulitis, decem oratores vestros ad me deduci sinite; hoc enim modo saevitiam nostram mansuescere poteritis“. Plura exempla congerere supersedeo.

Scriptorem Oi duobus tantum locis verba Valerii gravius immutantem deprehendi; verba in medio ponam, ut legentes ipsi iudicent, quam longe ab exemplis ex epitoma allatis discrepent. Val. 156, 12/13 Aristoteles epistolam ad Alexandrum missam sic incipit: „Per mihi difficile est eligere“; in Oi haec verba reperiuntur (pag. 49, add. 13): „Perdifficile mihi est eligere“. Ibid. vers. 22 legimus: „Ex quibus colligere admodum facile est, ambigendum utrumne te prudentiae viribus an tolerantia(è) fortitudinis(que) magis praedicem“, quibus verbis respondent in Oi: „Ex quibus colligere difficillimum utrumne e. q. s.“¹⁾

II. Sunt in epitoma loci haud pauci, quibus Epitomator quibusdam Valerii ipsius verbis omissis aut commutatis exemplaris uberius constructionem male retinuit. Quo in genere Oi scriptor semel,²⁾ si quid video, peccavit: p. 30 add. 2 (= Val. 86, 27) ubi „ut“ particula, cui in structura ab Oi usurpata nullus est locus, ex Valerio assumpta est.³⁾ Sint pro exemplo ex epitoma haec: „Enim“ 3, 10 (= Val. 3, 9); „quin“ 3, 21 (= Val. 3, 23); „artis eiusdem“ 29, 9 (= Val. 84, 27); „crureque“ 14, 9 (= Val. 24, 12); „et“ 13, 14 (= Val. 22, 9). Conferas etiam 30, 13—15: „Quae profecto fierent nisi tecum fortuna magis quam mecum stetisset. His Alexander auditis promissi et audaciae laudatum ad propria redire concessit“ cum Valerii verbis: „Quae profecto haud dubie fierent, ni tecum fortuna potius quam mecum stetisset. His auditis Alexander multis suorum praesentibus iterare eum iubet sermonem promissi et audaciae, laudatum denique fidei ac fortitudinis ad suos ire iubet“ (Val. 87, 27 sqq.).

¹⁾ Annotandum est eum Valerii codicem, quem plerumque cum exemplari ab scriba Oi adhibito consentire videbimus, Parisinum dico, exhibere: „Ex quibus colligere possumus admodum facile est ambigendum“. Itaque persuasum habeo Oi scriptorem hunc locum iam corruptum legisse et necessario correxisse.

²⁾ Haud raro Oi scriptor inserendo epitomae additamenta, cum ante oculos epitomam et Valerium pleniorē habuerit, duas constructiones, ut mihi videtur, inter se commiscuit et confudit. De hac quaestione fusius accuratiusque infra agam.

³⁾ Cf. Adn. crit. ad hunc locum et ad 50 add. 14.

III. Pro verbis obsoletis et inusitatis Epitomator plerumque substituit usitatiora, quod, ut diximus, non fecit Oi. Exempla haec habeto: pro „annum adpellens“ (Val. 14, 15) Epitomator habet „annum agens“ (10, 17); pro „magisterium“ (Val. 46, 23) „exemplum“ (18, 10); pro „secundare“ (Val. 85, 1) „prodesse“ (29, 10); pro „donicum“ (Val. 78, 14; 103, 26) „donec“ (27, 8; 35, 4). Atque verba „indidem“ et „absque“, quae epitomator vitavit „inde“ pro „indidem“ et pro „non absque discrimine“ „graviter“ scribens, in Oi ex Valerio assumpta inveniuntur. Epitomator enim quaedam verba de industria evitasse videtur; velut „demirari“ (Val. 16, 7; 82, 19) in „admirari“ correxit (11, 26; 28, 15), et pro „facessere“, quod verbum in deliciis habet Valerius ipse (quatuordecies apud eum occurrit), semper aliud verbum posuit. Velut 7, 28 pro „facessit“ (Val. 9, 29) „discedit“ ponit¹⁾; 21, 14 „fugam capessunt“ pro „fuga facessunt“ (Val. 54, 17) dicit; idem 28, 9 et 23, 5 (= Val. 82, 5 et 63, 9) pro „facessere“ verbo „quiescere“ utitur. In Oi vero verbum „facessere“ bis invenitur ex Valerio assumptum p. 3 (add.) et 42, 2 (add.) (= Val. 3, 18 et 122, 27).²⁾

Addam sermonis quasdam discrepantias inter Z et Oi, extantes, quae quamvis tenues videantur, nihili tamen non sunt, quippe quae duorum scriptorum, scilicet Epitomatoris Z atque Oi scriptoris ingenium rationemque in pleniori luce ponant. Atque primum quidem quomodo uterque scriptor enuntiata inter se conglutinet, velim inspicias: Epitomator, quoad potuit, particulas immutavit, scriptor Oi quas potuit non mutatas recepit. Quam ad rem illustrandam comparemus quosvis locos ex Valerio sumptos, alterum cum Oi, alterum cum Z. Inter Val. 119, 20—123, 11 igitur et Oi 39 add. 1 — 42, 9 in particulis usurpandis inveniuntur discrepantiae hae:³⁾

¹⁾ Annotandum est Sergium personatum (Keil, Gram. Lat. IV, 557) verbum „facessere“ per „discedere“ explanavisse.

²⁾ Sed Epitomator non semper verba obsoleta respuit; nam „repedare“ et „cluere“ e Valerio recepit. Quin etiam uno loco (43, 5) „ast“ particula, quae nusquam apud Valerium ipsum obvia est, pro usitatiorē „at“ usus videtur.

³⁾ Eos tantum affero locos, quibus in Valerio ipso eadem est structura atque in compendio.

Val.	Oi.
120, 18 ergo	40, 12 <i>om.</i>
120, 25 an	40, 15 quam ¹⁾
121, 4 ex alio	40, 17 etiam
121, 8 et id addit	40, 21 addit etiam
122, 15 enim	41, 25 enimvero.

Inter Val. 24, 22—28, 12 et epitomam 14, 12—16, 12, quibus in locis eadem res narrantur, haec:

Val.	Z.
24, 22 enim qui	14, 12 qui autem
25, 11 At ego tibi	14, 20 iam tibi
25, 15 his dictis	14, 21 et his dictis
25, 18 etenim ipsa quamvis	14, 23/24 quamvis enim ipsa
25, 24 tum	14, 27 et
26, 1 igitur	15, 1 igitur <i>om.</i>
26, 9 at his ferme diebus	15, 5 at <i>om.</i>
26, 17 sed enim cum	15, 11 dum igitur
27, 1 tum igitur	15, 19 igitur
27, 12 igitur cum vicina rursus	15, 23 interea dum rursus vicina
27, 21 cuius adeo	16, 2 cuius iam
28, 7 eumque cum	16, 9 cumque eum.

Ex his exemplis satis luculenter perspicitur Z et Oi inter se prorsus esse diversos.

In enuntiatis ipsis Epitomator (Z) persaepe pro verbis a Valerio usurpatis alia, quae idem significant, substituit hoc unum, puto, spectans, ut aliquid immutaret. Cuius rei, quamquam in quavis fere pagina conspicitur, pauca affero exempla:

Val.	Epit.
3, 1 refert	3, 5 ait
6, 16 professus est	5, 24 respondit
15, 22 videram	11, 17 cognovi
19, 14 adpellebat	12, 6 agebat
19, 18 appellatus est	12, 9 dictus est
48, 23 non potest	19, 19 nequit

¹⁾ Cf. Adn. crit. et Corrigenda.

Val.	Epit.
ibid. indulget	ibid. minatur
68, 28 patiemini	24, 28 sinite
78, 14 distulerim	27, 8 cohibebo
94, 10 receptus	32, 13 susceptus
9, 5 usurpasset	7, 17 hausit.

In Oi inserta sunt: 27 add. 1 *extitimus* (cf. Val. 74, 10) 41 add. 27 *constare* (in loco perdifficili, cf. Val. 122, 20) 52 add. 5 *forent* (cf. Val. 159, 26); praeterea 35 add. 8 *amplexans* legimus, cum in Valerio (104, 10) sit *amplexabundus* et 38 add. 14 *steterant*, cum in Valerio 116, 14 sit *institerant*. Non respicio 52 add. 8 ubi *sensimus* additum videtur (cf. Val. 160, 4) et 49 add. 4 ubi *instituit* legitur pro *inde praevertit* (Val. 155, 12); nam mutilum aut corruptum fuisse archetypam quivis videt. —

Verborum aut tempora aut modos persaepe immutat Epitomator, raro scriptor Oi; exempla ipse unaquaque ex pagina sumas.

Postremum Epitomatoris quasi proprium est verborum quem apud Valerium invenerat ordinem invertere. Cui studio Z ita indulsit, ut toto in opusculo maioris ambitus locos vix inveneris, in quibus ordo verborum in epitoma idem atque in Valerio sit, uno excepto 42, 2—13 (= Val. 136, 26—137, 12), ubi munera Alexandro a Candace regina data enumerantur; semel tantum ordo hic turbatur.

Hactenus de rebus singulis. Restat ut de additamentis codicis Oxoniensis in universum disseram. Quod ita faciam, ut primum pauca de additamentis ex primo Valerii libro petitis proferam; neutram enim in partem ex his additamentis multum lucramur. Deinde ad libri tertii additamenta accedam, ubi res, mea sententia, est simplex; facile enim probatur Valerium et Oi et Z ita, ut ego posui, inter se cohaerere. Postremum libri secundi fragmenta persequar, quia illo in libro res paulo difficilior est.

Partes, quas in libro primo O solus habet, ut ex nostra editione facile perspicitur, inveniuntur in paginis his: 1, 2, 3 (= Val. 3), 8 (= Val. 11), 18 (= Val. 45), 22 (= Val. 59). De primo quidem loco alteroque nihil dicere possumus, quod

hic Valerius plenior aetatem non tulit. Quod vero ad reliquas partes attinet, primo obtutu videmus illas ad verbum cum Valerio uberiore congruere.¹⁾ Atque ex omnibus his locis concedo ad Meyeri opinionem refellendam aut ad nostram stabiliendam non multum sumi posse. Pro certo enim, ne fumum vendere videar, de his quidem locis saltem nihil affirmo. Hoc unum animadvertas velim tota in epitoma praeter illam Candacis munerum enumerationem, quae in libro tertio (p. 42) legitur, ne unum quidem te invenire locum, qui ad verbum cum Valerio consentiat, tanti ambitus, quanti est ille in O p. 22 (= Val. 59). Quod iam suspicionem movet, hanc saltem partem non ab eodem scriptore, qui Z confecerit, ex Valerio esse excerptam. Accedit quod et in eis, quae hunc locum antecedunt, et in eis, quae eum sequuntur, multa in Z pro libidine mutata sunt.²⁾ Neque mihi probabile videretur Epitomatorum Z, cum totum fere exscripsisset codicem O, hunc unum locum, quo res gravissimae narrantur, omisisse, praesertim cum in praecedentibus omnia, quae ad Olympiadem pertinent, fusius et accuratius tractata sint. At dixerit quispiam, si Epitomator in epitoma ex Valerio conficienda hanc narrationem praetermittere potuit, non esse, cur non idem facere posset, si epitomam, ut vult Meyer, ex O composuisset. Audio. Sed aliud est, si in Valerio excerpto, aliud si in O exscribendo hunc locum omisit, quoniam hic perpauca essent, illic vero complura sunt praetermissa. Mihi certe multo probabilius esse videtur eum librarium, qui epitomam transcripserit, hunc locum ex ipso Valerio, cuius exemplar inter manus habebat, sicut cetera libri primi additamenta accessionum instar margini adscripsisse — unde postea in textum inrepserunt — quam Epitomatores, qui totum O receperunt, hunc locum transcribere noluisse. Nam quod Epitomator in Valerio uberiore expilando hanc

¹⁾ Discrepantiae „is“ (8) „his“ (Val. 11) et „inde“ (22) „his dictis“ (Val. 59) nihili sunt.

²⁾ Cf. epit. Cap. 42 cum Val. Cap. 45 et epit. Cap. 46 cum Val. Cap. 51.

narrationem, quae nusquam alibi reperitur,¹⁾ silentio praeteriit, non est cur mireris, praesertim cum duorum capitum hunc locum in Valerio praecedentium et trium eum sequentium ne vestigia quidem in epitoma inveniantur. Haec quidem de libro primo. Ad singula verba, quibus codex O ab epitoma recedens cum Valerio facit, infra revertar.

Transeo iam ad librum tertium. Quo in libro familiaritas et ratio, quae inter tres recensione intercedit, in pleniore luce poni et nostra opinio luculenter probari potest. Quare ex eo paucos locos, exscribere non alienum videtur.

Val. 118, 1 sqq.

Hac igitur adrogantiae spe cum dies pariter et locus proelio constitisset fieretque pugna regalis, primitus quidem anceps diu fortuna bellantibus videbatur, non minus Alexandro tempus incursandi rimante, quam Poro locum vulneris declinante. Sed cum forte apud Indos ex quadam repentina conversione Pori strepitus et conclamatio exstitisset, avertissetque os, quo causam Porus illius strepitus cognovisset, involat Alexander atque eius inguina telo eminus transfigit eumque prosternit. Hac indignatione Indi excitati in arma prosiliunt instaurantque id proelium, quod absque vulgi periculo pactum inter reges erat. Enimvero Alexander saepe iam Indicam vim expertus non facilem rei bellicae manu silentium

Z (et O) p. 39, 7 sqq.

Igitur cum dies pariter et locus proelio institisset, fieretque pugna regalis diu anceps, Alexandro scilicet locum vulneris rimante et Poro id ipsum declinante, tandem Porus ex quadam repentina tumultuatione suorum conversus, ut videret, quidnam id esset, protinus Alexander eius inguina gladio transfodit eumque prostravit. Quo viso Indi mox in Alexandrum insurgere conabantur. At ipse, manu silentium poscens, tumultum repressit atque ita fatur: „Quid hactenus inter duos reges actum est, nisi ut, vobis nostrisque incolumitate ac sospitate fruentibus, dum unus nostrum occumberet, alter fieret in regno successor? At, si nunc arma magis quam pacem desideratis, nequaquam nos in-

¹⁾ Cf. Klugium, De Itinerario Alexandri Magni, Diss. Inaug. Vratislaviae 1861, p. 22.

quaerit et ab hoste patientiam petit paulisperque patientibus in hunc modum loquitur: „Non equidem video causas, o Indi, tam inconsulti huiusce discriminis vestri, cum nihil egerit aliud nostra inter nos proeliatio, quam uti vestro commodo consultaret. Igitur cum omnis militantium vis ei ostentationi proficiat, si teste imperatore suo, quod singulis sit devoti animi, monstraverint, quid hoc rei est, quod incassum discrimina vestra profunditis, Pori iam testimonio facessente?“

Ad haec dicta cum Indi se nolle Graecis fieri captivos dominumque Alexandrum pati vulgi murmure testarentur, secundo etiam sermone Alexander monet, solverent hunc cordis sui metum expectationemque curarum eismobi abicerent atque secluderent, et fidem rati dat iureiurando. Neque enim sibi libidinem talem aut desiderium unquam Indici imperii adstitisse, sed enim omnem illam causam proelii hanc fuisse, si experimento ipso fortitudinis suae gentes quoque ceterae didicissent, amicitiam suam singulos magis quam vehementiam experiri convenire. Igitur irent quisque securus in sua nec ultra quicquam de victorum insolentia

paratos ad haec offenderetis. Sed eque hoc vobis leve videbitur, sicut etiam prioribus experimentis meminisse potestis!“ His dictis adquevit omnis vis Indorum, seseque Alexandro subdiderunt.

trepidarent, cum illa quoque causa ab indignatione victoris sese utique tueretur, quod plerique soleant in ultionem prioris contumeliae insequi superatos. Non Indos enim culpae illius reos apud se fuisse, verum Porum, qui sat sibi poenarum, quae lex belli, monuit, praestitisset. „Sed ne ipsi quidem ultra iam hostis sum“, ait. „Quin etiam hortor moneoque vos, uti regem, ut fas exigit et vobis moris est, sepulturae inferatis“. Ad haec dicta Alexandri non cunctanter quidem adqueverat vis Indorum. Sed enim Alexandro non absque utili sapientia haec humanitas sederat, cum et vim Indicam saepe expertus foret et pleraque praedae eorum, quae secum plurima gentis suae more Indi ad proelium vehunt, in suam potestatem sciret esse translapsa.

Quare domitis hostibus avectaque praeda ad Oxydrontas, quae gens exim colit, iter suum dirigit, non illam quidem gentem ut hosticam incur-saturus — neque enim illis studia sunt armorum —, sed quod celebre esset Indos, quos gymnosophistas appellant, hisce in partibus versari, opum quidem omnium et cuiusque pretii neglegentes, solis vero diversoriis

O (solus).

Quare dimotis hostibus avectaque praeda ad Oxydrontas iter suum dirigit, non illam quidem gentem ut hosticam incur-saturus — neque enim illis studia sunt armorum —, sed quod celebre esset Indos, quos gymnosophistas appellant, hisce in partibus versari, opum quidem omnium et cuiusque pretii neglegentes, solis vero diversoriis

patientissimi, quae humi manu exhauriunt aditibus perangusta, enimvero subter capacius spatiosa, quod id genus aedium neque pretii scilicet indigens et ad flagrantiam solis aestivi apricius habebatur. Ii igitur cum comperissent Alexandrum ad sese contendere, primates suos, quos scilicet a sapientiae modo censent, obviare adventanti iubent cum litteris huiuscemodi: „Gymnosophistae Bragmanes Alexandro homini dicunt. Si tendis ad nos proeliaturus, uti[que] tibi propositum est, quod nobis adferas, habes, porro quod auferas, nihil. Sin vero venis (venies Vp), ut discas, quae a nobis scilicet sciri queant, nulla est invidentia. Etenim non arbitramur inter hasce scientias nostras causam discordiae positam, cum tibi amica res proelium, nobis vero philosophia noscatur“. His lectis Alexander pacificum iter agere decrevit; videtque homines reliqua nudos, sed amictu simplici superiectos, diversantesque his aedibus seu speluncis, quarum relatio supra est. Eorum filii coniugesque pascentis pecudibus occupabantur.

Nolo plura transcribere. Si cui haec non sufficere videantur, conferat locos hos: Val. 151, 22—160, 13 cum Oi 46, 1—52, 15 et Val. 161, 28—163, 19 cum epit. Z. 49, 1—52, 3: profecto unicuique has libri tertii partes, quae in codice O

patientissimi, quae humi manu exhauriunt aditibus perangusta, enimvero subter capacibus spatiosa.

Igitur cum comperirent Alexandrum ad sese contendere, primates suos

obviare adventanti iubent cum litteris huiuscemodi: Gymnosophistae Alexandro homini dicunt.

Si tendis ad nos proeliaturus, uti tibi propositum est, quid nobis adferas, habes, porro quod auferas, nihil. Sin vero venies, ut discas, quae a nobis scilicet sciri queant, nulla est invidentia. Etenim non arbitramur inter hasce scientias nostras causam discordiae positam, cum tibi amica res proelium, nobis vero philosophia noscatur.

His lectis Alexander pacificum iter agere decrevit, videtque homines reliqua nudos, sed amictu simplici superiecto.

solo exstant, obiter perlegenti ac mediocriter cum Valerii textu et cum epitomae Z ratione naturaque contentendi manifestum erit, epitomae consilium toto caelo ab illo, quod in Oi conspicitur, distare. Ubique enim in oculos incurrit Epitomatoris Z puerilis affectatio, qua verba Valerii immutare et quasi suo ore loqui contendit. Cui studio inscitia tantum et properantis stili velocitas modum faciunt. Paucis enim locis exceptis, ubi quae a Valerio sumpserat proprio ingenio quasi insignita referre ei contigit,¹⁾ in universum de Epitomatoris laboribus in Valerio positis male existimo. Contra scriptor Oi nihil tale sibi adsumpsit; exemplaris enim vestigia a paragrapho ad paragraphum, a capite ad caput mira religione pressit, saepius quibusdam verbis omissis, hic illic aliqua re minoris momenti mutata, iisdem verbis fere semper usus. Fieri igitur non potest, ut nos eundem scriptorem eas partes, quas cum O communes habet Z, composuisse et eas, quae Oi solus exhibet, transcripsisse credamus, quod credere nos iubet Paulus Meyer. Apparet, opinor, has tertii libri partes, quas Oi solus habet, ab alio viro additas esse. An tu putas eundem epitomatores, cum totum fere Valerium in brevius contraxisset, sub finem opusculi subito et sine idonea causa ex eodem tot capita tantum non ad verbum recepisse? Neque minus iure mirareris, si Z ex O manavisset, epitomatores Z illos locos, quibus O maxime ab Valerio recedit, tam fideliter et sine ulla mutatione conservavisse, illos contra, quibus O se artissime ad Valerium ipsum applicat, omnes silentio praeteriisse. Sed si re vera in tertio libro eam inter has tres recensione intercedere rationem evicimus, quam stemmate nostro indicavimus, actum est etiam de prioribus partibus. Nam fieri non potest, ut in alia opusculi parte alia ratio intercedat. —

Verum enim vero cum ex hoc ipso libro Paulus Meyer locum protulerit (Valerii 116, 23—117, 9 cf. nostr. edit. p. 37 et 38), quo exscripto rem nos tenere clamat, subsistamus, ne celerius cupidiusque tanti viri auctoritatem respuisse videamur.

¹⁾ Conferas, si tanti est, Val. p. 161, 26—163, 20 cum epit. 48, 1—52, 3 aut Val. 62, 19—64, 7 cum epit. 22, 20—23, 7, ubi vel aptiorem Epitomatoris narrationem equidem dixerim quam ipsius Valerii.

Nam qui ea tantum, quae exscripsit Meyer, legerit, non dubito, quin a partibus eius staturus sit. Sed si ea quoque, quae praecedunt et sequuntur, diligentius examinaveris, rem aliter se habere perspicies. Ea enim quae ipsius pugnae descriptionem praecedunt (Val. 115, 19—116, 23; Oi 37 add. 1—38, 19), paucis praetermissis ad verbum Oi ex Valerio transcripsit. Quae inveniuntur differentiae (V: illos pori numeros; Oi: illorum per multitudinem¹⁾) — V: bestias memoratas; Oi: memoratas bestias — V: enimvero; Oi: at vero — V: id ubi factum est; Oi: sed — V: institerant; Oi: steterant) minoris certe momenti sunt, quam quas inter Valerium et Z epitomam intercedere videmus. Accedit quod Valerium fusius transcribit Oi, quam Z facere solet, neque tumidum illud et inflatum genus dicendi repudiat: „impetu belli complexu et morsibus adfectarent; mox sauciae debilesque aut protinus cadere aut refugere coepere, omnino nullum auxilii ullius emolumentum dominis adferentes“ (Val. 116, 17—20 = Oi 38, 15—18 add.).

Quibus rebus animadversis illas partes, quae hunc locum praecedunt in Valerio et epitoma Z consideremus, scilicet Val. 114, 8—115, 9 et Z 37, 6—16.

Val.:

„His litteris publice recitatis Alexander ait: Nunc quoque vos moneo, sanctissimi milites, ne quid rursum magnificentia ista barbarica animos vestros inconsultius turbet. Auditis enim litteris Pori revocate illam quoque litterarum Darii memoriam, videteque, num adrogantia dispar, num dissimilia verba aut sit dissimilis imprudentia — ipse quoque Pori litteris responsurus in hanc sententiam scribit“.

Z.:

„His Pori litteris Alexander coram suis recitatis primum hortatur, ne temeritate verborum conturbarentur, reminiscentes Darii crebram iactantiam huic non esse imparem.“

Deinde ad Porum scribit talia“.

¹⁾ Hoc facile explicatur, si reputas Valerii codicem Parisinum, cuius gemello usus est Oi, verba corrupta „illos per innumeros“ praeberet.

In ipsa quidem epistola exemplaris verba fidelius retenta sunt; sed perpende haec:

„Fateor enim nihil esse Graecis eiusmodi ¹⁾ , quorum vos divitiis gloriimini, atque idcirco indigentes meliorum a vobis petere necessaria.“	„Fateor enim nihil esse Graecis harum divitiarum, quibus vos affluentes gloriimini, ideoque indigentes a vobis petere sibi necessaria.“
--	---

His exemplis diligentius perpensis neminem fore confido, qui perseveret partes Z et Oi ab eodem scriptore confectas esse. Sed etiam ex ipso illo loco, quem Paulus Meyer attulit, elucet partem Oi esse superadditam, Z vero esse priorem. Supremam enim illius partis sententiam, quam Meyer exscripsit, perlustra (Val. 117, 6 epit. 38, 7):

Val.: „Atque ita receptis suis et proelio dissoluto datur utrimque ferme dies indutiis dantur, quibus utrimque sepeliendis exurendisque his, qui apud alteros proelio desiderati fuerant, institere“.	O: „Atque ita suis receptis et proelio dissoluto datur utrimque spatium viginti dierum vel sanandi eos, qui vulnerati, aut sepeliendis exurendisque his, qui proelio desiderati fuerant“.	Z: „Atque ita suis receptis datur utrimque spatium viginti dierum vel sanandi eos, qui vulnerati, aut sepeliendi eos, qui mortui fuerant“.
---	---	--

Nonne probabile videtur O esse confectum a scriba, qui et Valerium ipsum et epitomam Z ante oculos habuerit, quique neglegenter duas constructiones, alteram, qua vocabulum spatii cum genitivo gerundii iungitur, ex Z, alteram, qua dativum gerundii regit, ex Valerio repetierit et miscuerit?

Duo eiusdem rei indicia, nisi fallor, liber secundus, ad quem iam venimus, praebet. Verba ipsa afferam:

Val. 104: „Sed ad haec Darius exsanguis iam corpore cum voce etiam	Oi: 35 (add.). „Sed ad haec Darius exsanguis iam corpore cum voce utique	Z: 35. „Iamque Darius exsanguis corpore cum utique voce deficeret,
--	--	--

¹⁾ Attende quemadmodum epitomator verborum structuram parum perspicuam „nihil eiusmodi, quorum divitiis“ correxerit, quod ab Oi consuetudine longe abhorret.

ad primum impetum iam deficeret, manus⁴⁴. manus⁴⁴.
deficeretur, manus⁴⁴.

„Iam“ vocabuli iteratio hand scio an indicio sit O scriptorem et Valerio et epitoma Z usum esse.

Val. 93:	O 32.	Z 32.
„Quod ubi a ministris regi est indicatum, incertum id damnurne an contumeliam ratus insurgensque Darius ‚Ecquid‘, inquit“.	„Quod cum Dario a ministris indicaretur, prosiliens ille furore plenus ratus id damnum ad contumeliam fieri: ‚Quid‘, inquit“.	„Quod cum Dario a ministris indicaretur, prosiliens ille furore plenus, ‚Quid‘, inquit“.

De furore regis nihil dicit Valerius, atque hanc rem facilius a Z quam ab O fictam credemus. O nihil fecit, nisi quod, ut causam furoris adderet, leviter immutata verba Valerii „ratus id damnum ad contumeliam fieri“ interposuit. Fortasse iam in codice Valerii non *an* sed *ad* invenerat.

Addo primi libri locum corruptissimum, quem tamen quomodo Epitomator legerit, haud facile dixeris:

Val. II, 10 (e codd. Vp Vt).	O.	Z 9, 4.
servile quiddam (quidam Vt) captivumque potentum natum iri.	servile quiddam captivumque portentum natum iri.	servile quiddam (M β Zacheri HBR, servilem quidem Sa Zacheri LADE) captivumque illum (illud Zacheri B) futurum.

Nihil equidem hoc ex loco collegerim. Neque enim desunt loci, quos si e nexu suo solvas, non minus Meyeri quam meae opinioni favere dixeris. Exempla ipse afferam:

Val.	O.	Z.
44, 4: „iuniorem sesonchosim praedicantes“.	17, 23: „secundum sesonchosim praedicantes“.	17, 23: „secundum sesonchosin venisse dicentes“ (deest M).
104, 5: „sed id Alexandro ultra opinionum omnium flebile et luctuosum admodum fuit“.	35 add. 7—9 „quod illi ultra opinionem omnium flebile et luctuosum fuit“.	37, 7—8: „quod illi ultra opinionem luctuosum fuit“.

Val.	O.	Z.
164, 2: Igitur rex mox lectulo datur ac diebus complusculis cum illa pernicie con- luctatus tandem cau- sam eiusdem periculi esse ab Antipatro cognovit“.	52 add. 16—17 „Quo ille hausto mox lectulo datur, ac die- bus complusculis cum illa pernicie conluc- tatus tandem intel- lexit (que erasum) se moritum“. ¹⁾	52, 10—11, „Quo ille hausto mox lec- tulo datur, intellexit- que se moritum“.
93, 13: „rexque ac- cubuit ceterique se- cundum ordinem dig- nitatis, ut illis mos erat, discubere“.	31 add. 4—5: „rex- que accubuit, ceteri- que secundum ordi- nem dignitatis, ut illis mos erat, discubere“.	31, 23: rexque accu- buit ceterique iuxta quod eis mos erat.

Profecto, si ex his tantum partibus iudicium nostrum penderet, ego viro egregio vix essem oblocutus; cum autem illis ex locis, quos supra tractavimus, satis perspiciatur, quemadmodum prolixiores sententias modo ex Valerio modo ex epitoma Z repetierit scriptor Oi, etiam in brevibus enuntiatis eum has duas recensiones miscere non mirabimur. —

Haec quidem de ratione, quae inter codicem O et Valerium et epitomam Z intercedit, dicenda erant. Reliquum est, ut de auctoritate codicis pauca addam. Atque de ea quidem parte, quam Oi sigla significavi, sufficient fere, quae in notis editioni meae adiectis protuli. Usus est Oi codice perbono, qui cum Parisino illo, quem littera P Kueblerus, Vp nos significavimus, artissime cohaeret; conferas exempli gratia additamenta editionis nostrae: 40, 1 *ii* omissum est ab Oi et Vp; 41, 15 *etiam* om. ab Oi et Vp; 45, 1 *tam trepide* om. ab Oi et Vp; 49, 11 *et sacrificia . . . persequeretur* om. ab Oi et Vp; praeterea 39, 2 *dimotis*; 40, 6 *venies*; 48, 4 *superque*; 50, 15 *multaque*. Rarius certe Oi facit cum Ambrosiano (nobis Va);

¹⁾ Sed vereor ne „que“ particula post „intellexit“ erasa certum sit indicium, hic quoque interpolatorem initio ea, quae ex Valerio assumpserat, cum Epitomae verbis male coniunxisse. Rem, ne cupidius talia me arripere dicas, in medio relinquo.

utroque tamen codice melior est, conferas e. g. 29,2 *cuiquam*; 29,3 *incunctantius*; 40,4 *uti*; 50,4 *quae in principiis egerimus ad Asiaticam usque expeditionem*; 50,12 *nominis*; 52,9 *e materia*; 52,10 *viati*. Habuit Oi, quae desunt in Vp, non habuit, quae aliunde in illum intrusa sunt, multisque corruptelis unus affert lucem. — In edendis Oi verbis hac sum usus temperatione, ut ipsius scribae menda aperta in textum, qui dicitur, non reciperem. Nam scribam codicis O non ipsum hanc recensionem confecisse ipsius libri nitidus docet aspectus; transcripsit eam de exemplari, quod certe plura exhibuit eius laboris vestigia, quo ortam atque compositam esse hanc recensionem supra docui (cf. notam nostram ad p. 37 add. 3). Illud igitur quasi refingere conabor.

Difficilius sane est de ea parte iudicium ferre, quae libro Oxoniensi cum ceteris epitomae codicibus communis est, hoc est dicere, quantum conferat ad verba epitomae Z recte constituenda codex Oxoniensis. Minime tamen neglegendum hoc mihi videbatur. Nam si recte Paulus Meyer hunc codicem medium inter Valerium et epitomam locum tenere statuisset, etiam variis, quas dicunt, lectionibus hoc probari necesse esset, licet epitomae scriptorem non ipso codice O, sed eius gemello usum esse fingas. Sed cum pauci huius epitomae libri hucusque inspecti essent, ut ipse aliquid adderem, nova auxilia circumspexi. Missis igitur Zacheri copiis quinque adhibui libros, quibus adiutus epitomae verba ederem. Quod feceram iam, cum Bruno Keil, praeceptor illustrissimus, ipsius Valerii fragmentum Gottingense mihi monstravit, cuius lectiones ita verbis epitomae respondere intellegebam, ut fere imaginem illius codicis, quo usus est Epitomator, ante oculos habere mihi viderer. Sed de fragmento Gottingensi (nobis Vg) plura in epimetro docebimus; iam eos, quos ad epitomam edendam adhibui codices enumerabo:

1. Codicem Stuttgartensem Fol. 400 — littera S signavi — membranaceum, magnitudinis 22×9 cm, saeculo X vel XI scriptum.¹⁾ Continet inter alia foliis 15^v—33^v (sed folii 33

¹⁾ Cf. Heyd, Die historischen Handschriften der Königlichen öffentlichen Bibliothek zu St. I. p. 177.

pars versa legi nequit) epitomam Zacherianam ab initio usque ad p. 31, 12; desinit (fol. 32^r) in verbis „exercitus sui causa“. Scriptura uno aut altero loco ita est oblitterata, ut difficilis sit lectu. Contuli codicem, qui singulari benignitate eius, qui bibliothecae Stuttgartensi moderatur, Argentoratum transmissus est, quam diligentissime; collationem meam examinavit benignissime et benevolentissime ad codicis fidem exegit Ricardus Reitzenstein.

2. Codicem Mettensem 297 — M dixi — membranaceum, magnitudinis 26 × 16 cm, saeculi XII foliorum 202.¹⁾ Epitoma Zacheriana paginis 189^v—196^r continetur. Codicem Metta benigne Argentoratum transmissum diligentissime contuli.

3. et 4. Duos codices in Museo Britannico asservatos, Burneanum 280 — a dixi — saeculi XIV et Burneanum 12, IV, C — β dixi — saeculi XIII. Quos codices ipse in Museo Britannico cum editione Zacheri contuli.

5. Codicem Laudensem, in bibliotheca Bodleiana asservatum, saec. XIII (?), cuius una cum illis codicis O quinque phototypis alteros quinque accepi (sunt fol. 173^r, 178^r, 182^r, 182^v, 185^r) nonnullosque locos ipse in bibliotheca Bodleiana inspexi.

Iam de auctoritate et indole horum librorum pauca proferam; agmen ducat, ut par est, codex vetustissimus S. Hic ab indocto scriba neglegenter exaratus correcturis scatet, sed omnes epitomae codices, quos quidem noverim, auctoritate facile vincit. Conferas in nostra editione locos: 3, 3 *prae-scientiam* (SV); 4, 6 *genituram* (SV *genituranque* ceteri); 4, 22 *videt* (SV *vidit* ceteri); 8, 17 *arcessiri* (SV *accersiri* ceteri); 12, 6 *cum* (SV *dum* ceteri); 14, 16 *avertit* (SV *avertit* ceteri); 4, 23 *uteri*; 11, 1 *possumusne*; 29, 20 *poenas* (SV *poena* ceteri). Etiam plus tribuo locis, quales sunt 1, 12 *supernatare ex supernare* corr.; 4, 14 *quaerit ex quaerilat* corr.; 6, 8 *veluti alarum plausu* supra lineam add.; 7, 20 *ad lubentiam sui* supra lin.; 7, 26 *clementius* supra lin.;

¹⁾ Cf. „Catalogue général des Manuscrits des bibl. publ. des Départements. Tome V, Paris 1897“ p. 129 sqq.

10,18 *semper* in marg. additum. Zacheri copias si respicio, videre iam mihi videor eius codicis quasi imaginem, cuius in margine primum adscripta erant additamenta et correctiones ex ipso Valerio petita, quas recentiores scribae aut omnes aut partem in epitomam receperunt.

Proximum tenet locum codex M, etsi scriba haud indoctus saepius coniecturis indulsit aut verba mutavit; sint pro exemplo 1,8 *aulae regiae secreta*; 1,18 *hac*; 2,12 *astrologum se professus est*; 32,24 *alveum*; 32,28 *indicavit*; 25,17 *qui*; 24,6 *factum*; 24,19 *diffidimus*; 23,5 *hoc carmine*; 4,12 *somniavero*. Verborum ordinem haud raro mutat (cf. 3,17. 18; 9,1), nonnulla omittit (e. g. 3,3; 3,6; 5,17. 18; 33,6. 7). Sed cum codice S aliqua ratione cohaerere videtur (cf. 1,12; 32,28; 29,13) neque non interdum cum O facit (cf. 1,8; 20,4; 29,13; confer etiam ea, quae ad 30,16 adnotavimus). Hic illic rectam solus lectionem servavit, ut 11,12 *conquerendum*; 15,10 *diligenterque* alia. Itaque minime spernendus, quin etiam in secunda parte, ubi S deficit et epitoma a Valerio longius recedit, haud raro quem sequaris dignus esse videtur.

Codex a ad verba epitomae constituenda non multum confert, nisi quod doctus scriba propria nomina plerumque recte restituit. Multa certe futili mutandi studio debentur, velut 2,22 *usus es*; 29,7 *non expiabilis*; 22,3 *cacumine*; 36,12 *qui*, multa gravibus erroribus, velut 16,20 *calavit*, 13,12 *assumpsit*. Nonnulla, quae solus recte tradit, coniectura eum assecutum dixeris, velut 19,26 *ditionem*; 7,20 *sed auctiorem*; de aliis mecum dubitaveris, velut de 29,7 *nervis* (cum VL); tamen ne omnem ei abiudices auctoritatem, monent loci, quales sunt 12,3 *autem* (cum Vg); 11,26 *delusa* (cum Vg); 4,23 *uteri* (cum SMVg).

Minimi sunt pretii codices β et L; coniecturis enim atque interpolationibus scatent. Ad unum autem redeunt exemplar, quod et ipsum ostendit, quam licenter in describendis his opusculis, quae delectationi tantum inserviunt nulliusque scriptoris nomine atque auctoritate sanciantur, scribae grassati sint. Sed consentit codex β 29,7 *traxit* cum O et 1,3 *stellarumque numerum* cum Zacheri codice antiquis-

simo H et, ni fallor, hoc loco Epitomatoris verba aut retinuit aut coniectura ductus restituit. Codicem L semel in corrupto nomine *Cilito* (35, 16, ubi S deest) cum Zacheri codicibus plerisque facere, nostris autem OMaß meliorem se praebere vix est quod moneam.

Iam redeo ad codicem Oxoniensem, qui aetate Mettensi fere par, auctoritate impar videtur. Nam si recte de ratione, quae inter O et Valerium intercedit, supra disputavimus, etiam hac in parte codicem O saepius interpolatum aut correctum esse non mirabimur. Hic illic autem scriptor epitomam e Valerio interpolavit, velut 3, 21 *transingari* (*transmigrare* Ep. codd.) 9, 5 cf. supra p. XXVI, 2—3 cf. Add. 4. 5. Quibus exemplis ipsum libri titulum addas, quem ex Valerio interpolatum supra iam diximus. Pluribus certe locis epitomae Z errores scriba e Valerio corrigere potuit sed omisit, velut 12, 16. 17; 39, 7 *instilisset*; 19, 26 *consitum*; 29, 19, 20 *rexque Parmenionem protinus poenas capitis dependit* (*Parmenio poenas capite dependit* Val.). Saepius O proprio Marte et a Valerio et ab epitomae codicibus recedit, velut 21, 9 *inruentibus* (*incurrentibus* Ep. Val.); 26, 20 *quaerenda* (*volutanda* Ep. Val.); 28, 14 *nominarat* (*nominasset* Ep. Val.); 19, 27 *homunculorum* (*homullorum* Ep. Val.); 13, 13 *iniuriaeque adridens* (*iniuriamque adr.* Ep. Val.). Quos locos, qui Meyeri sententiam defendere cupiet, diligenter velim examinet. Multis quoque in locis ordo verborum, qui in omnibus traditur epitomae codicibus, in O mutatus est, velut 11, 27 *operosissimum sepulchrum exigit* (*sepulchrum erigit operosissimum* Ep. Val.). —

Sed eae, quae e Valerio transcriptae sunt, partes scriptorem in universum satis religiose exemplaris vestigia pressisse ostendunt. Idem etiam in his partibus factum esse contendo. Habebat ille in manu epitomae codicem etsi non optimum, non tamen contemnendum. Consentit enim in coniecturis O cum M 1, 8 *aulae regiae secreta*, consentit 3, 21 *cui Nectanabus* cum Zacheri codice Pa. Non habet verba interpolata 6, 8 *veluti alarum plausu*, quae in S supra lineam addita sunt et desunt in tribus Zacheri codicibus, cum duobus eiusdem libris contra nostros 43, 5 *at* exhibet. Denique 30, 16

in loco interpolato fere eadem omittit, quae in fine paginae adscripta M (conf. etiam Zacheri notas). Haec igitur e vetustiore epitomae libro recepit, quem tamen egregium inter ceteros locum tenere nemo, opinor, demonstrabit, cum vel interpolatum verbum *semper* (10, 18), quod in S in margine adscriptum est, inter reliqua ille exhibuerit.

Usus est Epitomator Valerii codice, qui, ut dixi, Göttingensis (Vg) illius fuit simillimus multoque propius ad Ambrosianum (Va) quam ad Parisinum (Vp) se addixit; saepius etiam cum Ambrosiani notulis inter lineas additis ita congruit, ut illas e vetustiore libro petitas esse satis ostendat; conferas e. g. 22, 13 *o vos stultissimos inquit dicam*, ubi Valerius (62, 3) *o vos fortissimos ait* habet, sed supra lineam Va *vel stultissimos dixerim* addit. Huius igitur codicis imaginem multo iam confidentius recuperare nobis licebit. His autem tribus subsidiis, epitomae archetypum dico et fragmentum Göttingense et excerpta Oi, si recte utemur, multos in Valerio locos emendare poterimus. Kueblerum enim, virum de Valerio optime meritum, codicum suorum auctoritati nimium tribuisse equidem persuasum habeo. —

In paranda hac epitomae recensione id maxime egi, ut, quid codex Oxoniensis contineret, legentibus proponerem. Cur tamen in ea, quae vetustiori epitomatori debetur, parte (Z) eum sequi non potuerim, supra exposui. Meum esse praeterea duxi, ut quantum possem, Epitomatoris verba restituerem. Ubi illum recepisse quae sensu carerent, ipsius Valerii docent verba, reliqui quod in melioribus codicibus legebatur; ubi ex Valerio facili opera epitomae verba sanari poterant, intacta ea relinquere nolui. Qua in re certe modum tenere difficillimum est meque ipsum saepius dubium haesisse libere profiteor. Infra epitomae apparatus illas, quas O solus exhibet partes (Oi), minoribus typis exprimendas curavi. Paginarum et capitum numeros, qui sunt editionis Zacherianae et Kueblerianae, in margine addidi. In commentario editioni addito et singulos locos et totius epitomae latinitatem explanare studui. In epimetro fusius de ipsius Valerii fragmento Göttingensi egi.

Restat ut omnibus, qui me in hoc libello conscribendo adiuverunt, gratias agam quam maximas; prae ceteris commemoro Brunonem Keil et Ricardum Reitzenstein, praeceptores carissimos.

Conspectus Notarum.

- S = Codex Stuttgartensis.
M = Codex Mettensis.
O = Codex Oxoniensis.
Oi = partes libri Oxoniensis, quas O solus habet.
 α = Codex Londinensis I.
 β = Codex Londinensis II.
L = Codex Laudensis.
Z = Epitoma a Zachero edita.
V vel Val. = Valerii codices omnes.
Vt = Valerii codex Taurinensis
Va = Valerii codex Ambrosianus } teste Kueblero.
Vp = Valerii codex Parisinus
Vb = Valerii fragmentum Basiliense (cf. Wackernagelium, Zeitschr. f. deutsch. Phil. 1869, 119).
Vg = Valerii fragmenta Gottingensia.
-

neque est in tempore uno omnium meminisse. Nam et interpretes (sic)
 somniorum et astrici quibus omnia divinando ratio reseratur. mal-
 taque praeter haec sunt quibus uti ad praescientia (sic) solentur.
 His autem cum accitus in vultum reginae intueretur. Olympias (sic)
 ait. Quis (hunc vultum tuum reginae) ita defigeris a propheta. ubi
 me intueris? At ille recordor taquam oculi illius (u. a. hunc vultum
 aurum tuum) quod apud aegyptum a diis acceperam. quod oportet me
 reginae vultum praedicere. Illa ut consulas super his quae cupis et
 cum verbo promissas (sic) tabulas quas vultu (u. a. hunc)
 peritis docti praescientem (sic) nominant. Auro enim et ebore variatum
 pretium cum sui operis admiratione contendebat. Tum promittit
 etiam VII. stellas. et horoscopum pariter quibus singulis res me-
 tallis species inerat. Iovem quippe visere (sic) erio (i. d. in vultu
 reginae) Lapidem nuncupans. Solem cristallo. Lunam adamante. Mar-
 tem dici sub lapide hematite. Mercurium smaragdo. Venus autem
 saphira (sic) erat. Saturnus (u. a. hunc) in ophite (sic). At vero
 horoscopus lygidius (u. a. hunc) erat. Secundo mirans
 olympicas stellarum mirabilem varietatem et propius stans (u. a. hunc)
 21. d. u. a. hunc) O inquit tu (u. a. hunc) intueri quaeso mecum et phi-
 lippi congruentiam. Nam multa fama est. cum ex hoste rediens
 adfuerit abiecta me. velut in altum transmigratione. Qui (u. a. hunc)
 huius (u. a. hunc) nectaneus statim

p. 4 Z. neque est in tempore uno omnium meminisse; nam et inter-
 pretes somniorum et astrici, quibus omnis divinando ratio
 reseratur, multaque praeter haec sunt, quibus uti ad prae-
 scientiam solemus. [Val. 2, 30.] His dictis cum acrius in vul-
 tum reginae intueretur, Olympias ait: „Quid ita defigeris, o
 15 propheta, ubi me intueris?“ At ille: „Recordor,“ inquit,
 p. 5 Z. „oraculi illius, quod apud Aegyptum a diis acceperam, quod
 oporteret me reginae vera praedicere. Quare consule super
 his, quae cupis.“ Et cum verbo promittit tabulas, quas huius
 peritiae docti pinacem nominant. Auro enim et ebore varia-
 10 tum pretium cum sui operis admiratione contendebat. Tum
 promittit etiam septem stellas et horoscopum pariter, quibus
 singulis sui metalli species inerant. Iovem quippe viseres
 aëreo lapide nuncupatum, Solem cristallo, Lunam adamante,
 Martem dici sub lapide haematite, Mercurium smaragdo; 15
 10 Venus autem saphirina erat, Saturnus in ophite; at vero
 horoscopus lygidius erat. Exinde mirans Olympias stellarum
 p. 6 Z. mirabilem varietatem et propius sessitans: „O,“ inquit, „tu,
 intueri, quaeso, meam et Philippi congruentiam; nam multa
 fama est, quia, si ex hoste rediens adfuerit, abiecta me 20
 velit in alteram transiugari.“ Quin Nectaneus statim

2 astrici eras. astrologi s. l. S (s. m.) | 3 sunt om. M. | 3/4 praescien-
 tiam S (VI) praescientias OMβ praesentiam α | 6 ubi me intueris om. M ut
 sic me intuearis β | inquit om. O | 8 oportet O | praedicare S |
 consule ex consulis corr. S | 9 huiusce O (VI) | 10 penacem S
 penatem M | vocant O | auro ebore Maechlius, vide Adn. crit. | 11 cum
 summi operis contendeat Maechlius contenderat ex contenderam corr. S
 portenderat β | tunc M | 14—16 soli cristallus lunae adamas marti deo
 lapis haemantis mercurio smaragdus venus autem saffirina β | 15 haemo-
 cite S | szamaragdo O | 17/18 mirabilem stellarum varietatem M | 18 propter
 se sciscitans O (propter sessitans VI) proprietatem puis esitans ex proprius
 sessitans S | 19 intueri tu M | incongruentiam ex congruentiam corr. O |
 20 quia si ex quasi corr. S | ex hoste victor rediens β | rediens
 veniens (s. l. vel rediens) M | adfuerit] fuit α | 21 transmigratione SM
 transmigrationi αβ transiugari O (VI) | quin SM αβ (VI) cui O, cf. praef. |

18/19. O (inter sessitans et quaeso): [Val. 3, 18] iubet omne
 facessere famulitium, qui aderant sibi ex ministerio regali et ait.
 „O tu intueri.“

mihī lectum parari (utq. parare, m. m. h. l. l. I.) iubeto. Ut si forte ali-
quid tibi metus repentinus ingruerit (utq. repugnare, m. m. h. l. I.) me-
tus. possum tibi esse subsidium (sic - dicitur in i. m. m. l. l. I. p. 10). Pro-
misit regina et vicinū cubiculo suo secessum mago tribuit.
pollicens honores multos si conceptus (sic) sit potita. Tum
magus praecursor tibi inquit (sic) deus quae adest. Nam sedenti super-
ponit dno reptabundus. Tum vero eo verso surges qui aderunt egredi
iubeto. Et cum te lecto collocaveris explora vultum illum.
Quem iam in somno providisti ut in erit (S. u. s.). Insequenti igitur
die locus destinato (sic) magus (utq. magus - V. m. m. l. l. I. p. 10) hūcque
(sic) providit ex arte vultus arietis molliissimum simul cornibus et
acceptum et amictum candidum. Efficitque ex scientia reliquum
corpus veluti deus omem vespere adventantem ad feminam. Quo illa vero
cunctos egredi iussit dedique se lectulo et aperto capite solo oculo
ad superventum opinari dicit (sic) curiose intendebat. At ille accepto
(t. m. m. l. l. I. p. 10) deposito concussoque (sic) lecto nuptias agit. Exinde
manu superiecta utero ait. Gaudeto mulier gravidam ex me fili-
umque paritorem qui universi orbis dominio potiat. Nec ceptoque
scepto exivit. Mane autem facto mulier cubiculum alacrior nectanabi
inrupit. Isque somno ex ceteris ut uolens regi (sic) causam quae-
rit adventus. Tum illa facta sunt inquit omnia quae promiseras. Et ille
in hoc gaudens respondit. Rursus mulier ergone ultra adesce digna
bitur? Nam est mihi ad tales nuptias amor. Tum magus. Audi inquit.
O regina huius dicit (sic) minister ego sum. Et tu cum volueris talis
mariti conventum. Dicitō mihi atque ego procurabo quod ad te saepius
veniet. At ille mox claves cubiculi mago dari iubet ex quo promittit
(sic) illis erat conventum.

p. 8 Z. mihī lectum praeparari iubeto, ut, si forte aliquis tibi metus
10 repentinus ingruerit metus, possim tibi spes esse subsidii.
Promisit regina et vicinū cubiculo suo secessum mago
tribuit, pollicens honores multos, si conceptu sit potita.
Tum magus: „Praecursor tibi,” inquit, „deus ipse aderit; 5
nam sedenti superveniet draco reptabundus. Tu vero eo viso
15 omnes, qui aderunt, egredi iubeto. Et cum te lecto collo-
caveris, explora vultum illum, quem iam in somno prae-
vidisti, si is erit.”
7. Insequenti igitur die locus destinatur mago, isque 10
providit ex arte vellus arietis molliissimum simul cum corni-
bus et sceptrum et amictum candidum effecitque ex scientia
20 reliquum corpus veluti draconem vespera adventante
ad feminam. Quo illa viso cunctos egredi iussit deditque
sese mox lectulo et aperto capite solo oculo ad superven- 15
tum opinati dei curiose intendebat. At ille sceptro deposito
conscensoque lecto nuptias agit. Exinde manu superiecta
5 utero ait: „Gaudeto, o mulier, te gravidam ex me filium-
que parituram, qui universi orbis dominio potiat;” recepto-
que sceptro exivit. Mane autem facto mulier alacrior cubi- 20
culum Nectanabi inrupit; isque somno excitatus, ut nescius
rei, causam quaerit adventus. Tum illa: „Facta,” inquit,
10 „sunt omnia, quae promiseras;” et ille in hoc se gaudere
respondit. Rursus mulier: „Ergone ultra adesce dignabitur?
Nam est mihi ad tales nuptias amor.” Tum magus: „Audi,” 25
inquit, „o regina! huius dei minister ego sum; et tu, cum
volueris talis mariti conventum, dicito mihi, atque ego pro-
15 curabo, quo ad te saepius veniat.” At illa mox claves
cubiculi mago dari iubet; ex quo promptior illis erat in id,
quod cupiverant, commeatus. 30

1 praeparare S | 2 ingruerit S | 3 permisit ex promisit corr. O | 4 con-
ceptione β | 6 reptabundus ex repentinus corr. M | 7 lectulo O (V) | 9 si
Epit. codd. Vg (ut si Vt) | is ille is L β | 12/13 scientia (cera s. l.) S |
13 vespere β vesperi M | adventantem Epit. codd. adventante Vg |
14 viso illa M | 15 sese se M | 17/18 exinde manu superiecta utero
ait om. M | 19 scias parituram β | uniusmi S | 20/21 cubiculum
alacrior S | 21 sompno O | 22 facta sunt inquit SM | 27 adventum O |
30 concupiverant O.

p. 10 Z. Sed iam alvo crescente „Quidnam“ inquit, „o propheta
fiet, quidve nunc facto opus est, si adveniens Philippus cum
isto me onere deprehendat?“ „Ne metueris,“ respondit ille,
„quia opitulabitur Ammon illi vitio, quod suasit.“

5 8. Sed Nectanabus accipitrem sibi sacratum parat
eumque monet ire ad Philippum, cui per noctem in somnio
adsistens iussis mandatis instruxit. Excitatus autem Philip-
pus [veluti alarum plausu] advocans somniorum interpretes
ait: „Vidi per quietem deum quendam formosum et canitie
10 capitis caesariatum arietisque cornibus insignitum super-
venisse Olympiadi, coniugi meae seseque illi nuptiis mi-
scuisse. Quibus peractis haec etiam verba addiderat: „Ex-
cepisti, o mulier, ex me filium vindicem.“ Tum mulieris
virginal contegere biblo ac consignare annulo aureo vide-
15 batur, cui insculpta erat solis effigies et leonis caput hastili
p. 11 Z. subiecto. Quae cum vidissem, accipiter superveniens plausu
alarum me excitare videbatur. Quid igitur istud est, quod
portenditur?“ Tum interpretes: „O Philippe, verum istud
est. Nam quod signari virginal feminae vidisti, fidem rei
5 visae testatur, unde praeñosi, quod illa conceperit; nemo
enim vas vacuum consignat; ut haec biblo, quippe cum
biblus nullibi gentium nisi in nostra tellure gignatur. Aegy-
ptium igitur semen est, qui conceptus est; non tamen humile,
sed praeclarum, propter annuli aurei visionem, quo metallo
10 nihil pretiosius scimus. Sed quoniam signaculum, quod solis
forma visebatur, subter leonis caput hastili subiecto: is ipse,
2 fiet om. O | 3 honore me M | 4 opitulabitur favebit β L | illi
huic O | 5 sacra ||||| tum (IV lit. er.) S | 6 somnio illi β |
7 istis instruxit mandatis β | [loquatur eumque] iussis suppl. Reitzen-
stein | 8 veluti alarum plausu om. O (V) s. l. S | veluti om. β | pulsus M |
8 seniorum S | 10 arietisque O | 11 uxori O | miscuisse nuptiis O |
14 virginal videbatur β | videbatur om. S OM β | 15 insculp-
tum S | post insculpta Reg. lit. er. O | erant Maß | 16 pulsus O (V)
plausu ex plausu Reg. lit. er. S | 17 istud est om. a est om. M | 19 signare O
signari ex signare Reg. lit. er. S | 20 praeñosce M | 21 ut Epit. codd. (Vp)
et Vt reg. S | 22 ut quidam M nulli ex nullibi corr. S | gign-
gnatur S | 23 accipiter Nectanabus igitur S | quod conceptum β Maehlius
a verbo non igitur ex Reg. lit. er. p. 8, 10 collatus est L | nec tamen S
24 anuli aurei L | 25 in signaculo β Maehlius | quod delent in Epit.
Maehlius, in Val. Ruebely, cf. Adn. crit. | 26 videbatur O

Sed immo alio crescente. Quisnam inquit. o propheta fuit. quid. nunc
facto opus est. Nam veniens philippus cum illo me oves (no) deprecen-
dat. No memineris respondit ille. quia opitula bitur tibi amicum illo
illo vitio quod suadet. sed nece natus accipit rem tibi sacramentum parat.
lunus (sic) (habet) amplexu monerit te ad philippum. cui per noctem in sonitu
aristea (sic) missis manibus intravit. Ite citatus autem philippus advocans
somnigram interpretor (sic) ait. Vidi per quietem deum quem hunc formo.
cum et canitie capitis caesiaturum. aridique crinibus iungiturum su-
per venire olympiuchi coniugi meae. tereq. illis nuptiis commiscuisse.
Quibus peractis haec etiam verba addidit. accipisti ho (sic) mulier ex
me filium iudicem. Tum mulieris vaginal contigere biblo. ac signu
ficare anulo aureo. cui ius culpae aut solis effigies et leonis agens
hostili subiecto. Quae cum vidisset. accipit superveniens. passu va-
rem me evitare videbatur. Quod (sic) igitur istud est. quod portendu
tur. Nam quod signare vaginal fuisse videti fidem rei (regi autem)
visae testatur. Unde prenati ut hec biblo quod concepit. Nemo ~~omni~~ cum
(hae porro enim) vacuum coniugiet. Iam ppe cum bitus nulli gatum.
nisi in notra tellare quigatur aegiptiam igitur sancta est. qui concipitur
est. Nec tamen humile sed preclaram propter ~~eternae~~ annuli (sic)
aurei (omnes) visionem. quo metallo nichil pretiosius scimus.
Sed quoniam signaculum quod solis forma viscebatur (sic) ostendit
leonis caput hostili subiecto. His (sic) ipse.

p. 11 Z. qui nascetur, usque in orientis perveniet possessionem, omnia
audens, quae natura leonis est, vique id faciet atque hasta
omnia subiugabit. Enimvero quoniam deum capite arietino
testaris eundemque canum; deus est Libyae, Amphion nomine.
Quam interpretationem non aequo animo Philippus accepit.

p. 12 Z. 9. [Val. 8, 15.] Festinata igitur re bellica Macedoniam
repedat. Tandem adveniens, cum reginam sibi occurrere
diffidentius intueretur, astu dissimulans indignationem ait:
„Me quidem clam res gesta non est, scio tamen numquam
alicuius popularis amoris servisse; enimvero dei deorum pul-
cherrimi.“ Atque his dictis animum mulieris instauraverat.

10. Interim agebat Philippus cum muliere coniugaliter,
Nectanabus vero praesens sed invisus agebat nec videri se
ex arte magica concesserat. Denique interfuit aliquando iam
Philippo effervescenti et coniugem acris increpanti, quod
ille conceptus non ex deo foret. Hoc tamen Nectanabus
pararetur ob reversionem Philippi, nec tamen ipse frontem
in laetitiam explicaret; statim se reficit Nectanabus et refor-
mat in illum draconis sed auctiorem tractum, tricliniumque
penetrat reptabundus, specie spectabilis, tum maiestate
totius corporis, tum etiam sibilorum acumine adeo terribili,
ut fundamenta ac parietes domus quati viderentur. Ceteris
igitur terrore concussis Olympias, quo fidem faceret divino
numini, manum protendit ad bestiam. At vero draco caput
in sinum mulieris extendit et omne agmen in spiram man-
suetius collegit et promptum hos mulieri porrexit. Sicque
dehinc vertit se in aquilam et volatu discessit. Tunc ex

1 superveniet O | 2 qua natura S | hasta] haec ita β | omnia hasta L |
3 enim SM | 7 repedavit L β | tandem Epit. codd. VI (tamen Vp) |
8 arte dissimulans M | 10 amoris servisse S amore servisse M | dei
deorum pulcherrimo α | 11 pulcherrimo res ista est L | 12 interim
vero S | 14 concesserat] permiserat β confecerat Maehlius | 15 efferves-
cente et c. a. increpante O | 16 Hoc tamen etiam O | 17 ausit S |
19 refomat S | 20 seductiorem OML β (Vp) seductorem S | post tractum
addunt ad lubentiam sui L et s. l. S ad labentiam sui M, cf. Val. p. 9, 20 |
21 tunc M | 26 post mulieris add. clementius ML β et s. l. S | 26 in
spera SOM in speram L | mansuetus L | 27 proptum S | se ad
os β | mulieris S |

amoris (sic) illicinus aculeum

in s. p. m. n. i. v. i. s. i. s. t. e. n. t. e. r. u. m. i. n. f. o. r. m. a. t. u. m.

is seductioriorē

p. 13 Z. admiratione Philippus exhilaratus: „O coniux“, ait, ^{hunc}spatuit
[ver] argumentum divini circa te cultus. Vidimus enim deum
auxiliantem tibi, licet quis is est, nesciam; quippe vel
Iovem <credas> ex aquila, vel Ammonem ex dracone.“
Ad haec mulier: „Ammonem/se[quidem] professus est/ dum ^{esse}
10 primum mecum convenire dignatus est, scilicet Libyae
dominum universae.“

p. 14 Z. 11. [Val. 10,8.] Dum igitur Philippus in quadam regione
sederet, ubi aves plurimae circumerrarent, intentusque
agendis rebus animum occupasset, repente gallina in sinum 10
eius supersiliens consedensque enixa est ovum. Sed ovum
15 illud ⁱⁿsinu eius evolutum humi concrepuit. Cuius testula
^{ful}dissultante visus est de eo dracunculus exisse. Isque cir-
cumcursans atque ambiens ovi testulam, dum rursus eo,
unde exierat, intrare vellet, mortē praeventus est. Rex igitur
15 Antiphontem, qui conector id temporis egregius habebatur;
accessiri iubet, super re visa sciscitans illum. At ille
percunctatus respondit filium ei nasciturum, qui omnem
^{amb}mundum obiret omnemque suae ditioni subiugaret; hunc
quoque, antequam in patriam, de qua exierat, redeat, occasu 20
celeri periturum. Draco quippe regale est animal; ovum
15 mundialis est forma. Ex quo cum draco erupisse videatur,
post omnem huius rotunditatis ambitum circuisse atque
ingredi eo, unde ortum habuerat, cupivisse, mortuusque
priusquam id proveniret, cuncta haec, quae praedicta sunt, 25
portendisse liquet.

20 12. [Val. 11,4.] Appetente autem iam partitudinis tempore

1 ex admiratione S | 2 argumento divini circa te numinis cultus O,
cf. Val. 10,1 et Adn. crit. circa te divini M | 3 is ex eis corr. M | vel
ut (mor vel) M | 4 credas ex Val. suppleri, cf. Adn. crit. | 5 professus
est se β | 8 cum L | 9 circumerant β | 11 consedensque S | 12 evolu-
tura β | 13 dissimulante S | de eo SO | 17 accessiri S (V) accersiri OM αβ |
19 omnemque orbemque Eberhardus | 22 mundale M | 23 ambitum in
marg. add. M | 24 mortuus est L mortuusque est O αβ | 27 appetente ex
appetente corr. S appropinquante β | conceptionis β |

26/27. O (inter liquet et appetente): [Val. 11,2] et is (his V)
quidem in hunc modum interpretamenti sui fidem fecerat apud
Philippum.

igitur, ubi usque ubi

16. 2. q. 1. ubi, ubi, ubi, ubi, ubi, ubi: conector id temporis

19. 2. q. 1. ubi, ubi, ubi, ubi, ubi, ubi

22. 2. q. 1. ubi, ubi, ubi, ubi, ubi, ubi

disimulans iurari.

x16: Utile inquit consilium. o mulier mihi profitebor. nutriendum esse quod
natum est. quia hi (ni) de semine meo non provenit (ni)
hid e (ni)

inimulans iurari (inquit? - nup ptpm iurari)

p. 14 Z. considerat Olympias ^honeri partus levando. Sed ^{ad}sistens ^{stans}
Nectanabus inspectansque caelites ^{u(ni)}cursus motusque astrorum:
p. 15 Z. „Mane“, inquit, „quaeso, mi mulier, et vim partitudinis
vince; quippe si nunc fiat editus partus, servilem ^{quidem} ^{provenit}
captivumque illum futurum astra minitantur.“ Atque cum ⁵
obdurasset mulier, secundisque aculeis pulsaretur, ^{fursus} ^{eam}
admonet(eam) magus: „Nunc etiam, quaeso,“ inquit, „obdu-
ra[veris] paululum; quia, si ^{nunc} editu victa sis, gallus et ^{etiam}
semivir erit qui nascetur.“ At tunc demum intuens astro-
rum cursus motusque elementorum sic ad mulierem ait: 10
„En tempus est,“ ^{inquit} „nunc et voce fortiori et omni
conatu <opus est>; quippe quod nunc editum ^{erit} totius ^{publ. cum in}
mundi dominio celebrabitur.“ Tunc ^{mulier} vehementius ^{d. p. 7}
ingemiscens ^{exegit} puerum. Qui ^{ubi} ad humum lapsus est,
motus protinus insequitur terrae et tonitruum crepor ventorumque
conflictus et fulgorum coruscatio, uti viseres, omni
15 mundo hac partitudine curam elaboratam.

13. Ergo ait et Philippus: „Fuisse“ inquit, „consilium,
p. 16 Z. o mulier, mihi profitebor, non nutriendi quod natum est,
quoniam id de meo semine non provenit; sed cum vide ^{am} 20
sobolem esse divinam <et> diis quoque ^{et} ^{atque} elementis cordi
fuisse, <votis> educationis ^{accedo}, ^{inque} eius filii memoriam,
5 qui mihi ex prioribus nuptiis natus occubuit, Alexandri ei
nomen dabo.“ [Val. 12, 9] Post vero regalius et competenti-
us alebatur. Erat autem vultu et forma pulcherrimus, sub-
25 ^{crispa} paululum et flayente caesarie et coma ^{leonina},
oculis ^{egregii} decoris, altero ^{admodum} nigro, laevo vero
^{altera} ⁽ⁿⁱ⁾

1 considerat S | partus honeris levandi M levando L | sed] et M |
2 celeres L | 4 servile quiddam OMB (Vp) quidam Vi | captivumque
portentum (potentum V) natum iri astra O (V), cf. Adn. crit. | 5 ad quae O
ad que M | 10 cursus] en motus a | 11 est inquit] ait M | 12 opus
est ex Val. sup. Keil | 13 tunc] tum M | 15 thonithruorum M | 16 ful-
gurum aβ | videres β | 17 curam et laborem natum Moehlius | 18 fuisse]
utile Epit. codd. utique Eberhardus; corr. Reitzenstein, cf. Adn. crit. | 19 post
profitebor add. fuisse O | 20 video M | 20—22 sed ut video sobolem
esse divinam diis quoque atque elementis intelligo cordi educationis |
21 et ex Val. suppleri | accedo inque β | cordis Sa | 22 votis ex Val.
suppleri | 23 ei om. M | 26 et altero loco Epit. codd. (Vp) ut Vi (recte) |

p. 16 Z. glauco atque dissimili. Crescebat ergo, ut corporis gratia,
 ita studiorum⁶⁵ et prudentiae maiestate. Nutrix eius Alacri-
 nis, paedagogus Leonides, litteraturae Polinicus magister,
 musices Alcippus, geometricae Meneclis, orator⁶⁶ Anaxi-
 menes, philosophiae Aristoteles⁶⁷ [ille] Milesius. [Era] quidem
 p. 17 Z. ille ad omnes litteras peritus et sibi quisque ludus impe-
 riale quiddam erat meditamentum.

Interea viri, qui Philippi equita^w curabant, equum spectabilis formae [regi] deducunt, aiuntque illum armenti quidem regalis [fuisse] genus, formatum pedibus ad Pegasi fabulam et si qui fuisse Laomedont^hi ejusmodi praedicantur. Additque: „unum quidem est ei beluile vitium, namque homines edit et in ejusmodi pabulum saevit.“ Rex vero ait: „enimvero quoniam [seme] deductus est, ejusdⁱ eum atque alere curabitis sub claustris scilicet praeferratis.“ Et 15 cum dicto iussa complentur.

14. [Val. 14, 14.] Interea Alexander iam annum duodecimum
 5 agens patri comes fiebat et usu armorum [semper] indui medi-
 tabatur et cum exercitibus videri gaudebat, et equis insiliens
 cuncta ut prudentissimus miles agebat. Dum ergo 20
 Philippus ad quandam ^{en} ~~illic~~ proximam civitatem proficisce-
 retur, non simili affectu, quo solitus, protinus Olympias Necta-
 10 nabus repetit. eumque consulit super clandestino mariti
 consilio. Qui dum ⁿ ~~residens~~ sibi Alexandro ex arte illa astrica lo-
 queretur, ait Alexander: „Numquid ista esse similitudo stella-
 25 rum, quae visuntur in caelo?“ Et Nectanabus ita esse re-

2 studium et prudentia M | 4 musicus SM α musicae O musicae
artis β *corruerit ex Vi* | Alcispus SOM $\alpha\beta$ (Vp) | 5 Aristotiles O | ille
om. Ou s. l. S | milesius *ex mileuse corr. S* | 6 peritus β paratus
Maechius | 6/7 ludi imperialis quiddam addiderat β | 7 meditamentum
ex mediatum corr. M | 9 regis M | 11 si qui SOM (Vp) *recte si*
equi $\alpha\beta$ (Vt) | Jaomediti S | 12 additue M addititue SO addideruntque β
adduntque $\alpha\beta$ et alii equisus V β cf. Adn. crit. | 14 est *Epit. codd. (Vg)*
om. Vp l. | 15 alere *V α codd. (Vgp) ali Vt* | praeferatis S praeferantis M
16 *sempiterna S* | 17 *exum Vg. om. Vp* | 20 ut *s. l. S* | 23 consuluit M
25 nunquid *S* | 26/11 *aita esse respondit SO (V sed esse s. l. Vg) ita*
respondit *ex $\alpha\beta$ et alii*

аррауаи

analoge sedit, dann nach-schreib

asthenomica

infr. eas quo (q) nūc curat lūla dūpūlūa gūlū. — qui nūpū dūlūū

postulat

infr. de quibus est, se dūlū, qū quibus est ē gūlūlūlū.

Fiz. ut alios ea doceres, tu tamen rerum

F21. unneque facta eius emulavit

- p. 18 Z. spondit. Et Alexander: „Possumusne istas oculis usurpare?“
 15 Annuit posse. Tempus exigit. Vesperam pollicetur. „Quae
 /cum(oc) ubi advenerit, comitare,“ inquit, „mecum ad campestem
 locum easque tibi in caelo lucentes ostendam.“ Ergo ubi Cum ergo
 p. 19 Z. tempus est, progressi oppido, dabat videre Alexandro, quae
 cupiferat. Qui dum sedulo huius artis peritia frueretur
 iamque se in hisce doctum perpenderet, nocte quadam ad
 praescitum fossae praeceps venientes, Alexander hominem
 5 improvise impellens praecipitat: ibique letali ictu [cervicis]
 5 afflictus haec conquestus est: „Mi,“ inquit, „Alexander, 10
 quidnam huiusce facti tibi consilium fuit?“ At ille respon-
 dit: „Conquerendum tibi erat de arte, quam noveras. F
 [Quippe] nescius, quae te impenderent humi, nunc resupinus
 10 iacens timare ea, quae sunt caeli.“ Ad haec magus: „Nulli,“
 /mali inquit, „mortalium contra fatum fuga permissa est.“ 15
 Alexander: „Cur ista?“ inquit Respondit magus: „Olim
 quippe per hanc scientiam cognovi, me a filio interfectum
 p. 20 Z. iri.“ Et Alexander ait: „Num ego sum filius tuus?“ Ita
 esse confitetur, tum Aegypti fugam; [tum] ingressum ad
 15 Olympiaden et quam arte uxore sit potitus ad similitu- 20
 dinem dei. F Et his dictis animam exaestuavit. Hinc Alexander
 comperto, quod pater sibi fuerit, quem interfecerat, naturali
 5 monitus affectu superponit hominem humeris, regiamque
 revectat. Ut autem reversus est ad matrem, cuncta narrat,
 quae [sibi] supremo colloquio pater dixerat. Atque hoc mulier 25
 nimium admirata indicavit, quod annis artibus lusa probri rem
 fecisset. Patri quoque filius sepulchrum erigit operosissimum.
 10 15. [Val. 16, 16.] Enimvero Philippus Delphos mittit super
 regni sui sollicitus successore, responsumque accepit in hunc

1 possumusne SO possumus M (Vtg) possumne αβ (Vp), cf. Adn. crit. |
 istas] ista M | 2 tempus exigit] ite exigi M exiit S | vesperum β |
 3 advenerat β | 5 oppidum OMβ opidum Sa, correxi ex Val. | 8 ve-
 niens β (Vt) | 9 letali S | mi ex miltri corr. O | 12 conquerendum
 SOαβ | 13 necuis S | imponderent S impedirent (impellerent s. l. β)
 Mβ | resopinus S | 14 iaceres M | 20 quianam S | 21 diei S |
 Hic O (Vt) | 22 interfecerat S | 23 monitus ex motus corr. M | 25 suppresso
 O (Vg) | 26 quod tot annis Vp quod vanis Vt, cf. Adn. crit. | delusa a (Vg)
 obprobri a | 27 operosissimum sepulchrum exigit O | erigit S

p. 20 Z. modum: „O Philippe, is demum tuis omnique orbe potietur, quicumque Bucephalam equum insiliens medium Pellae 15 transierit.“ Vocabatur enim equus [ille] quem supra diximus, eo nomine.

p. 21 Z. 17. Id iam temporis quartum decimum annum Alexander agebat. Qui cum quadam die locum, quo clausus equus praedictus erat, praeteriret, conversus ad amicos ait; „o viri, annitusne aures meas an vero rugitus aliquis leonius offendit?“ Ad haec Ptolomaeus, qui postea Soter dictus est:

„Quin immo hic ille est Bucephala equus, quem ob vehementiam et saevitudinem dentium pater claudi rex pater iussit.“ Alexander vero custodibus evocatis claustrisque remotis animal educit, iubamque eius laeva cum apprehendisset, tergum quadrupedis insultat, effrenemque hac atque illac circumducit. Quod cum admirationi visentibus foret, 15 cucurrit quidam et rem periculi Philippo nuntiavit. Sed ad memoriam ille <revocans> monitus oraculi occurrit ad puerum eumque salutat ut totius orbis dominum, laetior 15 [scilicet] spe filii [pater]

18. [Val. 20, 12.] Sed [enim] Alexander quintum decimum agens annum petiit, ut sibi Pisas adire liceret gratia quadrigis certandi. Philippus quoque equos illi et cetera p. 22 Z. itineri necessaria praeparari iussit. Igitur ascensa navi secunda admodum tempestate appulit Elim. [Val. 21, 7.] Quo in loco cum curam equorum famulis mandavisset, ipseque ad 25 videndum statum loci eiusdem procederet, forte ei fuit obvisus 5 Nicolaus rex Acernanum, quondam conscolasticus eius, qui salutando quidem Alexandro sese praestitit priorem, nec

1/2 potietur scepus M | 1—3 tuis praesidet omnibus quicumque bucefala in eo transieret orbem β | 2 bucefalam SO bucephalum Ma | 3 enim] autem α (Vg) | 5 Id] is M | 6 cum S (V) dum OM α β | 8 leonius S | 9 ptolomeus OM α β ptholomeus S | socer M | 10 est ille OM | 13 educit om. O | 15 ammirationi ex ammiratione corr. S | 16 cucurriq; dam S | 17 revocans om. Epit. codd. (Vt), supplevi ex Val. | oraculi ex oculi corr. M om. O | 18 salute S | orbi M | 21 persas s. l. β | 22 tractandi M | 23 itineri M | 24 elym OM civitatem elim β | 25 dum Epit. codd., correxi ex Val. | que s. l. M | ad visendum β | 27 acernanum, mox acernanum O | scolasticus O α |

p. 22 Z. tamen sine contumelia fuit ipsa salutatio. Nam: „Ave,
inquit, „o puer!“ Nec ille resalutat. Tunc secundo Nico-
laus: „Et a quo,“ inquit, „te arbitraris salutatum? Quippe
10 ego sum Nicolaus, rex Acernanum.“ Et Alexander: „Quid,“
inquit, „prodest tibi ista vana [imperii] iactatio de secundis 5
crastinis fluctuantibus? neque enim istam arrogantiam approbo.“
Et Nicolaus: „Velim,“ inquit, „scire, cur adsis.“ Fatetur
Alexander se ad certamina quadrigarum studio coronae
15 venisse. Tunc Nicolaus felle de nimia indignatione suffusus
consputum adolescentulum et maledictis increpitum dereli- 10
quit. At vero Alexander, qui omnium disciplinarum conti-
nentiam ostendere didicerat, abstersit clementer spu[m]enta
iniuriamque adridens ait: „Iuro equidem, Nicolae, tibi,“ inquit,
p. 23 Z. [patris matrisque meae maiestatem] quod te et in praesenti
certamine superabo.“

19. [Val. 22, 12.] Non multo post, ^{o dies cum} ubi dies certaminis
advenit. Alexander primum Nicolao superato et reliquis,
5 qui certamini adfuerant, corona redimitus repatriat Macedo-
niam.

20. [Val. 23, 18.] Sed offendit forte Philippum spreto 20
consilio Olympiadis in Cleopatrae nuptias demutantem. Die
igitur nuptiarum intruens triclinium regis coronatus: „Sume,“
10 inquit, „o pater, hunc primum laboris mei fructum.“ Et
coronam una in caput patris transtulit et ait: „Cum ego
matrem meam iterum regalibus nuptiis coniugabo, vos quo- 25
que participabo convivio.“ Et his dictis adversum Philip-
pum discumbit.

1 ipsa s. l. M | 2 et cum nec ille resalutaret β, cf. Adn. crit. | 6 fluctuans SOMβ fluctuat α fluctuanti Muehlus | approbabo β | 10 derelinquit (n eras,) S | 12 abstersit] assumpsit α | spumenta S α | 13 iniuriaeque O | ridens α | nicholae O nicole S | tibi om. M | inquit om. O | 14 et om. M, cf. Adn. crit. | 16 certaminis dies O | 16/17 advenit certaminis M | 17 superato nicolao OM | 18 redemitus S | 21 consilio SMαβ (Vp) consilio in marg. vel coniugio Va consortio Vt connubio O | in Cleopatra S in Cleopatram O | nuptiis M | demutantem ex demutantem corr. M | 24 unam SOMα (Va) uno Vp, cf. Adn. crit. | 25 legalibus nuptiis M | 26 adversus Mαβ |

p. 23 Z. 21. [Val. 24, 3.] Aderat tunc inter regales delicias Lysias
quidam, risui excitando quam facetissimus. Qui cum in
gratiam regis adolescentulum vellet admordere, multimodis
verborum ridiculis saepius [illum adgressus ac saepius] ad-
monitus, ut ad alterum se verteret, [cui] ludum suum placere 5
20 sciret, pergit ille non obaudiens. Tandemque iuvenis irri-
p. 24 Z. tatus, poculum, quod sibi prae manu erat, iaculans Lysiam
vulnerat. Sed rex effervescente ira prosiliens in Alexandrum
crureque vulnerato procumbit. Et Alexander arrepto gladio
omnes, qui sese veluti comprehendendum inruerant, dissicit 10
5 et egreditur.

22. [Val. 24, 22.] Qui autem aderant Philippum gra-
viter vulneratum cubiculo inducentes lectulo deponunt. Sed
post dies plures, cum iam spes esset [eius] recuperationis, in-
greditur Alexander amica sollicitudine considensque lectulo: 15
10 „quaeso,“ inquit, „o Philippe, quid tandem rei est, quod te aver-
tit a coniuge? Habeo enim scire, vindex et ultor <futurus> fore
in matrem, si culpa meruit, quod evenerat. Quid enim uter-
que [commeruimus, Olympias coniunx a marito abiecta [e]
filius a patre incursatus? Quin ergo [surge] [iam tibi] Olym- 20
15 piadem tuam in gratiam deducam.“ [Val. 25, 15.] [Et] his
p. 25 Z. dictis transit ad matrem, cui ait: „Quaeso, mi mater, ne
movearis super his, quae in te rex maritus egerat. Quam-
vis enim ipsa clam habeas, quid commerueris, age tamen
morem conscientiae tuae, cuius memet testem habes, qui 25
5 tibi suadeo, ut te reddas marito.“ Cedit suadenti filio ma-
ter et ipso duce [re]venit ad maritum. Et Alexander: „En

1 delicias] nuptias O epulas a | 2 risum β ex risui corr. S | 3 velle a |
admordere s. l. admonere β | 4 illum adgressus saepius s. l. S | 5 se
verteret] reverteretur β | cui om. S | 6 sciret ergo ille non obaudiens
tandem Alexander β | pergit] ergo SOM a correxit Z | 8 vulneravit O |
9 crureque] crure Maehlius, cf. praef. | 11 atque O | 14 recuperationis
SOM a β recurationis Z, cf. Adn. crit. | 16 averterit OM β | 17 habeo]
Epit. codd. (abeo S) et Va, cf. Adn. crit. | vindex Epit. codd. (Va)
index Vpt | 17 futurum ex Val. supplent Reitzenstein | 19 coniecta a |
20 surge om. β | 21 tuam in gratiam tuam SO | Olympiadem in gra-
tiam tuam M | 24 commerueris S | 25 me et te SOM (me et Vp |
testes M | 26 te om. S |

*sciret ille pergit ille non obaudiens
sciret ille pergit ille non obaudiens
sciret ille pergit ille non obaudiens*

Hanc enim si scirent (no)

iam tuum

cum merens

reddas ad maritum

p. 25 Z. tibi,“ inquit, „o pater, Olympias tua! Agite quaeso post iram integrationem coniugalis affectus, nec sit pudendum, si filius sim parentibus copulator.“ His dictis impetrat quod 10 laborat.

23. [Val. 26, 9.] His ferme diebus, quibus haec acta 5 sunt, Methona civitas nuntiatur obsequio descivisse. Ad quam Philippus animo incitatus, cum adhuc viribus corporis deficeret, opportunum ratus est Alexandrum cum multitudine hostili illuc mitti debere. Idque adolescens properanter 15 exsequitur diligenterque, subactam memoratam nuntiat civitatem. Dum igitur ingressus ad patrem haec nuntiaret, vidit forte in domo regia viros barbaro habitu, percunctansque cognoscit Darii regis Persarum legationem 20 fuisse, qui venerant pro tributo atque censu, terrae scilicet et aquae. Miratur Alexander, et petendi morem et titulum dixitque uni, qui primus illorum esse videbatur: „Haecne 25 elementa venditant Persae mortalibus, quae deus cunctis in commune largitus est?“ Dolebat ergo, quod viri graeci nominis at dignitatis vectigales barbaris fierent. Igitur ferre iubet ad Darium a se mandata, scilicet uti ab hac petendi 5 consuetudine temperaret; sin aliter, sciret sese cum Alexandro proelio acriter concertaturum. His dictis exigit homines proficisci. Interea, dum rursus vicina civitas de obsequio vacillaret, [datur] Alexandro [expeditio] pergi [quoque] illuc iussum est. 25

10 24. [Val. 27, 15.] Enimvero interea Pausanias quidam nomine, opibus et deliciis affluens; in Olympiadis desiderium amoremque prolapsus est. Qui cum per internuntios adtemptaret et mulier consentiret, scilicet ut deserto Philippo 25 et

1 tibi om. M | 2 integrationi coniugatus a | effectus S | 3 copulator S | 6 methona Oß mathonia α | ab obsequiis O | 9 hostili S | 10 diligenterque M (Vap, et diligenter Vt) diligenter quoque SOαß | 12 viros barbaros habitu (ex habitus corr.) β | cognoscit Epit. codd. (Vp) agnoscit Vat | scilicet terrae et O | 16 videbatur esse M | 23 rursus dum M civitas vicina dum rursus O | 25 pergi (pergere s. l. β) quoque illuc (illic M) iussum est Epit. codd. pergi quoque iussum est Vp (pergitque Vt pergit Va) pergitque, quo iussum est Kuebler | 26 enimvocē S | 27 deliciis SOαß (Va) divitiis M (Vpt) |

p. 26 Z. ad illum transnuberet, Pausanias quoque opportunum tem-
 15 pus existimans, quia Alexander tunc forte aberat, cuius iam
 formidolosum nomen erat nimium; repente irruit super Phi-
 lippum eumque vulnere praevenit. Qui cum letaliter ictus
 esset, festinat mox Pausanias ad raptum Olympiadis. Igi- 5
 tur, cum adhuc populus in theatro turbaretur, forte rebus
 20 ex sententia perpetratis Alexander supervenit offenditque
 turbas et Philippi vulnera. Quibus cognitis irruens regiam
 deprehendit Pausaniae violentiam. Cumque eum iaculo de-
 stinaret tenereturque formidine matris vulnerandae, Olym- 10
 p. 27 Z. bias sic eum adhortatur: „Iaculare,“ inquit, „fili, iaculare;
 ne dubites!“ [Val. 28, 12.] Enimvero Alexander, cum adhuc
 Philippum spirare comperisset, iussit Pausaniam illorsum
 advehi gladiumque in dexteram patris misit; quo manu eius
 5 oppeteret, occiditque eum. Ergo iam moriens Philippus ait: 15
 „Nihil est, quod me vitae finis aut mors contristet; [ultus] vultus
 enim auctorem iniuriae libens oppetam.“ Et adiecit: „Re-
 miniscor,“ inquit, „o Alexander, deum matri tuae praegnanti
 praedixisse, quod vindicem filium esset paritura.“ Et his
 10 dictis [spiritum] exhalavit. Alexander quoque mox regiam 20
 procuravit [ei] sepulturam.

25. [Val. 28, 27.] Ac deinde ascendens eius statuam
 convocataque universa multitudo plebis ait: „En tempus
 est, ut, quicumque Alexandro caput militare, foedus inire
 15 cum illo festinet. Namque mihi dignum videtur, bella in 25
 eos primum movere, qui nos pridem trej, nunc autem cupiunt
 spoliare etiam [et] libertate.“ His dictis acquiescit omnis mi-
 les; ac si divinitus monitus fuisset. Tum Alexander reserans
 thesauros patris arma opesque distribuit cunctis;
 20 26. [Val. 30, 17.] Connumeratis igitur militibus quos 30
 ipse recens scripserat, congregat Macedones quindecim milia

2 habere S | 6 in tetro a | 12 denubites S ne formides a | 13 illo a
 illorsum (lit. rsu in rasura) M | 14 gladium dextram S | 17 enim in O |
 18 inquit om. O | o s. l. S | 19 quod] qui a | 20 calavit a | 20/21 ei mox
 reg. proc. sep. SO | 22 statua S | 23 universa] omni O | 24 est om. M |
 26 rem S | 27 spoliari nostram libertatem β | et om. O | 28 referans S |
 29 patres S |

26. tributarios optaverunt

26 recensuerat

p. 27 Z. pedites ^{inveniantur} auxiliaque diversa in octo milibus, equites vero ^{et VIII}
 11 pcc indigenas ^{ccc} duo milia septingentos, levis vero armaturae Thra-
 p. 28 Z. cas ^{ccc} octingentos. Unde [ho] numero ^{ccc} cum veteri milite ^(ca) con-
 gregato, collegit admodum septuaginta milia sexcentos quatuor ^{xxx D III}
 militantium. Tunc viae sumptum ^a e Philippi [thesauris] ⁵ abun-
 dantissime ^{completo} sumens, classique elaborata transit in Thraciam.
 5 29. [Val. 31, 3.] Illic ergo rebus ad ordinem redactis
 pergit Lycaoniam, cui nunc recens aetas Lucaniae nomen
 dedit. Igitur eius loci magistratibus ad amicitiam foederatis
 transmittit protinus ad Siciliam. Exinque ^{completo} Italiam transiens ¹⁰
 legatione pariter et honore potitur Romanorum. Per Aemi-
 10 lium quippe, qui consul tunc temporis erat, coronam auream
 ei margaritis insignitam dirigunt ad argumentum amicitiae
 perpetuo post futurae. Idque Alexandro magnae gratiae fuit ^{ideo (id)}
 et verbis liberalibus Aemilium honoratum remittit. Addunt ¹⁵
 etiam duo ^{xx} milia militum et argenti pondera talentorum
 15 quadraginta.

p. 29 Z. 30. [Val. 31, 29.] Hinc igitur pergens omnem Libyam
 peragrat.

34. [Val. 43, 22.] Collecto autem in unum omni exer- 20
 citu ad Aegypti ulteriora contendit classi iussa sese apud
 5 Tripolim opperiri. Aegyptii quoque eum veste et sede regni
dignum duxerunt, secundum Sesonchosin venisse dicentes.
 Intuetur ergo ibi ipse statuam quandam nigro lapide, cuius ^{Egypti en}
 causam percunctans responsum accepit hanc illius Nectanabi ²⁵
 fuisse, qui olim infestantibus Persis, cum deorum monitu
 10 praescivisset fortunae suae lapsum, locum casuum declinavit.
 His Alexander auditis statuam complexus patrem [salutat]
 eiusque se filium profitetur.

1 milia β | vero | ergo M om. O | 2 armatura β | tracas SO | 5 tum O |
 philippe S | 5/6 abundandissime S habundandissime M | 6 thrachiam O |
 8 lycaoniam S | 10 exinde O | 12 quippe erasum β | tunc consul M |
 auream coronam O | 14 gratiae Epit. codd. (Vat) gloriae Vp. vide
 Kuehlerum ad Val. 31, 15 | 15 liberabilibus S | 18 libiam O | 20 in
 uno O | 21 ultiora S | 21/22 classem iuxta iussit opperiri β | 22 trino-
 polim O | 23 dignum om. M | duxerunt | dixerunt M | secundum om. M |
 sesonchosin M | dicentes om. M | sesonchosin praedicantes O, cf.
 Val. 44, 4. 5. | post dicentes add. talem ac tantum sibi regem advenire
 gratulantes β | 24 ergo | ego S | 29 que om. S |

22 et dignum regno duxerunt (ni)

- p. 29 Z. 35. [Val. 45, 27.] Rursus[recepto omni exercitu Syriae
per quascunque sibi, transitus fuerat civitates nomini suo
15 addidit. ac deinde Tyrum advenit. Sed enim Tyrus moeni-
bus obseratis ingressum illi denegant. Ipse vero, dum urbem
violenter diripere vellet, multis Macedonum caesis pedem 5
refert. Post haec autem excidium Tyris minabatur
missisque internuntiis litteras eis huiusmodi iussit de-
20 ferri: „Imperiale videbatur cum clementia ac iustitia me
p. 30 Z. vestrae urbi dominari. Sed cum vos primi omnium exti-
tistis, [qui meis] iussis insolentibus obviaretis, terribile exem- 10
plum aliis praebebitis, quid virium sit in Macedonum dextris.
Valete, si sapitis; non enim valebitis, si in his perseveratis.“
5 His litteris Tyrus lectis primates legatos corripere
iubent ac tormentis primum affectos crucibus affixerunt.
His ^{quoque} incentivis ^{et} extimulatus Alexander gravi indignatione per-
motus vehementiusque urbem adgressus diruit ac vastat
omni sexu et aetate premissa.
10 36. [Val. 47, 15.] Tyro dehinc satrapam praeficit.
Tumque[Syriam perrexit accepitque ibi Darii regis Persa-
rum litteras in] hanc sententiam scriptas: „Rex regum Darius 20
et consanguineus deorum Alexandro, famulo meo, iubeo
dicoque haec. [Mando tibi] reverti ad parentes tuos, famulos
15 scilicet meos, atque in gremio matris cubantem doceri virile
officium. Ad quam[rem] habenam scythicam tibi et pilam
loculosque cum aureis misi. Habena admonet te disciplinae 25
[videri] indigentem, pila vero, quod eius lusitatio tuae con-
gruat aetati ^{et} lae, non haec opera, quam ritu latronum tibi
20 consilium aggressus es. Nam si omne [huiusmodi] homi-

1 recepto exercitu omnis syriae O | 3 addedit β | 4 obseratis Epit.
codd. (Va) clausis Vt om. Vp. | 9 primum M | 11 quid] quot SOMβ
(sed quid β in marg.) | virium] intrium S | 13 tyris α | legatus est S |
17 peremta αβ | 18 praefecit Oβ | 22 tuos om. O | 23 virile ex virilem
corr. S | 27 ritum S | 28 consilium Mα |

3. O (inter addidit et ac): [Val. 45, 29] unde mille etiam cum
cataphractis (catafractis O) viros accepit (accipit V), quod arma-
turae genus orientis inventio est.

5. pedes tē (nī)

11. q. in triumphum sit (nī)

primum affectos (nī)

syriae litteras in
emisset

26. q. de his hanc ingenit

27. latronum (nī)

p. 30 Z. num genus[pari]conspiratione ^{Turci sit huius modi} tecum conduxeris, Persarum imperium nequaquam terrere poteris. Tanta quippe mihi

p. 31 Z. exercituum multitudo adest, ut nulli melius quam arenae maris possit comparari. Auri porro ^{vellam} atque argenti haec ^{quoque} copia, ut, si mihi libitum esset, totam humum inde consternere possem. Quapropter aureos tibi misi, uti, si ad
5 reversionem sumptibus indigebis, habeas, quo tibi tuisque necessaria emas. Sin autem iussionibus nostris obaudire distuleris, protinus mittam viros, qui te vinctum ^{et} atque contumeliose verberibus ^{respectum} affectum maiestati nostrae deducant. 10

37. [Val. 48, 12.] Haec dicta primates Alexandri nimum ^{dum} [per]terruerunt. Quod ^{ubi} ipse mente percepit, in haec verba prorupit: „O Macedones nostri, quid [tandem] adeo dictis barbaricis perturbamini? quae arrogantiae quidem vanitatisque habent testimonium, non confidentiae probationem. Nam ^{et} canibus imbecillioribus mos est, quanto plus
15 defuerit virum, eo magis latratibus indulgere. Haec mihi visa est competentior ad Darii iactantiam comparatio, qui, quod praestare viribus nequit, verbis minatur.“ Atque his dictis roborat pavitantia corda suorum. Persas ergo, qui
20 legationis gratia venerant, donatos omni auro, quod secum ^{et} tulerant, remittit in sua cum litteris huiusmodi:

38. [Val. 50, 1.] „Alexander rex regi regum consanguineoque deorum Dario salutem dicit. Turpe mihi videtur ^{et} nimium ^{et} abhorrens, tantum regem totius viribus, ^{et} sese iactat, ^{et} consisum, sub ditionem contemptibilem, ut
p. 32 Z. retur homullorum deventurum [atque inter eos abiecto cuidam ac latroni Alexandro diu graviterque serviturum] Quaeso igitur, quorsum te sententia duxit, quoniam dixisti [te] auri argentique opibus aestuare? An ut his
5 cognitis, auri si nobis fervor aut desiderium inest, obstina-

1 contraxeris β | 3 adest] est O | 5 copia est α | 7 indiges M | 8 sin] si O | 9 viros om. O (V) | 13 prorumpit O | quid] quod S | 18/19 qui quod viribus non potest M (non potest pro nequit etiam V) | 21 legationis ex legationes corr. M | eo Epit. codd. (Vp) om. Val. | 24 consanguineo quia α | Dario] ut fatur β | 26 iactat β | consitum Epit. codd., correxi ex Val., cf. Adn. crit. | ditione SOM β | 26/27 ut retur om. M | 27 homunculorum O | 28 deserviturum β | 29 sentia S | 30 an ut his] anotis MA non ut S an non β |

p. 32 Z. tius atque audacius dimicaremus adversum vos, scilicet spe maioris praedae? Addis etiam misisse te mihi habenam et pilam loculosque cum aureis, de quibus, quamvis tu, uti visum est, didiceres, ego tamen mihi velut auspicato cuncta ex te concessa profitebor. Namque habenam accipi oportet, quam habeam uti in subiectos tibi. Pilae vero simulamen ob rotunditatem sui totius orbis mihi imperium repromittit. Quodque tertium addidisti, loculos auri, opum tuarum me dominum futurum testantur subiectumque te viribus meis.

15 39. [Kal. 51, 14.] Enimvero lectis his Alexandri lit- 10
teris Darius arrogantius motus ad satrapas suos ultra Tau-
rum montem regentes [scribit talia]: „Fertur quidam ado-
lescens insanire, Philippi filius, Asiamque universam incursare;

p. 33 Z. super quo placet nobis, ut verberibus puerilibus graviter affectus indutusque post veste purpurea matri reddatur; 15
^{quere}
 ¶ ^{et} igitur oportere satrapas dūtem [et] classem eius una cum nautis ponto submergere militesque cunctos [ferro vinctos]
 5 ad rubri maris ulteriora transduci." At satrapae respondent regi talia: „Miramur adeo, rex, [te] hactenus Italia latuisse atque multitudinis impetu[m] tantæ nostratibus supervenisse. 20 Boni igitur consules et quam primum cum exercitu potentissimo eidem obviabi.“

70^a 10 40. [Val. 52, 21.] Ad ipsum^{70^a} igitur² rursus et nomi-
num arrogantiam et consortium deorum vindicans sibi
Darius scribit talia: „Latuitne, Alexander, te solum²⁵
nomen honorque Darii, quo nos participat supera maiestas?
etiam¹⁵ Sat ergo habeo vel hoc² unum imprudentiae signum, quod
non ratus es vestratibus similes. Quin ergo errata corrige,
nec his ultra addas incrementum. Censeo autem, uti

4 dictitaris OM (Va) | 6 qua] quam O | 7 promittit S | 8 tertio O |
9 futurum] futurum S | 10 his Darius litteris Alexandri O | 14 verboribus S
16 igitur oportere *ex Val. supp. Reitzenstein* | 16 et *delevi* | 16/17 cum
nautis *om.* M | 20 atque e multitudinis impetu tanta *Epit. codd., correxi*
ex Val. 21 consulis M (V) consulas SO aβ | 26 honosque O aβ | superna O |
27 sed ego α | 27–29 *sententiam* Sat ergo ... similes *post* Quin. ... in-
crementum *habet* O | 28 nostratibus O | 27/28 quod nostrates nequaquam
sunt vestratibus similes β | 29 autem. *om.* α | 29/21,1 ad adorandum
OM aβ. *cf. Adn. crit.* |

p. 33 Z. adorandum me venias. Quod si feceris, Iovem cunctosque parentes meos iuro e meo pectore protinus omnem tui iniuriam recessuram."

20 41. [Val. 53,18.] Enimvero Alexander his auditis iurat, ultra non verbis, quin potius strictis gladiis rem peragendam. 5

p. 34 Z. Per Arabiam igitur exercitum suum aciemque iubet extendi. ^{insider}
Quo viso Darius, spem primam atque eam ^e maximam in falcatis curribus ponens, ipse quoque exercitum ^{unus} iubet aptari. Verum Alexander incurrentibus [curribus per acies] locum 5 transitui pandi praeindicavit sicque in curru transcentes 10 peditesque sequentes iacula torqueri. Cum ergo diu spes exitus fluctuaret atque utrimque graviter dimicaretur, tandem repentino imbre procedente Persae, caelitus sibi adversari dicentes, fugam capessunt; fit quoque Darius 10 ipse praecursor amisso curru equoque consensu veloci. 15 [Val. 55,1.] Sed enim Alexander hanc sibi peculiarem appetens gloriam, si rex fugiens comprehenderetur, animosius eum insecutus currus quidem atque arma regalia matremque atque uxorem nec non et filias Darii comprehendit; ipsum vero 20 Darium tenebrosa ^{ac} nox et cursus ^{it} velocitas liberaverat. Macedones autem potiti victoria in castra persica migravere. Alexander vero cunctos, quos in bello mors inclitos fecerat, inquiri iubet ac magnifice sepulcris honorari. Matrem quoque Darii et uxorem et filias regio cultu prosequatur. 25

42. [Val. 56,6.] Darius igitur incollecto ac contracto p. 35 Z. post fugam longe auctiori numero in Alexandrum moliebatur. Quod ubi Alexander comperit, mox ad Scamandrum] ducem suarum partium scribit ac mandat, uti sibi auxilia ex ^(lat) diversis locis mittere procuraret. Ipse autem peragrata 30

1 quod] quos α | 4 his auditis Alexander iurat O | 8 iussit SO | exercitum aptavit M | 9 incurrentibus O | 10 pandi transitui S | transitu O αß | praeindicavit Epit. *codd. correxi, cf. Val. 53, 26.* | 13 caelitus Epit. *codd. et Yap, caelites Machilius in Val. recte* | 14 fit] fugit O | 15 praecursor om. O precessor S | 17 comprehendat α | 20 liberavit OM αß | 21 autem] vero O | victoria s. l. M | 22 vero] autem O | 22/23 quos bellum inclitos fecerat M | 24 regi occulta α | 25 a verbo post usque ad p. 23, 16 atque collatus est L | 28 ubi Alexander comperit, mox ad scamandrum in marg. S | 27 mandat talia O |

e consensu veloci (sic). de huiusmodi pot. apparet allet intransfuerat, utriusque
nicht solum quales uter lapsus huiusmodi.

fehlt. de huiusmodi pot. apparet non Al. auf scam. abgesehen

p. 35 Z. omni Achaia multis[ue] civitatibus ^{atq; nris (nri)} ^{CLXX} adquisitis collegit centum et septuaginta milia armatorum Taurumque transduxit. In cuius montis vertice hasta defixa dixisse fertur, [ut] si quis illam rex milesve graecus aut barbarus humo evelleret, excidium patriae suae suorumque meminisset. [Val. 59,5.] Hinc 5
10 que divertens iter instituit ad Darium.

46. [Val. 61,21.] Sed cum per Thebas iter egisset, Thebani protinus portis ^{at} obfirmatis arma ^{et} sumpserunt [et ad resistendum sese paraverunt] quingentosque armatos e suis muris insistere ac voce magna clamare iussero ad Alexan- 10
15 drum, scilicet uti [aut] ad bella procederet aut de moenibus ^{discedere (nri)} et obsidione ^{discederet}. Sed ad haec Alexander subridens: ^{fact}
„O vos stultissimos,“ [inquit] „dicam, qui, cum ipsi custodiam murorum vallo teneatis, nobis praecepta bellandi praebetis.“ Etenim protinus mille equites iubet circum- 15
p. 36 Z. vallare eos, qui in muris constiterant iaculisque ac telis debellare, pedites vero securibus ^{et} vectibusque adgredi [claustra portarum] ac fundamenta ^{et} subruere murorum. Atque ita tertia fere (die) conlapsis omnibus, quae obstabant, ^{et} ^{invehitur} Alexander Thebas eamque diripere festinat. Ad 20
quam fortunam ceteris stupentibus prae vi malorum, uni forte subiit consilium, uti ^{aptaret} ^{fact} tibias caneretque melos regi. Atque dehinc provolutus pedibus tyranni ita eum alloquitur: „O fortissime regum, hancne urbem excindes,

f. ubi murum non invenit subruere et murum

1 collegit om. L | 2 transduxit a | 3 vertice | cacumine a | 5 patriae patris a patriae s. l. suae in ras. L | indeque L | 6 instituit L (V) | 7 thabas S | 11/12 aut de moenibus et obsidione discederet in marg. S | 13 O vos | quos L o vos inquit O, cf. Adm. crit. et Val. 62, 3 | 14 bellandi praecepta O | 15/16 circumvallare ex circumvallare corr. S | 16 muris ex numeris corr. S | institerant a | ac telis om. a | 17 debellari β | 19 obstabant a | 20 Alexander om. O | diripere | superare β | 21 vi] vim SL viis a |

517. O (inter meminisset et Sed): [Val. 59, 1] Huc usque tamen comes eius itineris ac laboris mater Olympias fuit; sed exim participato convivio cum illam ad Macedoniam remisisset, dat una ducere comitatum spectabilis multitudinis optimatum captivorum ipseque divertens iter instituit ad Darium. Indeque ad Euxinum tendit omnesque urbes eius litoris vindicat.

ut si quis quidem fuit iste non potest dici de pop. fidei tunc huiusmodi quoniam

p. 36 Z. quam dii immortales prosapiae ^{ientiae} tuae principes ^{fecere} tibi peperere?
Reminiscere hinc Liberum ortum, hanc Herculis nutricem!
Hos etiam muros Amphion ^t Zethusque, ^{tuae} pars maxima
[stirpis] aedificaverunt. Boni igitur consules et ab hac tam
sacrilega actione quiesces.“ Sed neque carmine neque
15 his dictis potuit sedari martijum pectus, quin potius igne
ferroque vastat tot saeculis nobilem urbem.

47. [Val. 64,7.] Deinde Thebani, quicumque fuga evase-
runt, congregati, ut tempus fuit, mittunt ad sciscitandum
20 Apollinem, si forte redintegrare urbem fata permitterent, 10
responsumque acceperunt huiusmodi:

p. 37 Z. Maiugena, Alcides et Pollux cestibus auctor
Arte sua Thebis reditum cultumque dedere.

[Val. 64,17.] Post haec itaque Alexander Corinthum adgre-
ditur. Sed forte acciderat sollemne certamen apud illos 15
5 agitari petieruntque Alexandrum, uti adesset atque illi cer-
tamini praesideret. Annuit rex; cumque plurimos coronis
donisque largissimis pro merito muneraretur, Thebanus qui-
dam, Clitomachus nomine, proficitur certamen luctaminis
pugnamque cestuum atque pugillatus. Cumque primum 20
10 luctando adversario praestitisset coronamque [labori] ^{exegit} ~~examinet~~
set, iubet Alexander eundem cetera prius exsequi promittit-
que, [quod] si pari fortuna obtineret, nihil omnium fore, quod
sibi petenti rex ^{de} negaret. Igitur ille et cestibus potior et
pugillatu felicius revertitur ad regem coronandus. Cum 25

15 que ab eo ex more quaereret praeco, qui ^{esset} ~~esset~~ nomine, ^{ut} ~~non~~ legisset
quemve se civem profiteretur, Clitomachum se nuncupari
respondit, civitatem vero ^{se} ~~se~~ habere desisse. Addiditque olim
se [civitatem] habuisse, sed priusquam Alexander regnum

1 principes prosapiae tuae L | 4 aedificavere L | 5 neque hoc carmine M |
6 sedare a | 8 quicum a | 10 urbem redintegrare O | 11 accipere O |
huiusmodi s. l. L | 12 maiugena L | alchides SOL a acides β | 14 ita-
que] igitur O | 16 verbo atque des. L | 19 Clythomachus O clitomagus S |
nomine om. O | 19/20 profiteor certamen luctaminis inire pugnamque in
cestibus atque pugillatu β | 20 primum] plurimum M | 21 peregrisset M |
22 iubet eum Alexander O | eandem cestus ludum primum exequi β |
26 ab eo] habeo S | qui] quis M | 28 se om. O (V) | addiditque SO |

|| non Nante huiusmodi

p. 37 Z. adeptus esset; eo vero imperante sibi patriam deperisse.
20 Hinc itaque Alexander intellegens, quo pergeret deprecantis
intentio, ^{edici} praeconem iubet reaedificari Thebas esse
p. 38 Z. ^{permissum} ^{edictis} in honore trium deorum, Herculis, qui pugilla-
tus invenerit, et Mercurii, qui repertor luctandi cluat, Pol- 5
lucis etiam, qui cestibus ^{fuit} ^{sit} magister. Eoque actum est, ut
responsum Apollinis congrueret Alexandri edictis.

5 II. 1. [Val. 68,5.] Post haec [igitur] Alexander Athe-
nas adiens civibus illis litteras mittit et infit: „Equidem
spero vos mihi fidos dextrosque futuros, quorum doctrina 10
me imbutum reminiscor atque ideo mihi Europa omnis sub-
dita est. At, quia vos non secus meum velle sentire com-
10 peri, accipite sententiam meam, non verborum agmine glo-
riantem, verum ut sciatis vos boni consulturos ^{meos} si praeceptis
^{meis} nostris libenter operam commodetis. Aut enim meliores esse 15
oportet, [aut] melioribus obsequentes. Eaque re mille annua
talenta mihi ab Atheniensibus dependi censeo.“

15 2. Ad haec Athenienses illi rescribunt in hunc mo-
dum: „Non nos diffitemur et patris tui vita [diu] offen-
sos et eius morte esse gavisos; quod idem et de te, 20
o inconsultissime iuvenis, sentimus. Quodsi tibi tanta est
confidentia bellandi, paratioribus occursabis.“ — Rursus

20 Alexander illis rescribit, talia: „Iam olim Leontam mi-
p. 39 Z. seram ad vos, qui excisos ^{linguis} ^{vestros} oratores ad me
perduceret. At nunc consultius mihi visum est, me ipsum 25
ad subvertendas Athenas properare, quae iussis nostris obie-
cerit contumaciam. Si vero huic experimento declinando
5 consulitis, decem oratores vestros ad me deduci sinite; hoc

2 deprecantis S | 3 edici praeconem] ita SM (Vap) ed. per praeconem O aß
(Vt), cf. Adn. crit. | 4 honore Epit. codd. (V) honorem in Val. recte Mueller |
5 invenerat ß | cluit Epit. codd., corr. ex Val. | 6 actum] factum M |
8,9 adiens Athenas O | 9 illius litteras misit a | et quidem a | 11 post
reminiscor luc. stat. Maehlius | 12 atque vos non secus me a | secutus
me S secundum me Maehlius | 14 consultores M (Vp) | 15 libentem
OM (V) | 16 melioribus sitis ß | 19 non nos diffidas ß | diffidimus M |
23 scribit O a | leontiam a | 24 excisis linguis Mß | excisis vestris
adoratore a | 25 at] ad M | 28 duci M |

Indelicet

equidem?

Atque quidem

non nos diffidas et nos

* auct. gang. quoniam lafert.

- p. 39 Z. enim modo saevitiam nostram mansuescere poteritis.¹ Quae res cum mox in curiam universum coetum contraxisset, percunctatus Aeschines orator in haec verba concionatur: [Val. 69, 4.] „Comprehendisse me sentio, o Athenienses viri, nihil 10 commodis ^{nostris} aut saluti utilius, quam ut in hac sententia perseveretis, uti conditionibus praeceptisque regis pareamus, praesertim cum Alexandri institutionem et Philippi vehementiam reminiscar. Etenim Philippo arrogantiae mos proprius 15 [erat.] Alexandro vero adsunt Aristotelis disciplinae. Forsitan etiam his condignam reverentiam deferet, a quibus sibi ortae 10 sunt eadem disciplinae, fietque [profecto] ut omnem intentionem animi, quam ad nos armasse videbatur, in benivolentiam vertat; namque ipsi ars regnandi est tradita.“ [Val. 69, 23.] His dictis Aeschines cum perorasset, confestim Demades unus 20 e numero oratorum non ignobilis, subsequens hinc exoritur: 15 „Quousque, Aeschines, nobis timiditates struis, territans nos et avertens a belli studiis, quibus semper incliti fuimus? p. 40 Z. Aut quae te tam infesta vis in haec verba sollicitat, cum tu olim suaseris et merito constanterque persuaseris, arma nos sumere adversum Persas et in illa tot hostium milia 20 sola animi virtute militasse? Num horum tela aciemve perhorrebimus, qui avertimus Lacedaemonios, vicinus Corinthios, stravimus Megares, Zacynthiosque excidimus, ad postremum etiam tot milia Xerxis regis abegimus, qui mare molibus navibusque stravit, qui terram omnem 25 exercitu suo operuit, qui ipsum aëra telis iaculisque velavit? O rem ridiculam, medius fidius! huic inconsultissimo puero non obviare nos, qui tot proeliis pollemus! Namque oratores nostros subtili quodam et clandestino sibi [dar] po-

1 potueritis M | 1/2 quae res] quaerens S | 2/3 percunctatus] haud cunctatus Maehlius, cf. supra 8, 18 et Adn. crit. | 3 Aeschines O | concinator S | 5 commodius O | utilius fore OM | 8 propior S (Vp) | 10 reverentiam condignam SO | deferret S | 11 eadem S | 12 ad] adversum O | 12 benevolentiam OM aß, vide Val. 69, 21 | 13 namque] et nam O | 14 his dictis ab eschine a his dictis eschinis ß, conf. Val., cum perorasset suppl. ex Val. | 15 exoritur ex exoritur corr. M., cf. Val. 69, 25. | 17 qui M | 20 in om. M | tot milia etiam O | 24 Xerxi O | abegimus a | 25 molibus ex mollibus corr. O | 26 suo exercitu M | aera om. a aërem S | 27 ridiculorum ß | 29 dari om. a |

p. 40 Z. stulat consilio, quo facile spoliata^{us (pi.)} custodibus urbem possit adire."

15 3. [Val. 72, 24.] Igitur Athenienses Demosthenis dehinc consilia flagitant, qui manu silentium populo tumultuanti indicens ait: „O cives viri, agitur haec curia, uti video, 5 curaria (pi.)
tractum (pi.)
super tractatu, utrumne arma nobis adversum Alexandrum sint sumenda, an eius conditionibus obsequendum. Ad quod 20 accedens non segniter me Aeschini^{us (pi.)} sententiam laudare profitebor. Usus^{us (pi.)} est enim oratione^{us (pi.)} admodum temperantissima, ex qua videtur praemonuisse neque diffidendum viribus, si 10 bellandum foret, neque harum contemplatione praesens commodum^{us (pi.)} neglegendum. [Val. 73, 18.] At vero Demades ita

p. 41 Z. peroravit, ut putaret nos olim felici^{us (pi.)} gloriarum reminiscentes exemplisque earum instructos, arma in hostem esse sumenda. Sed neque eius sententia improbanda videtur." 15 Conversus itaque Demosthenes ad Demadem ait: „Quaeso", 5 inquit, „o Demades, uti mihi tales aliquos nunc promissos duces, quales nos priscis temporibus habuisse manifestum est. Quodsi non adsunt tot talesve, utique tutioris consilii commoda nobis sunt volutanda." 20

1 spoliata S | possit post S | 3 demosthenis S | 4 populo tumultuanti manu silentium O | 6 tractu SM (Va) tractatu O aß (Vp) | 9 enim est O | temperantissima S aß | 10 diffidentium a | 11 horum Epl. cod. corr. ex Val. | praesenti commodo OM aß praesenti quomodo S praesens commodum scripsi Z secutus praesentia commoda Reitzenstein | 14 armaque Reitzenstein | 15 sumptuosus ß | 16/17 quaeso itaque Demades M | 19 qui si non assunt tales utique a | adsunt sunt O | utique om. M | sunt quaerenda O |

26,20/27,3. O (inter volutanda et profecta): [Val. 74, 2] Non enim si orationis verba satis compta atque aliis oratoria promiserimus hinc nobis aliquid virium accessurum est, aut erunt arma nobis fabricanda de verbis. Licet enim haud dubie nobis profitendum 5 sit Xerxi viribus longe fuisse minores, consilio tamen atque 5

2 orationis plusculum in curiam detulerimus aut compta satis atque oratoria verba V (aliis ex O supplendum est) | 3 hinc] exim V | erunt om. V | nobis] nova V perperam | 4 et quamquam haud dubie Vp et quam haud dubium Va quamvis haud dubia res Vt | 5 Xerxi] illius V | tamen] vero V | atque] vel Va et Vt et ex in corr. Vp. |

segnis turbab aechinis sententiam lauda profitebor (sic)
namque turbatus est. - tunc
↓
nemini se laudare
vel. aut qualem me

Quodsi ad(?) tot talesque haud(?) extenderet

origines: de h. fronte Demosthene

p. 41 Z. 5. [Val. 78, 2.] Haec atque alia multa Demosthene
 10 prosequente fit consensus omnium mittuntque Alexandro
 coronam auream per eundem Demosthenem. Profecta ita-
 que legatio offendit regem Alexandrum apud Plataeas civi-
 tatem insinuatque mandata suasionemque Demosthenis. 5
Rex igitur in benivolentiam versus ^{ex} ^{que} Atheniensibus
 15 rescribit talia: „Scriberem vobis, [o] Athenienses, ut rex.
 Sed ab hac me appellatione cohibebo, donec omni bar-
 baria devicta hic effectus ^{ex} ^{que} proficiat nomini. [Quia] enim
 pridem vobis scripseram, decem oratores vestros ad me 10
 destinari, quod eorum culpa inobsequentiae argueremini,
 20 scitote non eo me istud consilio egisse, ^{que} ^{ex} ^{que} potentiam meam
 in eos, quorum disciplinis sum imbutus, experiri vellem, si
 enim id facto opus esset, utique una cum exercitu martio-
 que terrore ad moenia vestra transcendissem. Sed quoniam 15
 8-11 haec ostentatio hostica et inimica est, idcirco prudentissi-
 25 mos vestrum convenire colloquio meo malui, ut cum his
 communis commodi iura tractaretur.“

6. [Val. 80, 28.] Cum ^{que} haec atque alia [multa] rex Athe-
 niensibus respondisset, collecto omni exercitu Lacedaemona 20
 p. 42 Z. profectus est. Adventanti igitur obiecta sunt claustra por-
 5 tarum, classemque armis et militibus instruxere. Quibus
 rex ^{ex} ^{que} compertis scribit ad eos, uti boni consulerent et
 navibus ^{ex} ^{que} derelictis armisque ^{ex} ^{que} amissis amicitiae suae potius
 5 quam armorum caperent experimentum. Acceptis his 25

1 atque] itaque α | 8 appellatione me O | cohibebo O cohibeo M
 cohibeo β | 8/9 barbarica αβ | 11 inobedientiae M | 12 istud] id O |
 15 conscendissem O | 16 hostia S | 18 commodi om. α | 20 Lacedaemona
 (i. eras) M.— 21 sunt] fuit O | 22 construxere α | 24 derelictis] Epit.
 codd., corr. ex Val. | amissis Epit. codd. depositis legendum erat cum V |

prudencia exstitimus potiores. Nunc autem video ne illud quidem
 Alexandro deesse, quo a nobis Xerxes potuerit superari. Haec
 atque alia multa Demosthene prosequente fit consensus omnium,
 decernitque Alexandro mittendam coronam auream pondo quin-
 5 quaginta.

1 exstitimus om. V | 6 tamen intelligo videoque V | 4 mittenda corona
 aurea O |

p. 42 Z. litteris Lacedaemonii, neque ob hoc flexi, confidentius
in arma concurrunt. At vero Alexander flammis iniectis
martioque instrumento excidium graviter minabatur. Quare
supplices ^{ut}summissique procedunt Lacedaemonii, flagitantes,
10 ne sibi suisque quicquam mali inroga^{ret}ret. Ad quos rex ait:
„Scio me integris etiam rebus id consulere voluisse. Sed
cum vos id post classis vestrae incendia supplicetis, non
improbo tamen vel serum poenitendi consilium.“ Et his
dictis quiescere iubet ab expugnatione milites.

improbum vel serum (sic)

bellice regis (sic)

fratris (sic)
fratris — vero fratris inquit, o rex

15 7. [Val. 82, 9.] Tunc rebus compositis ire in barba-
ros parat itinere per Ciliciam ordinato. Itaque Darius,
satrapis in unum conductis ducibus universis, belli con-
silia quaerebat. Dolebat ^{que} illum bellicae rei incrementis
sublimari, quem saepe latrunculum nominasse; audaciam
20 tamen et fortitudinem eius saepe ^{ad}mirari laudareque sole-
bat. [Val. 83, 1.] Quod videns frater ipsius Oxiathrus
nomine ait: „Heu“, inquit, „o frater, o rex, quid ^{hoc} tan-
dem rei est, quod ^{tu} tantum huic Alexandro laudator testis
ades? Num haec ^{etiam} tibi meditata sententia est, ut illi
p. 43 Z. regno ^{unum} tuo ^{unum} cedas Macedoniamque tibi non vindices? Quin 20
potius imitare industriam hostis tui hortorque ut exemplis
eius utaris. Quippe vides illum ne ducibus quidem nec
praecursoribus confidentem, sed sibimet officia totius laboris
5 vindicantem. Primusque lituo insonat atque ad bella ^{unum} con-
citatur omnes.“ — [Val. 84, 10.] Protinus ergo iubet Darius 25
omnem undique armatam multitudinem convenire.

regis (sic)

8. Alexander quoque iter per Ciliciam agens,
cum multum spatii sub aestivo sole armis onustus ped-
10 ibus exegisset, forte cum Cydnon nulli secundum vel

4 summissique S | 5 suisque] quisque M | irrogasset M | 9 iussit SOM |
11 Cilicium S | 12 ducibus universis M | 14 nominat O | 14/15 auda-
ciam tamen et fortitudinem eius saepe admirari om. O | 16 oxiathrus OM |
20 tibi om. α | vindices SM α | 21 hostiam industriam hostis hortor
utque exemplis α | 22 vitaris S | 23 confitentem S | 24 vindi-
cantem SMO α β | insonat ex insonat corr. O | 27 siciliam M | 29 cum
id non α | cum cid secundum non nulli M | cignum in. marg. O |
vel om β |

- p. 43 Z. magnitudinē^ē vel perspicui agminis rigore^ē flumen transire
 ē^ē deberet, delectatus^{et} eius et magnitudine^{et} et evidentia [simu]
 cum armis sese praecipitat e ponte. [a] natabundus exit. Sed
 id factum licet ei [a] testimonium fortitudinis fuerit, valitu-
 15 dinem tamen discriminosis vicit. Quippe calente tunc et
 sudante corpore incidens aquae illius vehementiam, rigore
 nervorum tantam iniuriam perniciemque tradidit, ut vix ex-
 p. 44 Z. piabilis videretur. Sed cum hoc labore diu fatigaretur, Phi-
 lippus quidam nomine, doctus artis eiusdem, poculum regi
 conficit, quod ei plurimum profuturum dixit. Id cum die
 10 statuto Alexander hausurus esset, Parmenion, Philippo me-
 dico infestus, litteras mittens monet Alexandrum, ut ab hoc
 se poculo temperaret, dicens eum id eius rei causa fecisse,
 ut saluti eius insidiaretur sororemque Darii cum regni parte
 eius rei mercedē^m [esse] accepturum. Verum Alexander 15
 suspectans litteras ad caput lectuli ponit, cumque poculum
 10 haustu admoveret, dat Philippo epistolam legendam. Deni-
 que cum curatio illa ad pristinum statumst Alexandrum de-
 duxisset, mox Philippus ultionem mendacii quaerit, rexque
 Parmenionem protinus poenā^m capitis dependit. 20

8. [Val. 85, 21.] Igitur recepta valitudine Alexander per
 15 Medos exercitum ducens, laboriosum nimis iter per desertum
 emensus est. Sed cum omnis Darii exercitus iuxta Tigridis

1 magnitudinem a | spicui S a | annis O | rigorem a | 2 delectatus est S |
 eminentia β | 3 cum armis post praecipitat M | 4 fuerit om. M | 5 tunc
 om. M | 6 suadente S | 7 nervorum SMO β nervis La, cf. Adn. crit. |
 tradidit SM a traxit O β | mox SOM β non a, corr. Z | 7/8 expira-
 bilis ex explabilis corr. O | ut mox expirare suis videretur Maehlius |
 8 dum OMa β | 9 quidem β | artis medicinae β | 10 confecit M β |
 11 hausurus etiam Vp | 13 temperet a β | eum ex eam corr. S | id ad S β |
 mercedem M | 16/17 haustum poculum M | 20 poena OMa β | dependit |
 dampnavit Maehlius, sed cf. Val. 85, 20 | 22 nimis] inviis a | 23 Sed] dein O |

23. O (inter emensus est et sed cum): [Val. 85, 28]
 tandemque ad Euphratem fluvium venit magnitudine haud cuiquam
 facile secundum et, ut iter suis incunctantius persuaderet, primus
 omnium pontem emensus auctoritatem cunctis audaciae praestitit.
 5 Omni igitur iam multitudine impedimentisque transmissis illico solvi

2 venit] veniens V | cuique Vp | 3 incunctantibus Vp |

p. 44 Z. alveum locaretur et adventum Macedonum expectaret, nec
dubitans Alexander instructa acie obiecit sese hostibus.
Coep^{to}que conflictu ferventique re bellica unus e Persis
20 indutus Macedonicis armis a tergo Alexandrum infestans
ferit. Sed ictus ille propter galeae fortitudinem frustra
p. 45 Z. habitus dissiluit confestimque ad comprehendendum virum
satellites properant regique eum offerunt. A quo cum
Alexander requisisset causas huius facti, ait: „Primum qui-
dem, o Alexander, scias me non ex numero tuorum mili-
5 tum esse; enimvero Persa, vestratibus armis indutus, digni-
tatem huiusmodi apud Darium pactus sum, ut, si te inter-
fecissem, partem regni eius cum filia ad coniugium promererer;
quae profecto fierent, nisi tecum fortuna magis quam mecum
stetisset.“ — His Alexander auditis promissi et audaciae
10 laudatum ad propria redire concessit. 15

13. Deinde collecta innumerabili multitudo exerci-
tuum iam propius accessit, adeo ut etiam in conspectu Per-
sarum assideret. Adventum quoque suum primo ita prodidit:
coacta quippe in unum innumerabili multitudo armentorum
15 comprehendi iubet eorumque cornibus et caudis ramos fron-
dentes adnecti, utrumque imitatus, ut et cornibus erectis
silvestrem quandam speciem agerent et tractis ramulis, qui
in caudis ferebantur, pulvis excitus dinoscentia(n) veri emi-
nus confudisset. Ex hoc pulvere nebulaque obstupefacti

2 abiecit β | 4 infestans β | 5 guleae S | 6 dissiluit M | 7 offerunt
(1 er.) O | 8 causam M | 13 quid profecto fieret α | 14 stetisset
fuisse α | 15 laudabilem α | 16/20 exercitum usque ad comprehendi
om. O | 17/19 iam usque ad armentorum in pag. calce M | 16/17 collecta
usque ad exercitum delet Reitzenstein | 17 in conspectu om. α | 19 mul-
titudini S | 20 comprehenda α |

pontem iubet. Quod cum exercitus universus indignantius ac-
cepisset, ipse tamen secum reputans [Val. 86, 27], ut si forte ignaviae
aut metus occasione reditus requireretur, longe fore melius illic
occumbere gloriose quam post nomen victoriae praecedentis
10 dedecorosius evasisse. 10

6 quod] id V | 7 ignavius Vp | 8 aut metus occasione om. Vp |

hic desinunt - sed cum tunc Macedonum expectaret

guleae (112)

persa idem

ag et tractis (112) full supra muric: ag (ageret) et tunc

1 cum alexander requisivit causas huius facti ^{proel.} per (:) p) strangam (n:)

consequenter iterum (n:)

8 095 R 105

- p. 46 Z. Persae veluti ad opinionem magni exercitus stupore defixi sunt. Si ^{quod} Alexander prope Strangam fluvium castra metatus est. His ergo ferme diebus Alexandro bonum visum est, ut ipse pro sese internuntius ad Darium iret.
- 5 14. [Val. 91, 30.] Comitatus ergo Eumedo atque alio uno satellite ad Strangam fluvium devenit, qui fluvius plerumque ex vehementia nivium ^{ea} adeo stringitur, ut etiam carris onustissimam viabilem sese praebeat, unde ^{et} tunc gradibilis Alexandro fuit. Ibidem ergo Eumedum subsistere atque se
- 10 expectare iubens, ipse uno usus equo ^{coeptum} iter agit ^{um} tentoriaque Darii adiit. Sed forte Darius ^{tunc} praevidendi exercitus sui causa processerat. Cui revertenti obvius factus Alexander ait: „En tibi adsum, internuntius quidem Alexandri, cuius mandata sunt talia: »Ego, inquit, arbitror
- 15 eum regem, qui minus festinanter contendit ad proelium, ipsum sui ignavia et diffidentia ^{ne} testem esse.« Quapropter respondeto, quod ^{tempus} agitandi proelium dederis nobis.“ — Tum Darius: „Numnam,“ inquit, „tu ipse ades, Alexander, qui nobis adeo constanter confidenterque bellum
- 20 indicis?“ — Negat ille sese Alexandrum fuisse, enimvero eius internuntium. Post haec rex comprehensa manu Alexandri secum in regionem ^{aulam} deducit.
- 5 15. Igitur ^{tunc} ^{ubi} tempus coenandi fuit rexque accubuit ceterique iuxta quod eis mos erat; iussus ^{quoque} ^{est} Alexander ^{sedentarius} adversum Darium discumbere; contigitque 25 eum ibi aliquid memorabile facere. Nam quodcumque vas ad bibendum sumpsit; ^{ebibito} vino vas sibi in sinum recondi magni magis M | 10 uno usus om. a | 11 tunc Darius O | 12 in verbo causa desinit S cum pagina extrema legi non possit | 16 ipsum iam O | ignaviae et diffidentiae O ignaviae et diffidentiae β | 18 tunc α | numnam om. a num M | ipse tu inquit O | 20 sese om. O | 21 manu om. M | 22 deduxit β | 25 sedere atque adversus β | adversum O | 26 quoleumque α |

22/23. O (inter deducit et igitur): [Val. 93, 9] id quoque auspicio sibi fieri Alexander arbitratus est, quod volente rege in eius regionem deducebatur.

24. O (inter ceterique et iussus): [Val. 93, 12] secundum ordinem dignitatis, ut illis mos erat, discubere.

p. 47 Z. debat. Quod cum Dario a ministris indicaretur, prosiliens

15 ille furore plenus: „Quid,“ inquit, „hoc est, quod pocula
oblata furtim avertisti?“ — Respondens Alexander: „O rex,“
ait, „morem aestimans hic nostri Alexandri^{se} servari id, quod
adp (ni) apud nostros didiceram, exsecutus sum. Nam [de] principibus 5
ad ducibus suis, quos suo convivio dignatur, quocumque
20 pocula sumpserint haurienda, sibi propria habere permissum
est. Me quoque illi te in hoc facto parem putasse ne in
contumeliam traxeris.“ Atque hoc blandimento responsionis
sedata et mitigata est ira regis. Silentiumque factum est 10
magnum. [Val. 94, 8.] Sed id silentium ad periculum vergit.

p. 48 Z. Unus ^{namque} quippe ex convivantibus, Pasarges nomine, olim a ad (ni)
Philippo hospitio susceptus, in mentem sibi redisse profite-
batur hunc ipsum Alexandrum se ibi puerulum vidisse.
Quod ^{cum hoc} ubi Alexander mente percepit, una cum poculis, quae 15
5 sinu gestabat, prosiliens exiit. Moxque pro foribus offendit
unum e Persis equum, quo advectus fuerat, tenentem. Cu-
stodem quidem equi gladio transfodit consensoque equo
fugae consuluit. Quod Persae videntes arma sumentes fugien-
tem insequi properabant. Sed illis molitio tardior et Ale- 20
8-11 xandro fuga efficacior erat. Darius autem [damno] hostis
elapsi nimio maerore afficiebatur. At vero Alexander eun-
dem alvei locum, quo venerat, se appetere sperans incidit
in alium non congelatum simulque in flumen ipse et equus
in profunda cernuantes prosiliunt; iam quippe nox erat. 25
15 Ipse autem equo impulso natatu exiit offenditque Eumedum,
quem ibi prius reliquerat cum equis duobus; cui mox rei
gestae seriem explicat; utque ad castra exercitumque suum
pervenit, duces primatesque suos laetos facto participat.

3 furto M | 5 didici O | 9 duxeris β | 11 vergitur β | 14 ipsum om. O |
15 quod | qui α | 16 prosiliens om. α | exit OM | 18 quidem om. O |
22 maerore | terrore α | 24 alium | alveum M | flumine α | 25 certantes α |
26 natatu om. O | exit OM | eumedem O | 27 dereliquerat Boyssenu |
28 explicat] indicavit M |

2. O (inter plenus et quid): [Val. 93, 24] ratus id damnum
ad contumeliam fieri.

quod dicam. Quoscumque exus | suo convivio dignatur permissum et
eis utque amque (ni) pocula sumserint auricula sibi propria ven-
dicant.

Exinebibus? — Eumebibus?

p. 48 Z. 16. [Val. 96, 13.] Sequenti ergo die instructam ordinatamque
20 aciem iuxta Styngam fluvium collocat. Videntque iam intre-
pidi Macedones Darium cum suis adventare. ^{ne. 198} Statuit ⁹⁹⁸ tunc ^{74 (10)}
p. 49 Z. Alexander, ut nemo de suis flumen transire auderet, datque
locum Persis transeundi ac secedens tribuit spatium illis 5
pugnandi. Itaque Darius omnem exercitum suum flumen
transire iussit commissoque proelio facta est strages magna
5 utrinque; ac tandem Persae ¹² more sibi non inconsueto, [fuga] ^{ne. 1}
consultunt Dario praecedente. Cumque omnes pariter flumen
inconsulte ¹¹ irruerent, Stynga suum officium deficit. ¹⁰ omnes
que ingressos submergit ac necat; ^{ne. 2} reliquos vero Macedones
insecuti obtruncant. ¹¹ Tunc ¹¹ Darius omni spe meliori ¹¹ deposita
10 ingressus regiam suam humi sese miserabiliter eiulabundus
prostravit.

17. Lamentatione nimia fatigatus tandem quiescens 15
scribit Alexandro in hunc modum: [Val. 98, 15.] „Domino meo
Alexandro Darius salutem. Competentius feceris, si mise-

1/2 sequenti usque ad collocat om. a | 6/7 itaque usque ad iussit om. M |
7 iussit fecit a | 8 sibi om. a | insolito a insueto O | 10 suo officio β |
defecit desertit a | 11 ingressos om. a | submersit β | 15 tandemque O |

32, 29/33, 1. O (inter participat et sequenti) [Val. 95, 29]:
Omnem exercitum sibi iam iamque adesse instructum armis
iubet. „En“ inquit „ne sit vobis aliquid, milites, quod cuncte-
mini, quaecumque fuerant ex hostibus noscenda ipse per me
5 praesens oculis deprehendi. Sunt enim illa inexplicabilia hos- 5
tium milia, sed enim seges prorsus facilisque materia manibus
ac virtutibus vestris cedent, nisi cui vestrum arduus quidem ac
fugiendus hic labor, o Macedones, videtur.“ Ad haec dicta gratan-
tium voces et laetitia militum congruebat, omni scilicet alacritate
10 bellum desiderantium. 10

3. O (inter adventare et statuit) [Val. 96, 16]: omni vide-
licet parte terrarum, qua visentium oculi vagarentur, phalangis
eius atque ordinibus confluentibus.

7/11. O (inter iussit et reliquos [Val. 96, 21]: ordinesque suos
15 perinde in aciem constituit. E diverso autem cum longe tran- 15

3 En corruptum ne Kuebler | 7 virtutibus nostris Vp | 7 ac] et V |
8 videatur V | 10/11 scilicet V | 12 falangis O | 14 exercitus ordines
Kuebler |

- p. 49 Z. ratione^{ill. n.} impertias illos, quos tibi fortuna subiugavit. Quaeso igitur, uti matris coniugisque ac filiorum nostrorum, ut te dignum est, meminisse digneris mihi^{te} eos remittas. Eius tibi benevolentiae vicissitudinem^{te} spondeo, ut thesauros omnes, quoscumque reges ac patres^{nebo} mei^{nebo} humi suffossos^{nebo} mihi^{nebo} reli- 5
p. 50 Z. querunt, ipse tibi tradam. Persarum quoque [et Medorum] aliarumque gentium tibi regnum concedo.

19. Verum Alexander cum hoc sese minime facturum denuntiaret, Darius protinus Poro, Indiae regi, scribit talia:
5 [Val. 101, 26.] „Mi Pore, quaeso, uti gentes plurimas con- 10
greges mihi^{te}que ad auxilium adversus Alexandrum mittas. Nec deerit vobis condignus honor. Nam unicuique
pediti dabo aureos tres, equiti vero quinque, et cetera, quae in alimentis necessaria sunt, ^{et (n.)} te praedae medietatem; at tibi,
10 quod maximum praecipuumque munus est, equum scilicet 15
eius Bucephalam^{quo}, una cum omni regio ornata.“ [Val. 103, 6.]
Verum haec nequaquam latuerunt Alexandrum. accelerat^(n.)
que Darium praevenire, antequam in Caspias portas intraret.

20. Aderant tunc Dario iam fugam molienti duo satra-

2 te om. β | 9 regi om. β | 16 regio omni O |

quillius doctiusque Alexander Macedones in cornua praetendisset, ipse Bucephala suo vectus imperatoris officiis fungebatur. Tandem igitur lituo praecinente commissoque proelio pari utrimque con-
5 cursu partes in sese procurrunt, primumque saxis ac missilibus 5
est strages magna utrimque, multaue dici parte consumpta tandem
Persae more sibi non inusitato fugae consulunt Dario praecedente.
Cumque omnes pariter flumen inconsulte intruerent, Stranga suum
officium glacie cedente deficit, ingressos submergit omnesque,
10 quos alveo acceperat, necat. 10

16/17. O (inter ornata et acceleratque): [Val. 103, 6] Sed Alexandrum ista nequaquam latere doctum ex transfuga Persa quodam. Quare coacta manu ad regiones Medicas tendit.

1 praetendisset Vp protendisset Vt | 2 Bucephalo Vpt | imperatoris Vt |
3 bellicum lituo V | 3 procurso V | 5 iaculis O, correxi ex Val. |
5—10 cf. supra 33, 7—11.

p. 50 Z. pae, unus ^{basar} Besas nomine, alter Ariobarzanes. Hi se in gratiam Alexandri plurimum provenire ^{poss} putantes, si Dario necem intulissent, hunc solitarium opprimunt ac ^{leniter} letaliter vulnerant aufugiuntque, donec dinoscerent, quo se res ver-
 20 teret. [Val. 104, 2.] Alexander vero repente superveniens eo, ^h ubi Darium observari compererat, offendit eum adhuc
 p. 51 Z. spirantem ac miserabiliter vulneratum, quod illi ultra opinionem luctuosum fuit. [Val. 104, 15.] Iamque Darius exsangui corpore, cum utique voce deficeret, manus supplices tendens ^{ac sic} affrectansque genua Alexandri, ut poterat, tandem
 5 talibus alloquitur: „En mihi in tali fortuna constituto magnum adest obitus huius solatium, quod in tuis manibus, o Alexander, fortissime regum, spiritum effundam. Quare quaeso, ne invid^{as}as mihi sepulturam, quam ^{mihi} cum Persis tui Macedones exsequantur. Tum Rogodunen, matrem
 10 meam, et Cilito uxorem in manus tuas commendo; filiam vero Roxanen hac prece tibi ^{cum no} commendo, ut eam ^{con} confugio tuo dignam censeas; erit enim ei largiter ^{un} ad solatium, nihil

1 ariobarzages α | his se O | 6 observari Epit. codd. Vap obversari Vt (recte) | 15 inde a verbo Macedones usque ad p. 41, 5 amicitiae collatus est L | rogo dunem O rogodumē M rogdunem β | 16 Cilito L et codd. Zach. (Vap, sed colito Va' = οἰκτεροῦ) cilitio β clito M clyto O relicto α | filiam meam O | 17 rixanem Lβ | 18 ei om. M | largitus α |

1/3. O (inter Hi et intulissent): [Val. 103, 20] cum iam rumoribus calidioribus adesse Alexandrum (Alexander Va) nuntia- retur, rati se plurimum in gratiam provisuros esse victoris, si necem Dario

5 6. O (inter compererat et eum): [Val. 104, 4] cursim in- 5 rumpit offenditque

7/9. O (inter opinionem et deficeret): [Val. 104, 6] omnium flebile et luctuosum fuit; eumque amplexans (amplexabundus V) et contegens regia chlamyde (clamide O) in haec verba solatur:
 10 „Erige te, quaeso, Dario, nec deseras; si quid enim ex animo est, quod iusseris, ratum habeto regna tua temet recepturum.“

Sed ad haec Darius exsangui iam corpore, cum voce utique iam
 11/13. O (inter alloquitur et effundam): [Val. 104, 19] Licet mihi iam, Alexander victoriosissime, in hac fortuna constituto

p. 51 Z. ^a sibi de regia ^{m. (u)} coniunctione defuisse. Et his dictis spiritum exhalavit.

21. [Val. 105, 13.] Alexander vero [multis] lacrimis ad regiam dignitatem ritu Persarum illum sepeliri iubet. [Val. 107, 16.] Post haec rebus ordinatis, cum ipsos scire cupivisset, qui Dario necem intulerant, ait: „Gaudeo me hostem maximum Dariū servitio subiugasse; licet ego ipse id exsecutus non sim; habeo tamen gratiam condignam rependere ^{ut} his, qui benivolentiam suam erga me protestati sunt; quique hi sunt, hortor moneoque, uti se prodant. Namque patris matrisque meae maiestatem iuro sublimes illos ac notissimos me facturum, quia maximo praemio digni sunt.“ —

p. 52 Z. [Val. 108, 5.] Mox quoque hoc audito Beſas et Ariobarzanes obvios sese Alexandro ferunt, et professi facinus sponsionem ^{pro munere} praemii repetunt. Tunc protinus viros comprehendi iubet ^{et} atque altissimo in loco crucifigi. Idque praeter spem omnibus fuit. Nec tamen se ^{et} reum de periurio dicebat, quia sublimes eos ^{et} notissimos omnibus fecerat.

22. [Val. 110, 14.] Ordinato ^{itaque} igitur omni regno Persarum in Porum ducit exercitum.

III. 2. [Val. 113, 4.] Ingressus ^{itaque} igitur Indiam mox obvii fuerunt ei legati, quos Porus cum litteris miserat in hunc modum: „Incursanti infestantique tibi fines hos mando, ut, cum te hominem memineris, nihil ad deos moliaris. Patet quippe

2 exalavit M | 4 sepelire M | iubet s. l. L. | 6 mortem M | 7 ergo O | 8 aveo *Machius* | 11 sublimes α | 12 qui α | 13 bases β | 16 in altissimo O | 18 faceret O | 19 his igitur ita ordinatis β | 24 ad deos inconsultus V adeos L |

liberalius aliquid loqui, idque a me amicum tibi, non hosticum putes. Nunquam igitur te regii nominis decus tollat, nec, si quid blandius fortuna promiserit, idcirco te coeli compotem arbitrare (arbitrare V). En tibi ille Darius, nosti quippe, qui fuerim, dominus scilicet et deus huiusce mundi existimatus. At nunc (at Vt, ut Vap) flebili morte (flebilē mortem V) oppeto. Sed habeo obitus huiusce grande solatium, quod in tuis manibus, fortissime regum (fort. reg. *deest* V), hunc spiritum iam

proprietat (sic)

— *x huius vires qd huius*

p. 52 Z. nosse, quis ille ego ^usim Porus, ^{me^a) sed}et nulli adversum nos
licuerit ex fortitudine. Quare iubeo te hinc ad tuas
15 Graecias [contentum] redire. Neque enim, si nobis Graecia
vestra opus esset, non olim subacta Indis foret; sed cum
inutilis [est] nobis nihilque dignum opibus nostris habet, 5
neque quaesita est neque quaeretur.^a — [Val. 114, 19.] His

p. 53 Z. Pori litteris Alexander coram suis recitatis primum hortatur,
ne temeritate verborum conturbarentur, reminiscences
Darii crebram iactantiam huic non esse imparem.
Deinde ad Porum talia scribit: „Terrori nos putans, Pore, 10
5 litteris tuis dicis nihil dignum Graecos habere ad opulen-
tiam ^{ve}stram. Addis praetera operae pretium considerari
militantibus, ne frustra laboretur. Quibus omnibus doces,
quo nos alacrius ad vos tendere debeamus. Fateor enim,
nihil esse Graecis harum divitiarum, quibus vos affluentes 15
10 gloriimini, ideoque indigentes a vobis petere sibi necessaria.“

3. [Val. 115, 19.] His lectis Porus ad proelia incitabatur ^usi b
moxque ei Macedonum obvia fuit multitudo commissumque
est proelium magnum. Cumque Indi elephantis multige-
nisque bestiis Macedones incursarent, et contra 20
15 Persae sagittis eos praevenirent, Macedones quoque iaculis

1 sum M nulli *Epit. codd.* Vabp an ulli *Edd. (in Val. recte)* | 2 licuerit
certare *Moehlius* lic. experiri fortitudine *in Val. Kuebler* | 3 contem-
tum OLβ (Vp) | 4—6 sed cum usque ad quaereretur (*sic*) i. marg. a
8 illorum verborum α | turbarentur O | 10 terrere O | a nobis α
12 considera L | 13 militantibusque (militantibus Va) oportere uti ne V
14 quo *Epit. codd.* Vp quod Va | 16 ideo O ideoque non indigent β
21 Macedonesque *coni. Reitzenstein* |

17/21. O (*inter Porus et Macedones quoque*): [Val. 115, 19]
ad belli studia incitabatur. Cogit ergo exercitum et quam plurimos
elephantos ceteraque genera bestiarum, quibus Indi commilitant...
Enimvero cum multitudinem illorum et memoratas bestias
5 intuerentur, animo turbati coepere, cunctabundi ob insolentiam 5

3 commilitant Va militans Vp | *Lacunam indicavi; scriba inter duo
excerpta Valerii omisit Epitomae verba: moxque ei Macedonum obvia
fuit multitudo* | 4 multitudinem illorum] illos Pori numeros Va illos
per innumeros Vp |

p. 53 Z. diversi generis nec minus eos praeirent, equus tandem Alexander Bucephalus dextra Pori ictus occubuit, idque Macedonibus supra omnia, quae possunt in proeliis incommoda videri, ingratum fuit. Sicque neglecto omni opere bellandi
 20 Alexander exanimem equum cauda comprehensum in partes retrahit; metuens, ne spoliū illud Indi raperent, quod sibi
 p. 54 Z. ~~esse~~ pudibundum. Atque ita suis receptis datur utrinque spatium viginti dierum vel sanandi eos, qui vulnerati, aut sepeliendi eos, qui mortui fuerant.

1 praeire O | 2 dextrapolim ictus β | 7 pudendum O | 8 vulnerati erant β | 9 erant β |

eiusmodi proelii, quod una esset cum hominibus barbaris et omnigenis bestiis agitandum. Ipse quoque Alexander bestiarum novitate movebatur. Quaesita ergo belli ratione commiscitur per astutiam, quo demum genere averti posset impetus bestiarum.
 5 Igitur statuas aereas quam plurimas advehi secum quibusque de proximis locis ad locum proelii iubet. Ibidem igne subiecto calefieri eas et igniri festinat; erantque post primos aciei ordines sitae, atque ita ante belli tempus hostibus invisitatae. At vero, ubi signa bellica crepuere, Indi feras illas <bestias> prae se ire
 10 dimittunt, ita scilicet doctas, ut cum primum in adversos advolavissent circaque eas proeliaturi hostes occuparentur, nihil Indis supervenientibus morae fieret, quin libera iaculandi hostis trucidandique facultas pateret. Sed praedocti Macedonum ordines primi paululum de loco, quo steterant, repedantes ignitas statuas
 15 incursantibus bestiis produnt. Quas cum impetu belli complexu et morsibus adfectarent, mox sauciae debilesque aut protinus cadere aut refugere coepere, omnino nullum auxilii ullius emolumentum dominis adferentes. Sicque Indis ab illo ferarum auxilio destitutis secunda concursio fuit. Igitur Persae coepere
 20 sagittis Indos incessere.

7. O (inter receptis et datur): [Val. 117, 6] proelio dissoluto

8/9. O (inter aut et fuerant): [Val. 117, 8] sepeliendis exurendisque his, qui proelio desiderati

1 eiusmodi V | 5 quantas plurimas Vp | 6 igne Vp igni Va | 7 post primas acies et ordines Va | 8 Enimvero V | 10/11 volavissent V male | 13 praedocti ex praedicti corr. O | 14 quo institerant V |

5. id est III cubitorum tantum

p. 54 Z.

4. Sed his ferme diebus iniiit consilium, ut Porum ad solitarium proelium provocaret, dicens imperatores inde laudem non posse captare, unde subditis suis periculum fieret. Quod et Poro placuit, cum considerabat exiguam corporis Alexandri, cum ipse quinque cubitorum, 5 [Alexander vero trium tantummodo] mensuraretur. [Val. 118, 1.]
- 10 Igitur cum dies pariter et locus proelio institisset, fieretque pugna regalis diu anceps; Alexandro scilicet locum vulneris rimante et Poro id [ipsum] declinante, tandem Porus ex 15 quadam repentina tumultuatione suorum conversus, ut videtur, quidnam id esset; protinus Alexander eius inguina gladio 15 transfodit eumque prostravit. Quo viso Indi mox in Alexandrum insurgere conabantur. At ipse manu silentium poscens tumultum repressit atque ita fatur: „Quid hactenus inter duos reges actitatum est, nisi [ut] vobis nostrisque incolumitate ac sospitate fruentibus, dum unus nostrum 20 occumberet, alter fieret in regno successor? At, si nunc arma magis quam pacem desideratis, nequaquam nos im- 25 paratos ad haec offendetis. Sed neque hoc vobis leve videbitur; sicut etiam prioribus experimentis meminisse potestis.“ [Val. 119, 13.] His dictis adquevit omnis vis Indorum, seseque 5 Alexandro subdiderunt.

17. [Val. 123, 8.] Ille autem rebus ordinatis omnem Indiam peragravit, laboriosum nimis pro aquarum inopia et

2/4 dicens usque ad fieret om. O | 3 suis om. a | 7 constitisset V | 10 contumultuatione a | 11 gladio om. O | 18/19 imperatos M | 23 adordinatis a |

22/23. O (inter subdiderunt et autem): [Val. 119, 20] Quare dimotis hostibus avectaque praeda ad Oxydracontas iter suum dirigit, non illam quidem gentem ut hosticam incursaturus — neque enim illis studia sunt armorum — sed quod celebre esset 5 Indos, quos gymnosophistas appellant, hisce in partibus versari, 5 opum quidem omnium et cuiusque pretii negligentes, solis vero diversoriis patientissimi, quae humi manu exhauriunt aditibus

2 dimotis OVp domitis Va (recte) | 2 osidracontas OVp | 3 incursaturus OVp incursatur Va | 7 diversorii sapientissimi Va |

p. 55 Z. serpentium locorumque asperitate subiens iter, ut in epistola,
quam Aristoteli, praeceptori suo, misit, cognoscere fas est.

- 10 19. [Val. 135, 18.] Dum igitur desiderio Candacis regi-
nae videndae flagraret, atque ad eam iter instituisset, ¹¹ mox
1 subiciens a | *11 Ag. (= adque?)*

perangusta, enimvero subter capacibus spatiata. Igitur cum com-
perirent Alexandrum ad sese contendere, primates suos obviare
10 adventanti iubent cum litteris huiusmodi: „Gymnosophistae
Alexandro homini dicunt: si tendis ad nos proeliaturus, uti tibi
propositum est, quid nobis adferas, habes, porro quod auferas, 5
nihil. Sin vero venies, ut discas, quae a nobis scilicet sciri queant,
nulla est invidentia. Etenim non arbitramur inter hasce scientias
15 nostras causam discordiae positam, cum tibi amica res proelium,
nobis vero philosophia noscatur. His lectis Alexander pacificum
iter agere decrevit; videtque homines reliqua nudos, sed amictu 10
simplici superiecto.

Instituit cum his loqui, ac primum quaerit, an uspiam huius
20 gentis hominibus sint sepulchra. Ad haec responsum est: idem
sibi domicilium esse, quod sepulchrum. Rursus quaerit ex alio,
utrumne plures vivi an mortui putarentur. Ad id responsum est: 15
videri quidem plurimos mortuos, sed eos numerari non oportere,
quoniam iam esse desiissent. Quaerit etiam, utrumne vita fortior
25 an vero sit mors. Vitam esse responsum est, quod solis quoque
ferventior orientis vigor, marcentior vero viseretur occiduus,
ortumque hominis esse, quo vivitur, contraque, quo frigeat. Addit 20
etiam, utrum mare spatiosius an terra. Terram esse respondent,
cuius gremio mare tenetur. Sciscitatur quoque, quatenam omnium

1 capacibus OV capacius Volkmann (in Val. recte) | Hii igitur Va |
compererent O comperissent V | 2 primatos Vp | 3 gymnosophistae O
(recte) gymnosophistae dragmantes Va fragmannes Vp | 4 uti O (recte)
utique Vap | 5 praepositum est Va proposito Vp | 6 venis Va (recte) |
7 non om. Va | 10 agere decrevit O (et Mainus) agere decreverit Va
aggrederetur Vp | 11 superiectos V (male) | 12 Ergo instituit Macedo V |
hisce Va | quaerit om. V (addidit Kuebler) | 15 viverent Va | ad
idque Va | 17 post quaerit ex alio (alia Vb) V | 20 vivitur corruptum |
et id addit V | 21 mare spatiosius om. Vb | 22 teneretur V (recte) |
22 id quoque Va denique Vp | quoniam ex quatenam Vb |

p. 55 Z. illa clam mittens unum ^{de} pictoribus suis, iussit [eum] diligenter depingi sibi que eius imaginem deferri.

18. [Val. 136, 1.] At vero Alexander litteras ei amicitiae iura continentes miserat ipsaque illi rescribit dicens hoc sibi prae omnibus placere, uti foedus illud 5

30 bestia sit callidior et astutior. Hic vero cum risu hominem esse pronuntiant adduntque rationem de exemplo sui, qui solus tot animantium milia inlexisset, ut ad persequenda ea, quae aliis essent, praedae cupiditate laborarent. Non his ut ad contumeliam dictis Alexander movebatur. Enimvero addit, quid imperium 5
35 sibi videretur. At illi fraudis potentiam esse respondent adiutam temporis blandimento vel, si ita mavelit, iniusta audacia. Quaerit etiam, utrumne dies an vero nox prius constituta putaretur. Nihilque cunctati noctem priore ordine posuere, cum omnia quoque concepta vivendi auspiciu in tenebris sortiantur, post 10
40 vero nata in lucis spatia transmigrarent.

Pergit denique sciscitari, cuinam mentiri hominem non oporteret. Responsum est: deo. Quaerit etiam, quasnam in homine partes honoratiores esse existimarent. Laevas esse responsum est, quod sol oriens ex laevo dextrorsum curriculum exequatur; 15
45 tum quod permixtio maribus ac feminis laevarum mage partium existimetur, et reges ipsos indicia dignitatis praeferre laeva. Cumque post haec, quicquid vellent a rege, largiter polliceretur, immortalitatem consoni poposcere. Sed id cum rex praeter potestatem suam esse dixisset, „cur ergo“, aiunt, „cum sis 20
50 mortalis, tot tamen laboribus servis et tantis adpetentis vinceris, quarum tibi fructus aut nullus aut brevis est, enimvero idem mox ad alios transiturus?“

Enimvero Alexander, „Non haec sane nobis,“ inquit, „in manu sunt; enim deorum vivimus lege, quam homines exequi sit 25
55 necesse. Neque enim nisi navigari maria scivissent, venti quoque navigantibus prosperarent. Quis neget cuncta ea ratione constare,

1 bestiam Vb | sit om. Vabp | Huius vero Vp | 3 a persequenda Vp | 5 per imperium Vab | 7 iniustam audaciam Vp | 9 cunctanti Vb cunctantes Vap | priori O | 10 sortiantur postvero nata om. Vb | 11 nata om. Vb | 12 sciscitare Vb | 15 sol etiam oriens Va | 17 laeva O (et Mueller) laevas Vabp | 18 quicquid O (recte) et quid Vabp | 18 largitum iri Vp | 21 tot tu Va | vinciris Vp | 24 Enimvero tum V | 26 enim illi nisi V | scivissent Vap (male) | 27 Gigni quis neget V ea om. V | constare] esse V |

p. 55 Z. perpetuo inter se mansurum confirmant. Addiditque:
 p. 56 Z. „Habebis ergo tibi“ inquit, „ex nobis amicitiae argumen-
 tum, centum laterculos auri grandissimos, Aethiopas impubes
 quingentos, psittacos sex, frigasque sex, praeterque haec ^{autem}
 Ammon^{is} de^{um} coronam smaragdis ac margaritis, etiam tore^m
 5 matis pretiosiore^m. His et loculos refertissimos cuiusque
 generis margaritarum atque gemmarum ad decem numerum
 aliosque loculos eburneos octoginta, ^{una} nisi usibus ^{tuas} deli-
 cii^s tuis ferarumque genera, quae sunt nostratiae: elephantes
 10 trecentos quinquaginta, pardos sex, rhinoceros octoginta, 10
 pantheras vero quatuor ^{vers} milia, canes etiam in homines effe-
 ratissimos nonaginta, tauros trecentos, virgas ^{hebeni} mille
 et quingentas.“ ^{cheninas}

19. [Val. 137, 15.] Et ad haec transferenda Alexander
 miserat. Interea accidit, ut filius eiusdem Candacis 15
 reginae, Candaul^{es} nomine, dum ad sacrificandum ^{ire} quo-
 dam Bebr^ycorum regulo subripiante uxore privaretur. Ipse
 que mox ad Alexandri confugit auxilium. At vero custodes ^{ad}
 tabernaculorum Alexandri comprehendentes eum cum suis

1 confirmarent β | 2 habetis α | 3 candidissimos β | aethopes α
 ethyopes O | 4 psittacos M | frigasque OM (Va pro sphingasque) phry-
 gasque β frigas α | 5/6 toreomatis O | 6 reverentissimos β | 7 ad decem
 addam β | 9 quae sunt om. O | 11 vero om. O | 15 viros miserat β |
 16 candaulus α caudeules O | 17 bebricorum O bebritorum M | subre-
 gulo β | 17/18 ipse quoque α |

qua nata sunt? Nihil denique omnino frustra esse reperies.
 Denique facessant ista de medio: quae iam erunt inter homines
 60 discrimina fortunarum? quae dispar ratio gloriae? quae diversitas
 dignitatum? quis voti modus? Desinet protinus coli terra, trans-
 mitti mare, desiderari successio, cum illa promptior sit naturae 5
 hominis admiratio non videri, quae metuas, cum meminisse non
 desinas. Haec denique una vivendi lex est, velle sibi unumquemque,
 65 quod penes alterum videat, ut habeat, ipse quoque quod mox
 transmittat ad ceteros. Post haec

1 quanta sunt Vb | esse om. Vabp (perperam) | repperies O reperias Vbp |
 4 modos Vb | 5 desiderare Va | 6 hominis om. Vb | videre cont.
 Kuebler | 7 sibi om. Va | 9 transmittat Va | ceteros in Val. maluerim
 alios, cf. p. 122, 13 | post habent interpungendum |

vasa quoque
 q. apud nos. i. e.

1. qualifiration infir. 1. antiphras, dicitur nra antea dicitur. post regem; tunc ipse autem
 2. dicitur antiphras; sed estis nra tunc dicitur

5. cum est ergo

28. in regiam tyranni restituit

p. 57 Z. satellitibus obtulerunt primum Ptolomaeo, cuius tunc post
 regem primus erat in ordine gradus. [Val. 138, 15 R.] Isque
 mox ad regem ²ingressus intimavit ei et personae novitatem
 et causam adventus. At vero Alexander Ptolomaeum regis ^{at}
 5 ornamentis indutum procedere iussit. Ast ubi Candeules ⁵
 illum intuitus est, aestimans ^{um} Alexandrum ^{fuisse} pronus
 adoravit in terram. Porro Ptolomaeus Antigonom satellitem
 10 sibi iussit adesse, ¹⁹² pro quo sese Alexander obtulit.
 Cumque Candeules causam sui adventus Ptolomaeo indicaret
 10 peteretque auxilium uxoris recuperandae, ait Ptolomaeus ad
 Alexandrum: „Quid tibi, Antigone, super hac sententia cen-
 sendum videtur?“ — Respondit Alexander: „Cum,“ inquit, ^{humani}
 „confidentiae amicitiaeque more usus suffragium a te implo-
 rat, ² dignum mihi videtur illi ^{fore} succurrere.“ Deinde per-
 15 cunctatur Ptolomaeus, quot ² milia militum Candeules ² sibi
 necessaria putaret. Respondit ^{ille} quattuor. Rursus ³ Pto-
 lomaeus/Alexandro: „Nulli,“ ^{at} [inquit] „o Antigone, id laboris
 officium melius exsequendum credo, quam tibi, qui in omni-
 bus strenue ac nobiliter decertare consueveras.“ Fatetur Ale-
 20 xander se id libenti animo prosecuturum. ²⁰

20. Accepta igitur expeditione profecti sunt ambo,
 Alexander videlicet cum suis Candeulesque cum suis. [Val.
 p. 58 Z. 140, 1.] Ergo ^{cum} ubi ad urbem, in qua praefatus Bebryciorum
 tyrannus morabatur cum rapta coniuge, deventerunt, inquit
 Alexander consilium, ut ignibus quam plurimis succensis in ²⁵
 gyrum undique incendium urbi minaretur. Quo viso cives
 5 atque re cognita, ^{et} quod exercitus esset Candeulis uxorem
 repetentis, protinus aulam tyranni ³ irruentes comprehensam-
 [que] raptam coniugem Candeuli ⁴ restituerunt; quibus patris
 reversi sunt. Cumque Candeules Ptolomaeo gratias ³⁰
 pro beneficio sibi conlato retulisset, fatetur Ptolomaeus
 10 amore matris eius videndae sese flagrare. Cui Candeules:
 „En tempus est,“ inquit, „una mecum illuc usque properes
 atque ab ea dignis praemiis remunereris.“ At contra Pto-

5 at O | 6 protinus O | 16 rursum M | 17 inquit om. O | 22 videlicet
 om. O | 24 tyrannus O | 26 girum M | minaretur urbi O | 27 recog-
 nito M | candeuli a | 28 fort. irruunt | 29 paratis a | 34 dignus M |

p. 58 Z. maeus: „Prius,“ inquit, „per internuntium nobis est collo-
quendum, sicque demum egomet illuc proficiscar; comitem
15 itaque tibi atque internuntium mittam Antigonum hunc, qui
tibi socius fuit in repetenda uxore.“ Et Candaulus: „Cupio,“
inquit, „etiam hunc participem fieri dignae retributionis, quia
particeps ^{habe} ~~extitit~~ ^{est} laboris.“

21. Acceptis igitur Alexander paucis admodum secum
20 cum Candaulo profectus est. [Val. 142, 14.] Occurritque
adventanti filio Candace regina congratulans ei, quod amis-
sam coniugem recuperasset. Et dum super Alexandro quae-
10 reret, quisnam esset, respondit Candaulus hunc esse Anti-
gonum Alexandri internuntium, qui sibi quoque auxilium
uxoris recuperandae praeberit. At illa [his] cognitis com-
plexans deosculabatur illum, gratias ei referens.

22. [Val. 142, 28.] Adprehensaque manu eius circum-
15 quaque deducebat illum, ostendens ei divitiarum opumque
suarum innumerabilem atque admirabilem copiam, auri ^{id est} ~~sci-~~
licet gemmarumque, pretiosorum etiam lapidum, ad quorum
splendorem oculi intuentium reverberabantur. Interque omnia
10 ebur multum ^{artificis} ~~artis~~que eius pretia viseres maiora. [Val. 20
145, 15.] At vero Alexander multo mirabilia atque spectabi-
liora sese in Graecia saepe vidisse aiebat. Cui illa: „Vide-
tur mihi,“ ait, „quod tu ipse Alexander adsis.“ Illo autem,
ut res erat, ⁱⁿ ~~negante~~, dum soliloquio fruerentur, ad-
15 prehensum eum ^{ad} ~~deducit~~ in secretiorem ^{aulam} ~~aulam~~ suam et osten-
dit ei imaginem praememoratam dixitque: „Intuere, quaeso,
imaginem hanc, et videbis Candacem Alexandro sollertio-
rem; nec te pudeat, dum omnis fere orbis tibi accesserit,
in manus feminae ^{ad} ~~ex~~ industria devenisse.“ [Val. 146, 16.]

3 ita tibi a | 5 etiam hunc ait O | 6 et om. O (fort. recte) | 9 can-
dacis MO | 13 his illa O | 14 osculabatur a | illum] eum O | 17 mi-
rabilem M | 19 splendorem O | intuentium om. M | inter OM |
21,22 spectabilia sese in Graecia saepe vidisse et meliora aiebat M |
23 ipse om. M |

44, 26/45, 1. O (inter praememoratam et ait): [Val. 146, 6]
„Agnoscisne“, ait, „Alexandri illius, quem mentiri non potes,

2 quam Va |

10 Alexander (= Candaulus)

patrem nostrum

p. 60 Z. videbatur ulcisci Ycarissimum [nobis Porum]⁴ Rursus
illa: „Neque,“ ait, „hoc germanus tuus Candules fieri sine-
20 ret unquam, etiam si tu in hac voluntate atque sententia
perseveres; eius namque fidei sese committens ad nos usque
p. 61 Z. pervenit; quin etiam ego huic nefando consilio nequaquam 5.
adsensum dabo, ne per nos internuntiorum iura rationesque
volleg. interfectus violari videantur.“ Alexander [quoque], quanquam
volleg. interfectus aliquantisper mente turbaretur, vultu tamen *volleg. interfectus* intrepidus
5 videbatur. Iterum secreto alloquitur illum regina dicens:
volleg. interfectus „O Alexander, o quam te vellem proprii filii loco tenere; si 10
enim id fortuito casu proveniret, ut talis filii mater putarer,
volleg. interfectus profecto reginam ac dominam gentium me adhuc utique fore
sperabam.“ Ad haec ille nihil respondit. Igitur post
10 haec largissimis atque regalibus donis ab ipsa regina clam
muneratus, palam autem, ut satellitem decebat, muneribus 15
honoratus remeavit ad sua.

4 perseverares β | 5 qui nectam α pr. m. | infando β | 6 iura et
rationem α internuntiorum iurationes M | 10 velim MOL | 11 for-
tuito et casu α fortuita casu β | 13 sperarem O |

46, 16/49, I. O (*inter* ad sua *et* cumque inde): [Val. 151, 22.]
Exin ad Amazonas ire festinat, ad quas praemitit litteras
in hunc modum scriptas: „Victorias nostras et in Darium
bella eximque in alios, quoscumque militavimus, glorias haud
5 dubito vobis famae ipsius magnificentiam commendasse. Nam et 5
Pori fortunam et iter nostrum in Oxydracontas ac Bragmanas
digna taceri non arbitror, in hoc nomine gymnosophistarum
etiam per clementiam laudatiora. Quod si vobis haud displicet,
accipite nos isto venientes, et, quod est amicitiae munus, diis
10 sacrificare pro nobis; iam quippe vobis aderimus. At vos velim 10
obviare nobis animo gratante, cum ad amicitiam iter istud, non
ad periculum sit futurum.“ Ad haec Amazones respondere:

„Vel fiduciae munus est vel libertatis, omnia tibi, rex,
scribere, quae penes nos sint, non quod fidem scriptis deroget

3 Darii O | 4 <in> quoscumque Kuebler in Val. recte | 5 magnificen-
tia Vp | 6 inter Vp | Oxydracontas O osydracontas Va symdra-
contas Vp | ac] et Vp | bragmanos O bragmana: Va dragmadas Vp |
7 digne Va | nomina Kuebler in Val. | 9 vos Vp | 10 post nobis
interpungendum | 11 obviare vobis Vp | 11 gratanti O | 14 pene Vp |

volleg. interfectus

volleg. interfectus

p. 61 Z. 25. [Val. 151, 22.] Dehinc Amazonas sibi tributarias
fecit.

15 ulla suspicio, sed ut plenius noscas, quid operae pretii sit his,
quicumque hostili fervore in nos cupiant militare. Commune
quippe humanitatis studium esse arbitramur, in quaeque dubia
ausuros nihil prius quam emolumentum laboris intueri oportere.
Scito igitur primum colere nos interamnium, Amazonico flumine 5
20 locum omnem, quoquo consistimus, ambiente, eo fluenti circiter
spatioque, ut una sit aditula, eaque vix accolis nota, quae septem
fluminibus vel inrumpi oporteat vel emergi, eiusque alvei tanta
est difficultas, quanta nos a quibusvis periculis tueatur. Hoc
igitur tantillo in loco ducenta milia virginum coimus, nullo omnino 10
25 maris sexu interpolatae. Enimvero sicubi nobis ad naturam est
consulendum, annum sacrum est, quod hippofania vocitamus.
Eius sacri causa ad mares nostros, qui ultra annum extrinsecus
perpalantur, omnes ferme transimus, atque illic per dies triginta,
ubi fuerit ad libentiam, nubimus. Nuptias vero cum maribus 15
30 derelinquimus pactis et legibus, ut quaecumque exim ad sexum
hunc editae fiant, eadem post septennium in exercitum dimit-
tantur. Sed ubi venerint, erudiuntur equis et peltis, donec armis
idoneae fuerint. Igitur nobis quocumque militantibus, tantum
unaquaeque nostrum honore ditior est, quantum fuerit cicatricibus 20
35 insignitior. Quippe et corona aurea redimitae salutatur atque
adoramur a ceteris et publicis conviviis adhibemur et cuncta,
quae sint nobis ad obsequium, deferuntur. Ceterum neque aurum
nobis est neque argentum, nisi siquid sit in insignibus militaribus.
Haec illa sunt, in quibus impenduntur nostra discrimina. Quippe 25
40 ubi Amazonibus auctor nostri generis Mars faverit, mares a feminis
caesi victique maiore cum dedecore oppetent. Ubi vero cum

1 quid] eequid V | operi Va operis Vp | 5 amachonico O Vap corr.
Mueller | 6 quo V | 7 spatio Kuebler | aditula O | quae] que Vp qua Va
(recte) | septum Kuebler, vim Keil cf. Adn. crit. | 8 fluminis Vp flumina
ex fluminis corr. Va | prius vel om. Vp | 11 maris (ex mari) sexu Va maris
sexus Vp | interpolato Va | 12 ipsofania O ippofania Vap hippophonia
Mueller (in Val. recte) | 13 intra O ultro Va | 14 perpalantur Va | 15 liben-
tiam V | 16 et delendum quaeque V | 17 fuerant O fiant Vp | eadem Va |
18 perthis O | 19 militandum V | tantumque quis V | 20 dives V |
fuerit om. V | 23 ceterumque nobis aurum non est Va ceterumque nobis
neque aurum est Vp | 24 nisi quod sit Va | 26 amazonibus suis V |
27 caeci Va |

p. 61 Z. 27. Ac demum Babylonem adire contendit. Qua^{an W. M.} in potestatem suam redacta aliquantisper ibi [comino-^{in W. M.} ratus est.

1 babylonem M |

maribus steterit belli fortuna, pudenda res est, si quid hic sexus
superatis feminis gloriatur. Haec igitur, rex, tibi responsa de
nobis sunt, quarum si fiduciam probas, obsequium etiam non
45 aspernabere. Superque his, quod mavelis, scribito; nos enim, si
secus sederit, praeter amnem in acie deprehendes.“ 5

Hisce rex lectis delectatus admodum sic respondit: „Qui
terrae ambitum diligentius mensi sunt, huius mundi magnitudinem
universi trifariam divisere easque partes Asiam vel Europam vel
50 etiam Libyam nominavere. In his igitur partibus universis trophaea
quoque nostra consistunt, et est pudendum, quibus nulla omnium 10
obstitit difficultas, si a cognitione vestri veluti sub metus infamia
declinemus. Quare vestrae sit facultatis, si quid de bello consul-
tetis. Neque vero resistentibus exitium gentis et patriae neque
55 cedentibus amica humanitas differetur. Progressae igitur, si vultis,
praeter amnem ad nos venite omnemque multitudinem vestram 15
illic in ordines ponite. Quod cum feceritis, ego vobis Ammonia
patrem meum iuro nihil amplius a vobis exactum iri, quam si
quid pro viribus offeratis. Mittite sane ad commilitum mihi
60 strenuas quasque equites, quantas vultis, quibus singulis digna
erit remuneratio. Enimvero istae, quas miseritis, ubi annum 20
nobis obsequium emensae fuerint, in propria remittentur, uti pro
hisce vicarias destinetis. Super his igitur, ut vobis commodum
est, consultate.“ Igitur Amazones motae rescribunt: dare se regi
65 veniendi, quam cupiat, facultatem inspiciendique terras suas
et coronare se cum annuis talentis sex; quingentas etiam equites 25

2 tibi ante igitur V | 3 sint in Val. scrib. | 4 aspernare Vp | super Va |
5 praeterit amne minatione Vp | 6 His Vp | 7 huius mundi] eius-
modi Vap | 9 hisce Va | 10/11 si in quibus n. o. o. d. a cogn. V (in
delectat Mueller) | 11 obstitit V | 12 declinemur Va | 12 consulitis Va |
13 exitum Va | 14 amiei Vp | si] ultra (utra Kuebler) sub lege Vap |
17 exactu iri Vp exacturi Va | 18 commilitum Vp | 19 a quibus Va |
21 vobis Va | sint Vap | 22 hisce] his Vp | ut om. Vp | 23 et dare Vap |
25 se eum] secum Va |

p. 61 Z.

30. [Val. 161, 28.] Cumque inde proficisci disponeret, ^{postulante fort.} contigit, ut quaedam mulier infantem ^{invenit.} pareret, cuius superior

destinasse armatas et strenuas, ut poposcerat, quae per annos scilicet permutentur. Quippe Amazonibus certum esse parere viro absenti, cui cessisse omnium hominum genera didicissent.

70 His acceptis Alexander iter in Prasiacam instituit, quae quidem eius militi peregrinatio labori admodum et plurimi periculi fuit. 5 Nam assiduam intemperiem imbrum et tonitruum plurimum crebrosque iactus fulminum vocesque incertas resonantes audierant et portentuosam plurima experti erant. Ubi vero iam ad Prasiacam 75 adventabant Hypanimque flumen transierant, limitem huius loci Alexander sensim legens civitates eius invadere ac ditioni suae 10 vindicare non negligit.

Ibique epistolam ab Aristotele sumit scriptam in hunc modum: „Perdificile mihi est eligere vel laudare, mi Alexander, ex hisce 80 omnibus aliquid, quae te in ista militia gessisse cognovi. Quare diis primum immortalibus ago gratias competentes, quod emenso 15 tibi hasce periculi difficultates gratulationem potius quam solatium scribo, quippe quem sciam non bellorum modo discrimen evasisse, verum temporum quoque et coeli difficultatibus non cessisse. Ex 85 quibus colligere difficillimum, utrumne te prudentiae viribus an tolerantiae fortitudinis magis praedicem. Certe illud tibi iam 20 Homericum adest, quod illic sapientissimus gloriatur:

„Multigenasque urbes hominum moresque notavi“.

90 Quis enim praedicationis finis istud capit, triginta ferme vix annos emensum te orientis omnis occidentisque dominari? Bactra te vidit, Aethiopia salutavit, Scythae tremuerunt. Neque enim 25 quemquam non aut caesum audivimus aut supplicantem.“ Haec quidem Aristoteles.

1 strenues Va | poposcerit Vp (recte) | 2 patere Va | 4 His acceptis] post haec Vp | instituit] inde pervertit (praevertit) Vap | 5 labori O Vap. laboriosa Volkmann (in Val. recte) | 7 resonantis Vp | 9 ypanimque O Vp tympanimque Va | 9 huiusmodi loci Va eiusmodi loci Vp | 10 civitatis Va | ditioni suae Va dedicationis eius Vp | 11 post negligit addit Va et sacrificia diis immortalibus facit, quae cum maxime persequeretur | 13 per mihi difficile V | Alexander mi V | his Vp | 16 has Vp | 17 discrimina Va (recte) | 19 colligere possumus Vp | difficillimum] admodum facile est ambigendum V | fortitudinisque Matius (in Val. recte) | 20 iam Va | 22 notaret O notari Vp notavi ex notari corr. Va | 24 cf. Propert. IV, 3, 7 |

p. 62 Z. pars ad ^{hunc locum} hominem ^{hunc locum} pertinens iam quidem putrefacta ac semiviva videbatur, inferior vero beluinis capitibus, ^{hunc locum} qualem Scyllam ferunt fabulae poetarum; praeter ^{hunc locum} quod non caninis lupinisve, ^{hunc locum} enimvero leonum et pardorum ^{hunc locum} ursorumque atque ^{hunc locum} draconum capitibus inguina ^{hunc locum} infantuli cingebantur. Quod ^{hunc locum} ubi Alexandro intimatum est, protinus ^{hunc locum} mulierem advenire iussit partumque monstrare. Adveniens illa nudavit infantem, monstrumque ^{hunc locum} ostendens professa est se peperisse. [Val.

2 scillam M | 3 non om. M | 6 nuntiatum est O | 7/8 adveniens usque ad peperisse om. O |

At vero Alexander collecto exercitu iter ad Babyloniam con-
95 vertit, in qua susceptus honoratissime certamen gymnicum con-
celebrat. Atque inde iam pacificum iter captans hisce litteris ad
Olympiadam matrem suam scribit: „Super his quidem, quae in
principiis egerimus ad Asiaticam usque expeditionem, omnia tibi
nota sunt, mater. Aequum tamen fuit et de insequentibus te
100 facere certior. Profectus quippe a Babylone una cum his,
quos magis strenuos in exercitu habebam, in ulteriora regionum
animum intendi pervenique usque ad Herculis stellas non minus
itinere dierum ferme nonaginta quinque, fama de Hercule sic
loquente, quod hasce metas peregrinationis suae fixerit, qui et
105 duas stelas, id est titulos sui nominis, ibidem dereliquit, quorum
unus ex auro, alter vero argenteus habeatur, altitudinis cubitorum
quindecim, crassitudinis duorum.

Hinc ergo per deserta redeuntis multaque praerupta incidi-
mus loca obsessa crassioribus nubibus ac nebulosis, quae omnem
110 adspectum luminis sustulerant et diei. Septem denique dierum
itinere per has tenebras exanclato tandem Thermodonti superveni-

2 gymnasium Va (unde gymnasticum perperam Editores) gymnasiumque Vp | 3 inter Vp | coeptans Vap | his Vp | 4 quae] quas Maius et Kuebler | 5 ad Asiam usque expeditiones Vap (perperam) | 6 sint Va | mater mi V | 7 quippe] ergo Vp | ad Babylonem Va | 9 stelas Maius (in Val. recte) | 10 iterum Va | fama] O | 11 quos has scematas Vp | fixerit deus ille, qui V | 12 nominis] quosdam Vap | reliquit Vp | 13 habebatur Vp (recte) | 14 duobus O (cf. Val.) | 15 redeuntis Vp a | multa Va (recte) | 15 incidimus om. Vp | 16 loca quae obs. Vap | nebulosive omnem (om. Vp.) omnino adspectum Vap | 17 et] ac Vap | diei om. Vp | 18 transacto super exanclato O | thermodonti Vp therindonti Va |

p. 62 Z. 162, 19.] Rex autem ^{scilicet} confestim prodigiorum interprete ardessito ^{ut (sic)}

10 sciscitabatur. quidnam hoc ^{id est} portenderet. Qui mox secreto respondit regi dicens: „O rex! o utinam interpretatio hostibus et inimicis tuis haec esset! Superior quippe pars, quae ad hominem pertinet quaeque iam putrida ac semiviva videtur, te significat domine rex; in promptu quoque est, ut tu moriaris atque intereas. Inferior vero pars, quae ferinis capitibus cingitur quaeque vivere videtur, hi sunt principes

1 accersito O | 2 inde a verbo qui usque ad p. 53, 12 Bucephali collatus est L | 3 O rex utinam O | 6 domine mi rex L | 8 hii O |

mus flumini haud cuiquam secundo ex magnitudine. Propter hunc Thermodonta genus Amazonum colit, mulieres magnitudine corporis pariter ac pulchritudine cetera hominum genera supervectae, amictae
115 vero, ut in picturis est visere unimammas. At enim comperto illae, quod ceterae quoque Amazones de nostra amicitia captassent, ipsae
etiam periculi causam donis a nobis et obsequiis redemerunt.

Itemque indidem ad Rubrum mare venimus, alio, quam veneramus, itinere repedantes; fuitque operae pretium illas quoque
120 nosse regiones. Multa enim hominum genera et invisitata sunt nobis cognita, quorum vel maxime nobis admirationi fuit videntibus homines absque capitibus corporatos. Namque his hominibus oculi pectoribus inhaerentes atque os omne ceteraque oris in parte corporis situm plurimum mirabamur. Illic et Trogodytas
125 offendimus, qui subter terram domiciliis effossis serpentium instar successus sibi et habitacula laboravere. Quod exim eminus visere est etiam tellurem quandam sitam veluti in medio mari, aestimato longius quam unius diei navigatione separata, eo navigatione contendimus. Repperimus in illa insula civitatem, quae
130 Solis esse diceretur, ambitus spatio non minus sexaginta stadiis circumscriptam; sed enim e medio civitatis constructo quodam

1 iuxta super propter O | 4 ille O | 5 coeplassent V | ipse O | 6 redemerunt ex redemerent corr. O | 9 enim om. Vp | inusitata O | 11/12 neque his hominibus oculi nisi peccoribus Vp | 12/13 in illa parte Kuebler | 13 trogoditas O rogoditas Vp | 14 super Vp | scalptis ac fossis V | ad serp. instar V | 15 secessus Kuebler | quod ergo exim V | 16 esset et (om. Va) tellurem V | velut Vap | 17 die O | 17 separata O separata Vap separatam Maius (recte) | 19 stadiis om. Vp |

p. 62 Z. tibi subiecti. Et ut hae ^{haec} ~~ferae~~ inter se dissident, [sic] quoque post mortem tuam hi inter se discordes erunt." Haec interpretatio non modicam Alexandro maestitiam intulit.

20 31. [Val. 163, 20.] Occasio igitur illius mortis haec fuit. Mater eius scripserat ad eum de simultatibus Antipatris et 5 Divinopatris praemonuitque insidias eorum cavendas. At ille statuit, <Antipatrem> ad sese de Macedonia venire, alio in loco eius subrogato. Unde Antipater iratus in ipso itinere veneno efficacissimo atque potentissimo elaborato per ministrum regi destinavit hauriendum. Quo ille ~~hausto~~ mox 10 lectulo datur, intellexitque se moriturum. Ordinatis itaque

1 tui, sed tibi sup. lin. M | 6 divino patris ML | 7 statuit eum ad O a | 8 eius om. O | illo a | 11 intellexit (eraso que) O |

et congesto in loco currus aureus visebatur una scilicet equis atque insessore aureo laboratus. Is omnis labor de auri materia et smaragdis fuit. Mira tamen opificinae maiestas nec ulli in 135 orbe terrarum operi facile contendenda.

Ac sic revertentes, locorumne an temporis forent, tenebras 5 profundas incidimus, et, dum nullum omnino ignem, ex quo luminis foret copia, inveniremus, divinum quoddam auxilium sensimus. Praeviantes scilicet nobis quasdam effigies numinum 140 cernere fuit cum luminibus lampadarum, quas e materia argenti eminus aestimabamus; atque ita viati ductique Tanaim usque fluvium supervenimus. Is Tanais e septentrionis partibus in mare Caspium profluens Asiam fertur Europamque discernere. Laeva igitur eius itinere permenso ad Xerxis regna pervenimus, quae post 145 habita Cyri sunt ac nominata, ibique multa opum regiarum ac divitias offendimus. Cetera, quia sunt innumera, censeo praetermittenda. 15

11. O (inter datur et intellexitque): [Val. 164, 1] ac diebus complusculis cum illa pernicie conluctatus tandem

2 is] his Vap | 3 smaragdi Va | 5/10 cerba ac sic usque ad Tanaim om. Vp | 5 forent om. Va (recte) | 6 incidimus] offendimus Va | 7 forent O | 7/8 inveniremus, abscedere indidem confirmavimus; tum vero divinum quoddam auxilium demorantibus (desiderantibus cont. Kuebler) praeviantes Va | 9 a materia Va | viati] victi Va iufi Kuebler cf. Adn. crit. | 11/12 Is Tanais usque ad discernere om. Vp | 12 laevo O | 13 Xersis O | 14 agnominata Vp |

sup. t
• mem - sup. cum - ~~sup. p. 164, 1~~ - ~~ant. v. s. d. ant. v. O. d.~~

63 Z. rebus dispositisque principibus ac ducibus suis, prout [sibi] libuit, spiritum emisit. Cumque de sepultura illius iurgia orirentur, quippe Macedonibus in sua eum transferre cupientibus et Persis econtra resistentibus, tandem Iovis oraculum consulentes responsum acceperunt, apud Aegyptum 5 eum sepeliri oportere, non in Memphis. Verum in illa, quam ipse sibi aedificaverat urbe. Ergo honorificentissime ibi ei erecta est sepultura.

35. [Val. 168, 10.] Vixit autem annis triginta duobus imperio potitus annis duodecim, conditque urbes duodecim 10 quas omnes suo de nomine „Alexandriam“ nuncupavit. Alexandriam, quae condita est sub nomine Bucephali equi, Alexandriam montuosam, Alexandriam apud Porum, Alexandriam in Scythia, Alexandriam Babylonis, Alexandriam apud Massagetis, Alexandriam apud Aegyptum, Alexandriam 15 apud Origala, Alexandriam apud Granicum, Alexandriam apud Troadam, Alexandriam apud Tigridem fluvium, Alexandriam apud Seantum. Insignivit ergo muros earum primorum quinque [graecorum] elementorum [characteribus] ut 20 ut legeretur in eis: Alexander rex genus Iovis fecit: A. B. Γ. Δ. E. Et quem orbis ^{universus} ferro superare non potuit, vino et veneno superatus atque exstinctus occubuit.

Explicit.

4 contra O α | 6 non me in α | 7 in illa om. M | 8 ei om. O | 11 Alexandrias M | 13 Alexandria montuosa α β O (et semper Alexandria) | 14 scisia α | 15 Alexandriam apud Aegyptum om. α | 16 orgalas α | 17 troadem M theodam α | 18 Sanctum OV | 19 characteribus om. O characteribus M | 21 fecit ex fuit corr. M | A. P. Γ. I. Φ. M |

Subscriptio: Explicit ortus vita et obitus Alexandri regis magni Macedonum. Incipit epistola Alexandri regis magni Macedonum ad suum magistrum Aristotilem de situ Indiae et itinerum vastitate O | Finit ortus vita et obitus Alexandri (regis sup. lin.) magni Macedonum; virtus cum laude refulget. Incipit epistola Alexandri regis magni Macedonis ad magistrum suum Aristotilem matremque suam atque sororem de situ Indiae et itinerum et variis generibus bestiarum et serpentium M [de α et β mihi non constat].

Exempl. pl. 16.7.29.

mit. Hq. Hada. Duxer. gylprian

10. ap. granicum (sic)

22. ap. rescatum (sic)

A. B. (m) T. I(m) E

Vita.

Natus sum Gabriel Gedeon Cillié in Australi Africa in pago, qui lingua Batava dicitur „Blauw Valle“, urbi Wellington proximo die X mensis Septembris anni 1870 patre Carolo Daniele, matre Martha Helena ex gente Marais. Fidem profiteor Calvinistarum. Litterarum primordiis imbutus sum in ludo publico, cui tum praeerat vir benignissimus Marinus I. Stucki. Annum agens quintum decimum, cum pater mortuus esset, domum revocatus usque ad annum 1891 rebus rusticis operam navavi, ut fratrem in administrando latifundio adiuvarem. Deinde afflictis rebus domesticis scholam repetivi. Anno 1892 ad 1894 in urbe Capensi Collegium frequentavi anglice nuncupatum „Normal College“, quod curis viri ornatissimi I. R. Whitton florebat. Unde 1894 venia docendi munitus in civium numerum Collegii Victoriani Stellenboschiae receptus sum. Anno 1897 postquam baccalaureus artium summa cum laude factus sum, per duos annos in illo Capensi collegio munere praeceptoris functus sum.

Mense Novembri anni 1899 Edinburgum me contuli; ibi in academia nomen professor Anglicis potissimum litteris, philosophiae morali, arti educandi studui, quarum disciplinarum magister creatus Argentoratum veni. Scholis interfui horum virorum doctorum: Edinburgi: Laurie, Saintsbury, Seth; Argentorati: Baeumker, Huebschmann, Keil, Knapp, Leumann, Michaelis, Neumann, Plasberg (nunc Rostochensis), Reitzenstein, Schwartz (nunc Gottingensis) Thraemer, Ziegler. Quibus omnibus multum me debere grato animo profiteor.

Corrigenda :

- pag. 19 app. crit. ad l. 30: *pro* MA *lege* M.
„ 40 add. Oi 15: *pro* an *lege* quam.
„ 40 add. Oi app. crit. ad 15: *adde* quam] an V.
„ 41 add. Oi 25: *pro* enim *lege* enimvero.
„ 41 add. Oi app. crit. ad 25: *lege* enimvero] enim V.
-